

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Tycho de Brahe
oči Štěpána Kučery

Nový zákon oči
Karolíny Klinecké

Ginger a Fred
uši Karolíny Kučerové

Obsah:

Příloha

Karolína Klinecká (65)

O čem se (ne)mluví

Český lev speciál (připravil Štěpán Kučera a kol.) (4)
Jakub Šofar: Historické leprosárium (14)
Únorové a březnové dobropisy pro duben 2006 (16)

Před Strží

Petr Štengl: Texty (20)
Z literárního archivu: Jan V. z Finberka: **Bakalář** (24)
Tomáš Koloc: Hlad po mléce (28)
Štěpán Kučera: Tajemství smrti Tychona Brahe, císařského astronoma (30)
Cannyho komiks (35)

Strž DA a Krmelec

Literatura: Vladimír Novotný: **Nad pamětmi brněnské redaktorky** (36), Jakub Tayari: **Max a Mořic plus Ježipetr** (39) / **Divadlo:** Karolína Kučerová: **Lesk a bída televizní (a muzikálové) show** (42), Otto Hejnic: **Téma sport** (43), Nikola Richtrová: **Divoká kachna** (46) / **Výtvarné umění:** Petr Jiška: **Spojení nespojitelného** (47) / **Společenské vědy:** Martin Groman: **Antropologie před svou hvězdnou hodinou** (48)

Za Strží

Lucie Dudková: Reality show (50)
Z Hollaru: Litografie (54)
Odhalujeme minulost české kultury (56)
Petr Fiala: Nedostatek poezie (58)

Média:

Miroslav Cingl: Noviny v řeči čísel (62)

Podobrazník Honzy Hanzla

Lepší pták v ruce než dva ptáci v křoví aneb Filipika zneuznaného překladatele (64)

Na titulní stránce: Štěpán Kučera, „Ze lva“, 2006 (k článku na str. 4)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 4, ročník 7. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Miroslav Cingl, Václav Dvořák, Martin Groman, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

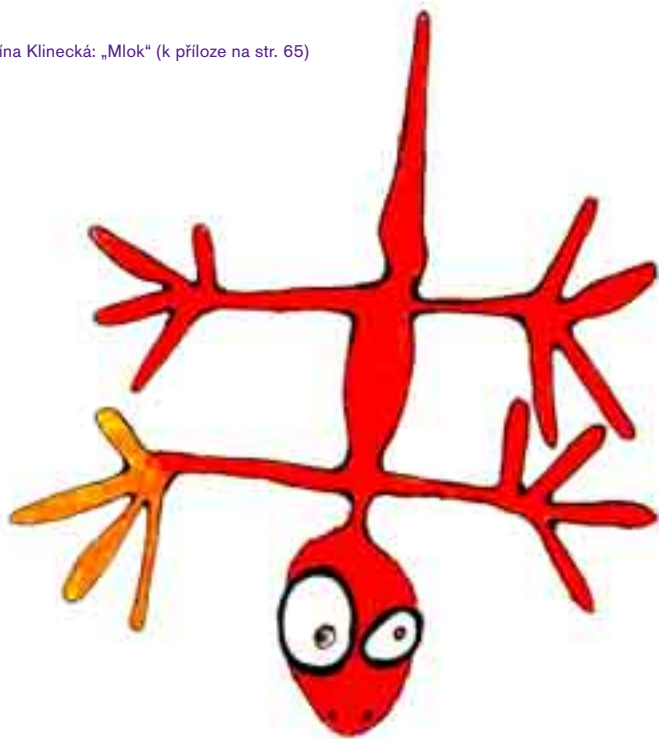
Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Karolína Klinecká: „Mlok“ (k příloze na str. 65)

báSeň měSíce

Tomáš Toulá
Březové haiku

V březovém hájku
venčil jsem Lajku
Seděl tam Gagarin
a hrál na balalajku

Naši milí,

tentokrát toho do vás zase jednou napumpujeme, co se do vás vejde. Nemyslíme olovo, myslíme čtení a prohlížení, kterého se do vás, vy hladoví nenasytové, vejde řácky mnoho. Nevadí, zdroje máme.

Nejdřív vám předhodíme něco jako koláž z různých pohledů na letošního Českého lva (to je ta soška pro filmy, kdybyste se ve všech těch superprestižních oceněních představili orientovat). Koláž jsme slíbili organizátorům za to, že nás pustí na českolví vegetariánský raut. Sliby dané vegetariánům se musejí plnit, sic vám někdo neznámý jen tak náhodou v noci spořádá trávník, a tak je koláž na světě.

Kromě lva pro vás máme dva výborné básníky, Tomáše Koloce a Petra Štengla, který se v příštím čísle překvapivě předvede taky jako výtvarník. Kdyby vám to po tomhle prohlášení už nepřišlo dost překvapivé, tak jste hnidopiši.

Kromě dvou výborných básníků pro vás máme výborného prozaika Štěpána Kučeru s povídkou o Keplerovi. Štěpánovi teď zanedlouho vyjde knížka, což mu s vámi všemi závistivci upřímně přejeme.

Kromě výborného prozaika pro vás máme výbornou výtvarnici Karolínu Klineckou, z jejíž přílohy máme velkou radost, protože je jedna z nejhezčích, kterou jsme pro vás, věčné nespokojence, kdy připravili.

Tak, a jelikož jsem byl v tomhle úvodníku až neskutečně vtipný a taky jsem si do vás s grácií sobě vlastní pěkně zarýpal, můžete mě i s úvodníkem poslat správným směrem a začít se už skutečně do samotného čísla.

Štefan Švec

P. S. Nezapomeňte na Podobrazník. Honza Hanzl sice po kruté zmínce v úvodníku minulého čísla obdržel masivní čtenářskou podporu, ale přesto si dal říct a začal se své rubrice znovu věnovat naplno. Nebo to tak, vy důvěřivá kuřátka, aspoň vypadá.

O Dokonalý čem se (ne) mluví nedokonalý

Český lev

Štěpán Kučera, „Ze lva“, 2006

V večer Českých lvů v Lucerně byl vážně fajn. Moderátor Jiří Macháček byl vtipný a pohotový, předávající i ocenění byli přirození a milí, vegetariánský raut Petra Vachlera šel přežít díky stánku oficiálního partnera Jameson whiskey a největším zážitkem se pro mě stala (filmaři prominou) půlnoční after-party kapely Monkey Business v Lucerna Music Baru.

Monkey Business drželi filmovou náladu – na pódium vytáhli oceněnou Annu Geislerovou, hráli si s její křišťálovou trofejí, a pro publikum dokonce připravili hru na poznávání filmových melodií, od Sedmi statečných přes Harryho Pottera až k jakémusi obskurnímu americkému seriálu. Jinak ale rozehráli bláznivý večírek ve stylech funky i popu a rychle rozskákali sál plný dam ve slavnostních róbach a pánů v nažehlených oblecích. A kromě jiného to byla možnost zapařit si v jednom kotli s Leošem Marešem, Michalem Vieweghem a Vojtou Kotkem.

Ale zpátky k filmům. Nejúspěšnějším loňským snímkem bylo Štěstí Bohdana Slámy, které získalo hlavní cenu na festivalech v Athénách, v Montrealu a v San Sebastianu (kde byla oceněna taky herečka Anna Geislerová) a na Českých lvech pobralo, co se dalo. Pozornost si ale zaslouží i spousta dalších filmů: například Mír jejich duši, oživlý dokument o historii jedné podkrkonošské vesnice, obsazený vesměs neprofesionálními herci a místními obyvateli, přímými potomky ztvárňovaných filmových postav; nebo Nebýt dnešní, experiment Petra Marka o odvykací kůře tří kamarádů závislých na heroinu; anebo Skřítek Tomáše Vorla a Toyen Jana Němce.

Těžko pro Mír jejich duši žádat ceny za herecké výkony a pro Nebýt dnešní dejme tomu Cenu Sazky. Tyto a podobné filmy ale ukazují nedokonalost všech cen ověřujících umění – ani Český lev nebude dokonalý, dokud se mezi soutěžními kategoriemi neobjeví cena za potrhlost, cena za odvahu a cena pro skřítku v hlavní roli.

Štěpán Kučera

Český lev za rok 1935

Udělením cen za rok 2005 filmoví kritici splatili dluh historii. Za takových sto let už nikdo nebude prohlížet všechny loňské filmy, ale koukne pouze na stupnici kvality zvanou Český lev, která mu bude ne-li přímo měřítkem, pak aspoň slušným vodítkem. Ani jeden Český lev nám ale nepomůže zhodnotit, jaký byl například rok 1935 v našem filmu. Tehdejší Filmový poradní sbor a jeho výroční ceny jsou dnes již zapomenuty. Těmi jedinými, kdo pro nás může v této oblasti cokoli udělat, jsou filmoví historici a možná snad ještě dramaturgové televizních programů. Tito lidé však mají oproti kritikům udělujícím České lvy jednoho geniálního pomocníka. Čas.

Rok 1935 jsem pro naše srovnání nezvolil úplně náhodně. Mezi oběma body leží symbolických sedmdesát let, to jednak. Ale navíc, v obou ročnících vznikl stejný počet celovečerních snímků uvedených do kin, konkrétně dvaadvacet. Demokracie je v tomto roce zhruba stejně stará (respektive mladá) jako je dnes. A český, potažmo československý film se tehdy i dnes vyrovnává s některým ze zásadních přechodů – tehdy se jednalo o novinku zvukového filmu, dnes je to přechod ekonomický, ze státního monopolu do tržního prostředí.

Témata filmů se dají kupodivu také srovnávat. Historické oko životopisce pohlédlo ve třicátém pátém na osobu Milana Rastislava Štefánka, v roce 2005 na Toyen. Máme zde komedie ze současnosti – Hrdina jedné noci a Příběhy obyčejného šílenství. Koprodukční filmy jakbysmet – A život jde dál a proti tomu například Restart. Ironické komedie s prvky černého humoru Ať žije nebožtík a Sklapni a zastřel mě. Nebo sladáky (už podle názvu) První políbení a Román pro ženy.

Z hlediska mezinárodní proslulosti můžeme také nabídnout dva ekvivalenty. Film Bohdana Slámy Štěstí zabodoval loni na festivalech v San Sebastianu a v Montrealu. Ale i v roce 1935 dosáhl československý film mezinárodního úspěchu. Fričova Jánošíka ocenili zahraniční kritici na festivalu v Benátkách, a přestože cenu (mj. také z politických důvodů) nezískal, úspěšně se prodal do světa.

Pomineme-li jednoznačnou technickou propast, rozdíl je jediný. 22 českých filmů z roku 2005 vytvořilo 22 režisérů. V roce 1935 jich to zvládlo čtrnáct. A ve dvou případech režírovali dva režiséři jeden film. O zbylých dvacet snímků se tak podělilo pouhých jedenáct režisérů (Václav Kubásek režíroval jednou v týmu a jednou sólo), přičemž třeba Martin Frič zvládl natočit čtyři tituly velmi slušné úrovně – Ať žije nebožtík, Hrdina jedné noci, Jánošík a Jedenácté přikázání. Dnes u některých kritiků převládá názor, že točit být jeden film ročně je v případě kvalitního režiséra nezdravé, že se moc vyčerpává. Tehdy byl důkazem režisérových schopností a úspěšnosti spíše opak.

Přitom prvorepublikoví režiséři jsou v určitých ohledech srovnatelní s těmi současnými. Zdeněk Troška bývá pro své lidové komedie mnohdy spojován s prvorepublikovým hitmakerem Vladimírem Slavínským (tento velice činný režisér zvládl v roce 1935 stejně jako Frič čtyři filmy). Petr Zelenka jednou určitě doroste na úroveň Martina Friče. Dramata Josefa Rovenského (například Maryša, kterou Filmový poradní sbor ocenil za nejlepší režii pro rok 1935) byla ve své době stejně ceněna jako dnešní snímky Bohdana Slámy. Můžete namítnout, že hodně prvorepublikových režisérů a jejich filmů nikdo nezná, ale kdo z vás znamená okrajovou produkci loňského roku? Postavím otázku jinak – dokázali byste u těchto filmů určit, do kterého roku patří: Bezdětná, Jana, Nebýt dnešní, Osudná chvíle, Velká voda, Zůstane to mezi námi?

Rok 1935 rozhodně nebyl obdobím nejzralejší prvorepublikové sklizně, ale ten loňský také nenabídl vzhledem k předchozím létům mnoho. Vtip je v tom, že i dnes vám názvy některých tehdejších filmů pořád něco řeknou, evokují ve vás určité scény. Jánošík je rozhodně nejnadějnějším reprezentantem. Kdo tuto verzi slovenské legendy

Štěpán Kučera, „Ze lva“, 2006

viděl, zřejmě si vybaví aspoň závěrečné zavěšení zbojníka za žebro na železný hák. Kdo ji neviděl, měl by se podívat.

V kolonce filmů z roku 1935 máme několik titulů, které nejsou zcela zapomenuty a svou kvalitu rozhodně mají. Maryša, Jedenácté přikázání, Ať žije nebožtík. Naše celostátní televize vysílaly loni tři dílka z to-

hoto roku – Jedenácté přikázání, Vdavky Nanyňky Kulichovy a Studentskou mámu. Tedy i dva kritizované Slavínského filmy. Neříkám, že to svědčí o jejich kvalitě. Možná je to jen důkaz toho, že názory producentů na touhy publika se za sedmdesát let příliš nezměnily. Než ale začneme rozhazovat filmové ceny a anticeny, nebylo by lepší

počkat sedmdesát let, než je čas protřídí? Než vymřou kritici, kteří mohou mít osobní neshody s dobovými tvůrci? Na kolik loňských filmů si někdo vzpomene za 70 let? A budou to opravdu ty oceněné Českým lvem?

Michal Kliment

Štěstí

Druhý film Bohdana Slámy v sobě nese určitou podobnost s režisérovým debutem Divoké včely. Jádrem obou snímků jsou příběhy lidí z okraje společnosti, chudých, neúspěšných, neschopných vypořádat se s vlastním životem, často lavírujících na pomězi bídy a ještě posledních zbytků důstojné lidské existence. Štěstí však na rozdíl od Divokých včel úplně postrádá humorné a odlehčující prvky. Depresivní, pesimistický tón, který udeří hned v prvních záběrech, prostupuje bez jediného výkyvu celým filmem.

Děj je až průzračně jednoduchý – mladá dívka Monika (Tatiana Vilhelmová) žije s rodiči v paneláku na mosteckém sídlišti a pracuje v místním supermarketu. Její přítel odcestoval do Ameriky, kde se mu daří, a Monika se za ním chystá odstěhovat. Stej-

ný dům obývá i kamarádka Dáša (Anna Geislerová), která je svobodnou matkou dvou malých dětí a svoji budoucnost vidí ve vztahu s ženatým mužem, jenž se ale nemá k odchodu od své rodiny. Dáša trpí skrytou duševní chorobou a péče o syny je nad její síly. Nemoc nakonec pod nahromaděným stresem naplno propuká, Dáša se zhroutí a musí být hospitalizována na psychiatrii. Kvůli tomu se Monika rozhodne odložit cestu do Ameriky a postarat se o Dášiny děti. V tom jí velice pomáhá chudý kamarád Toník (Pavel Liška), který raději než doma s rodiči bydlí v rozpadajícím se domku s tetou, neboť by se nesnesl s dominantním otcem. Hrou osudu se nakonec Monika s dětmi stěhuje právě do domku. Toník Moniku už dlouho miluje a pod vlivem nových okolností i ona začíná vůči němu cosi cítit. Dá Monika přednost úniku z všudypřítomné bídy odchodem za svojí původní láskou do Ameriky, nebo snad v jejím srdci Toník pro-

budil jiné představy o budoucnosti? Odpověď na otázku, kterou přináší téměř melodramatická zápleтка, není kupodivu příliš důležitá. Děj samotný nakonec spíš ustupuje do pozadí a je odrazovým můstkem komplikovanější výpovědi.

Ta se dotýká základních existenciálních otázek, režisér otevřeně sympatizuje se zobrazovanými postavami-vyvrženci, ale bez naděje, která protíná jejich osudy, svou tíhou a absolutností jako by těmto lidem povolovala vždy jen malá dílčí „vítězství“ a brala možnost skutečného vysvobození a naděje. Nikdo tu se svým osudem nebojuje, nemá sílu, vůli, ani schopnosti cokoli změnit, všichni jsou zajatci sebe sama, neměnnými, odsouzenými k vlastnímu peklu. I většina vedlejších postav – například matka Moniky v podání Simony Stašové, těžce nesoucí neúspěchy členů své rodiny, či nezaměstnaný, flegmatický stárnoucí otec (Bolek Polívka) – v sobě má strnulost a znepokojující

Z filmu Štěstí, foto Martin Špelda, © Negativ

poselství, že není úniku z nicoty, která zachvátí lidskou duši. Je to světem, ve kterém režisérovy postavy žijí, nebo je to v nich samotných? Jednoduchých odpovědí se nedočkáme, jen čím dál silněji cítíme, že něco v jejich životě není v pořádku, že vlastně skoro všechno je z nějakého zlověstného důvodu naprosto špatně.

Věrohodných vyjádření tak negativních a zároveň velmi realistických emocí nenajdeme v současném českém filmu mnoho, přestože jsou ve Štěstí dosahovány na první pohled konvenčními zápletkami – matka v sobě nese obrovskou frustraci pramenící z toho, že nikdo z rodiny není úspěšný; ta exploduje ve chvíli, kdy vysněný úspěch – odlet dcery do Ameriky – padá s Moničiným rozhodnutím starat se raději o děti psychicky narušené kamarádky; otec se opíjí, ale jinak je mu vlastně všechno jedno, Monika má nudnou práci, není si jistá sama sebou, ani tím, jestli ji vůbec její přítel

miluje, Toník nemá žádný cíl, pouze odmítá pracovat v továrně, nevychází ale ani s vlastními rodiči, přestože je charakterově dobrým člověkem, a tak dále.

Závěr filmu polevuje v dosavadním skeptickém, věrohodně působícím tónu otevřením možnosti, že postavy morálně nejčistší, charakterově převyšující své okolí, mají přeci jen šanci vymanit se z všudypřítomné beznaděje a dosáhnout štěstí. Tím se sice stává divácky přijatelnějším, ale už přináší prvek útěchy, typický pro mnoho současných filmů, že někde existuje cosi milosrdného, jakási moudrá laskavá síla, která nakonec ty „hodné“ nenechá úplně ve štychu. Obraz překvapivě věrně, syrové reality se tím bohužel nakonec proměňuje v laskavou pohádku, byť jen nepřímým náznakem. Sny, které symbolizuje krásná luxusní vana uprostřed jinak rozpadlé barabizny, jsou smeteny spolu s celou stavbou a rozbourány. Jenže tak krutému obrazu již „při-

hlíží“ Monika, která je sama laskavým naplněním těchto snů.

Výtvarně film působí velmi sugestivně, zejména v interiérech jsou neutěšenost, nepořádek a špína téměř hmatatelné. Exteriery tvoří většinou záběry na sídliště, oprýskané baráky, elektrárnu, průmyslové stavby, různé boudy plné harampádí a nepořádku, všechno je sešlé, staré a ošklivé. Jenže právě přehnaná snaha o neustálou odpudivost okolí působí po určitém čase spíše jako abstraktní malba, díky své stylizaci jako něco až ošklivě-pěkného. Prostředí tak získává značně surrealistický nádech a nemilosrdné realitě lidských osudů paradoxně přináší spíše zjemnění a uklidnění, ačkoliv ji chtělo prohlubovat.

Velmi výrazným prvkem filmu je režisérova schopnost vyprávět příběh, který, byť jednoduchý, dokáže postupně čím dál víc zaujmout a nakonec zcela pohltnout. A to bez ohledu na to, zda se s jeho vnitřním ob-

Z filmu Štěstí, foto Martin Špelda, © Negativ

Závěr filmu polevuje
v dosavadním skeptickém,
věrohodně působícím
tónu otevřením možnosti,
že postavy morálně
nejčistší, charakterově
převyšující své okolí, mají
přeci jen šanci vymanit se
z všudypřítomné
beznaděje a dosáhnout
štěstí.

sahem ztotožníme či nikoli. Dlouhé záběry, pomalé vyprávěcí tempo a kvalitní, smyslu-
plné dialogy umožňují vyniknout herec-
kým výkonům hlavních představitelů, kteří
podávají svůj přinejmenším standardní vý-
kon. Hlavní tři postavy vnášejí do herectví
Tatiany Vilhelmové, Anny Geislerové a Pav-
la Lišky nepatrně nové odstíny a jejich vý-
kony proto nejsou jen x-tými kopiemi po-
stav z předchozích filmů, u nichž si zvláště
v poslední době bývali herecky sami sobě
čím dál podobnější. To už ale neplatí pro
Bolka Polívku a zejména pro Simonu Stašo-
vou, u níž vidíme naprosto stejná gesta
a slyšíme stejné dialogy jako už tolikrát dřív
ve filmech i seriálech.

Herecké obsazení Štěstí bohužel svědčí
o absenci snahy přinést do českého filmu
cokoliv nového a neotřelého. V našem sou-
časném filmu stále znovu a znovu omílaný
výběr těch nejosvědčenějších z osvědčených
tváří bohužel nevyváží ani fakt, že některé

z nich zde mají možná trochu hlubší roz-
měr a lehce odlišné zabarvení než u nich
bývá běžně zvykem. Štěstí je velmi kom-
pакtním a pečlivě propracovaným fungují-
cím celkem se silnou výpovědní hodnotou,
otevírajícím netriviální otázky a témata,
avšak v žádném případě nepřináší do české
kinematografie ani náznak něčeho svěžího
nebo nového.

Jan Novák

Film Štěstí jsme v Dobré adrese už stručně
recenzovali. Vzhledem k tomu, že na Čes-
kém lvu vyhrál, co se dalo, si ale zasloužil
reflexi ještě hlubší.

-red-

*Štěstí (2005); Scénář a režie: Bohdan Sláma;
Hrají: Tatiana Vilhelmová, Pavel Liška, Anna
Geislerová; Délka: 100 min.*

Z filmu Štěstí, foto Martin Špelda, © Negativ

Anketa

Aby byla naše filmová koláž pestřejší, rozhodli jsme se mezi přáteli a známými Dobré adresy udělat anketu o současném českém filmu. Její východisko tvořil seznam filmů účastníků se letošního ročníku Českého lva. Anketní otázka zněla: *Které české filmy z loňského roku jste viděli, které se vám líbily, které ne a proč?*

Jan Hanzl

(překladatel a autor Podobrazníků)

Filmy ze seznamu jsem viděl čtyři a prosvištím je sestupně od mně nejmilejšího k milému nejméně:

PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ jsou skvěle napsané, zahrany a natočený film. Nemůžu si pomoci, Zelenkovy přehlídky individuálních úchylek, které dohromady vytvářejí naši „normální“ společnost, mám rád a považuju je svým způsobem za realističtější obraz života a vztahů než sociálně „realistické“ filmy typu Šťěstí. Možná proto, že jsem taky docela obyčejně šílený a ve svém okolí neznám nikoho, kdo by nebyl.

ROMÁN PRO ŽENY je příjemná oddychovka, vtipná, svižná a zábavná. Už si z ní ale skoro nic nepamatuju, tedy kromě toho, že jsem se dobře bavil. Což je patrně přesně to, o co tvůrcům šlo.

Na film HRUBEŠ A MAREŠ JSOU KAMARÁDI DO DEŠTĚ jsem šel s velkým očekáváním a moje výsledné pocity byly smíšené. Co by podívaná zajímavá, místy i zábavná, ale té kritiky zhoubného vlivu médií mi přijde všude kolem už trochu moc.

U ŠTĚSTÍ Bohdana Slámy si nemůžu pomoci, ale navzdory jásootu kritiků a smečce Český lvů mě ten film neoslovil, i když čistě racionálně si všechny jeho přednosti a zejména kvalitu hereckých výkonů uvědomuju. Slámovsky laděné filmy prostě nemůžu.

Eliška Stehlíková

(recepční estetička a cestovatelka po Mexiku)

Proberu podle seznamu filmy, co jsem viděla. Takže:

ANDĚL PÁNĚ – příjemná (před)vánoční pohádka, trochu kýčovitá (hlavně to nebe!), chvílemi nelogická (možná mám ale myšlení o dost jiné než děcka), s výbornými hereckými výkony (především Dvořák a Trojan).

DOBLBA! – neuvěřitelně špatný film, nesourodý, špatný scénář, špatné dialogy. I když je to komedie, vůbec nebyla vtipná. Mizerné herecké výkony (především k mému zklamání Dušek).

HRUBEŠ A MAREŠ JSOU KAMARÁDI DO DEŠTĚ – po Nudě v Brně trochu zklamané očekávání, ale humorem moje krevní skupina. Oba hlavní protagonisté výborní.

PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ – podle mě nejlepší film minulého roku. Výborný scénář i herecké výkony.

SKŘÍTEK – nějak jsem ho nepřekousla. Neseděl mi, ale to je asi spíš můj problém.

SLUNEČNÍ STÁT – druhý nejlepší film. Se vším všudy.

ŠÍLENÍ – od Alenky mají Švankmajerovy filmy podle mě sestupnou tendenci. Šílení to u mě jen potvrdilo. Švankmajer už se silně opakuje, začíná asi senilnět.

ŠTĚSTÍ – líbilo se mi, ale nijak silnou emoci ve mně nezanechalo. Uvědomuju si to ale spíš s odstupem času. Když jsem Šťěstí viděla, líbilo se mi víc. Ale stejně mi pořád připadá lepší než Divoké včely. Jo a nemám ráda Geislerovou, takže díky ní jsem trochu zaujatá.

VELKÁ VODA – obrovský zážitek. Škoda, že se tenhle film nedostal do širšího povědomí. Fakt výborný.

Jakub Žytek

(klasický filolog a znalec renesanční astrologie)

Filmů jsem viděl pramálo, takže hodnocení bude stručné a navíc HODNĚ subjektivní:

DOBLBA! – splnilo moje očekávání, titul odpovídá obsahu. Ne v tom, že by to bylo úplně blbé, ale prostě v tom, že to byla zábava skutečně až doblba.

HRUBEŠ A MAREŠ JSOU KAMARÁDI DO DEŠTĚ – ti lidé byli tak nějak divně namaskováni... Bylo to nutné? :-)

PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ – asi moje největší zklamání. Umělé, nerealistické, galerie obyčejného šílenství a nositelů různých podivností. Vlasy vařené v mlíku, jízda na plošině z Ruzyně, sledování koitu – no a co dál? Od určitého momentu jsem se soustředil už jenom na to, jaká úchylka z toho zase vyleze, a film se mi úplně rozpadl.

ROMÁN PRO ŽENY – „nenáročná malá česká komedie situovaná v pěkném prostředí“.

SLUNEČNÍ STÁT – myslím, že to spousta lidí zkritizovala, ale já na tom filmu oceňuju snahu reflektovat něco, co se děje kolem.

ŠTĚSTÍ – neštěstí.

Štěpán Kučera

(student žurnalistiky a naděje české prózy)

Nejsem asi nejlepší oběť pro anketu, protože jsem toho loni zas tolik neviděl. Z toho, co jsem viděl, se mi asi nejvíce líbí SKŘÍTEK, po-

Viděla jsem: 1. PŘÍBĚHY
OBYČEJNÉHO
ŠÍLENSTVÍ, 2.
ROMÁN PRO ŽENY,
3. ŠTĚSTÍ. To je
zároveň pořadí,
v jakém se mi líbily.
Příběhy obyčejného
šílenství nezklamaly,
protože Trojan je
boží. Román pro ženy
celkem splnil
očekávání, pobavil
mě, Stašová je boží.
Štěstí mě nudilo
a zklamalo. Liška
hraje pořád to samé
a po přechválených
recenzích
u mediálních
partnerů filmu jsem
od toho čekala
mnohem víc.

dle mě je to úlet správným směrem. Nejímí se mi líbí KREV ZMIZELÉHO, což mě mrzí kvůli Vladimíru Körnerovi; jak řekl jeden můj spolužák, jediná hezká věc na tom filmu jsou prsa Vilmy Cibulkové.

Jakub Šofar

(polykač písmen a muž mnoha identit)

Protože v českých filmech nehraje ani Arnie, ani Sylvestr, ani Chuck, tak se mi nemohou líbit. Švankmajera jsem bohužel neviděl, takže v takhle osekané soutěži zůstává na prvním místě asi ten SKŘÍTEK.

Eva Vlčková

(vědecká novinářka
a patronka mourovatých koček)

Viděla jsem: 1. PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ, 2. ROMÁN PRO ŽENY, 3. ŠTĚSTÍ. To je zároveň pořadí, v jakém se mi líbily. Příběhy obyčejného šílenství nezklamaly, protože Trojan je boží. Román pro ženy celkem splnil očekávání, pobavil mě, Stašová je boží. Štěstí mě nudilo a zklamalo. Liška hraje pořád to samé a po přechválených recenzích u mediálních partnerů filmu jsem od toho čekala mnohem víc.

Pavel Jiráť

(cestovatel a toho času kuvajtský abstinents)

Co si tak vzpomínám, viděl jsem ze zmíněných akorát Příběhy obyčejného šílenství. Už si je moc nepamatuju.

Jakub Tayari

(grafik a poustevník na sloupu)

Ze seznamu jsem viděl jenom ŠTĚSTÍ a PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ a oba mi přišly blbě. Ale Štěstí míň.

Radim Kopáč

(literární kritik a mocný muž v popředí)

Líbily se mi: Švankmajerovi ŠÍLENÍ, ovšemže, mám pro ty jeho surrealistické rekvizitárny pořád slabost. Pak film jeho syna Václava – SVĚTLONOŠ, dost pochmurné a vizuálně silné podobenství, které jsem si kvůli zmatkům v programu prohlédl dokonce dvakrát po sobě. A jestli bereš Martina Šulíka do českého filmu, tak jeho SLUNEČNÍ STÁT – to jistě. Dodám ještě ŽRALOKA V HLAVĚ s excellentním Oldřichem Kaiserem, Vorlova kouzelného SKŘÍTKA a Němcovu TOYEN, i když se skutečnou Toyen, stejně jako Štyrským nebo Heislerem, měl tenhle snímek společného pramálo. Nelíbily: Zklamaly mě schematické Zelenkovy PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ a debut RESTART, ze kterého mě jistý kumpán tahal už po deseti minutách.

Viki Shock

(vypravěč a usazující se bohém)

Jednoznačně nejblbější český film, který jsem loni viděl, byl snímek DOBLBA! Rozbředlá sračka bez hlavy a paty, jinak to asi popsat nedokážu nebo spíš nechci. Hodně se mi líbily např. PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ, pak ŠTĚSTÍ, ačkoli jsem se nedokázal identifikovat s žádnou z postav filmu, a ŠÍLENÍ, na nichž mi vadily pouze samoučelné vsuvky obživlých kusů masa. Vcelku sympatický mi byl Vorlův SKŘÍTEK, dále ŽRALOK V HLAVĚ s geniálním solitérem Oldřichem Kaiserem v hlavní roli, a též nízkorozpočtový snímek SKLAPNI A ZASTŘEL MĚ. Už mám také kandidáta na nejblbější český film letošního roku, jímž je JEŠTĚ ŽILU S VĚŠÁKEM, PLÁČÁČKOU A ČEPICÍ. Dva režiséři, jeden Dušek, spousta neherců a naturščiků a výsledkem je neuvěřitelná nuda na ploše skoro dvou nekonečně dlouhých hodin. Divák je zahrnut přívalem banalit, světlým okamžikem jsou jen scény, které působí nechtěně humorně. Celkově dost velká bída.

Jana Lysá

(bohemistka a bojovnice za svůj názor)

S hrůzou jsem zjistila, že ač na české filmy chodím ráda, spousta ze jmenovaných kousků mi unikla. Celkové hodnocení: nejvíc mi v paměti utkvěly PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ a ROMÁN PRO ŽENY. Dál jsem se rozepsala, kde to šlo:

DOBLBA! – Na můj vkus trochu moc černé a absurdní, nicméně Duškův a Čtvrtníčkův výkon skvělý. Celkově jsem se bavila, ač mi úsměv na rtech občas zamrzal.

HRUBEŠ A MAREŠ JSOU KAMARÁDI DO DEŠTĚ – Čekala jsem pointu, ale nedočkala jsem se, nebo jsem ji přehlédla. Vzhledem k velkému zážitku při Nudě v Brně pro mě byl další Morávkův film zklamáním.

PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ – Hru v Dejvickém divadle jsem neviděla, tedy nemohu porovnat. Na film jsem šla hlavně kvůli svému oblíbenci I. Trojanovi, který byl úžasný, jako vždy. Film jsem doporučila známému (37 let), který filmový zážitek odnesl krizi středního věku.

ROMÁN PRO ŽENY – Možná pokleslé, možná komerční, můj divácký duch však jásal. Film jsem viděla dvakrát, trefil se mi do filmového i hudebního vkusu loňského jara. Vašut je pěkný chlap :-)

SKŘÍTEK – Povedené, nevěřila bych, co všechno může říct film beze slov. Vkusná zábava, chytrý nápad. Skvělá Holubová a skvělý Polívka.

ŠTĚSTÍ – Čekala jsem trochu víc štěstí a taky pointu, ale nepotkalo mě ani jedno. Příliš smutné, syrové a depresivní, na můj vkus. Ovšem i leccos vypovídá. Místy mi film připadal jako dokument. Kliše: mezilidské vztahy a jejich složitost. A také to, že determinace prostředím je nesporná.

Martin Groman

(historik a průmyslový básník)

Z uvedeného výběru jsem viděl opravdu málo:

KREV ZMIZELÉHO – po dlouhé době silné vyprávění příběhu, žádné epizody a útržky, jak je dneska módou. Körner je skvělý vypravěč, jen ta symbolika v každém záběru a patos A. Geislerové trochu vadily.

PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ – Trojan jede, na ještěrce, skvělé scény, ale jsou to právě jen ty scénky a útržky, i když útržky s Bydžovskou a Bartoškou mi jen tak někdo z hlavy nevytrhne.

SAMETOVÍ VRAZI – svoboda projevu znamená i svobodu projev si odpustit, škoda, že si to Jiří Svoboda neuvědomil.

Marie Pásková

(studentka a tanečnice na špičkách mečů)

Z těch filmů jsem viděla čtyři a seřadila bych je asi takhle (od nejlepšího k nejhoršímu):

- 1) ŠTĚSTÍ
- 2) ROMÁN PRO ŽENY
- 3) HRUBEŠ A MAREŠ JSOU KAMARÁDI DO DEŠTĚ
- 4) SLUNEČNÍ STÁT

Mimochodem Štěstí v tomto kontextu hraje docela jinou ligu. To, že se Román pro ženy vyšplhal tak vysoko, není proto, že preferuju komerční popík, ale proto, že jsem zřejmě viděla jen samé horší filmy.

Závěr

V čistém počtu návštěv vyhráli v naší anketě Petr Zelenka s Příběhy obyčejného šílenství a Bohdan Sláma se Štěstím. Nikdo z oslovených naproti tomu nezašel na filmy Blízko nebe, Kousek nebe, Kameňák 3, Mír jejich duši, Nebýt dnešní a Zůstane to mezi námi. Vy jste je viděli?

Tabulka filmů podle počtu zmínek v anketě:

PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ, Petr Zelenka 10
 ŠTĚSTÍ, Bohdan Sláma 8
 SKŘÍTEK, Tomáš Vorel 6
 HRUBEŠ A MAREŠ JSOU KAMARÁDI DO DEŠTĚ, Vladimír Morávek 5
 ROMÁN PRO ŽENY, Filip Renč 5
 DOBLBA!, Petr Vachler 4
 SLUNEČNÍ STÁT, Martin Šulík 4
 ŠÍLENÍ, Jan Švankmajer 3
 KREV ZMIZELÉHO, Milan Cieslar 3
 ŽRALOK V HLAVĚ, Maria Procházková 2
 ANDĚL PÁNĚ, režie Jiří Strach 1
 RESTART, Julius Ševčík 1
 SAMETOVÍ VRAZI, Jiří Svoboda 1
 SKLAPNI A ZASTŘEL MĚ, Steen Agro 1
 TOYEN, Jan Němec 1
 VELKÁ VODA, Ivo Trajkov 1
 BLÍZKO NEBE, Dan Svátek 0
 KAMEŇÁK 3, Zdeněk Troška 0
 KOUSEK NEBE, Petr Nikolaev 0
 MÍR JEJICH DUŠI, Pavel Štingl 0
 NEBÝT DNEŠNÍ, Petr Marek 0
 ZŮSTANE TO MEZI NÁMI, Miro Šindelka 0

Je samozřejmě výtečné pro střední a mladší
badatelskou generaci, že může zkoumat vztah
svobodných zednářů a KSČ a podobná

O čem se (ne) mluví Historické leprosárium

okrajová, nicméně mimořádně zajímavá témata,
ale mě zajímá, kdy už konečně vyjdou dějiny
KSČ, aby si je mohly moje (vaše, naše) děti
přečíst a nebýt čím dál tím zmatenější.

S velkým halasem (nikoliv Františkem) byl v roce 2003 odstartován první svazek řady sborníků Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu (editoři Zdeněk Kárník a Michal Kopeček; Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Dokořán, Praha). V předmluvě tohoto prvního svazku je psáno, že se téma stalo po roce 1989 „lákavým soustem pro povrchní publicistiku, představující historii radikálního socialismu a komunismu výklady, které oscilovaly a dodnes oscilují mezi jakýmsi historickým kabaretem směšných historek na jedné straně a výklady o hrozivých zločinech komunistické éry na straně druhé“. Takže projekt byl na světě.

Historik Jan Křen v recenzi v Soudobých dějinách (3/2004) jej přivítal, že „je jedním z nejzávažnějších [projektů], jaký byl v posledních letech podpořený grantem“.

V lednu letošního roku vyšel svazek pátý. V anotaci na něj nějaký chytrolín prozpěvuje: „Pochopitelně mnohé otázky zůstaly ve stínu a žádají si další pozornost. To nejdůležitější ale bylo snad vyřčeno. O některých studiích lze dokonce s klidným svědomím říct, že se staly již jakýmsi předstupněm kapitola, jež zapadnou dobře do syntézy, jejíž příprava je teď na řadě.“

Právě že to nejdůležitější vyřčeno vůbec nebylo a místo stínu jsme v černočerné tmě. Takových grantů se pak může udí-

let vagon. Přesibuje se na slepou kolej a tam ať se klidně stojí do skonání světa.

Je samozřejmě výtečné pro střední a mladší badatelskou generaci, že může zkoumat vztah svobodných zednářů a KSČ a podobná okrajová, nicméně mimořádně zajímavá témata, ale mě zajímá, kdy už konečně vyjdou dějiny KSČ, aby si je mohly moje (vaše, naše) děti přečíst a nebýt čím dál tím zmatenější. Jestliže je toto všechno příprava na nějaké budoucí kompendium, tak až vyjde, „rozhodující“ generaci to vůbec zajímat nebude. „Komunismus“ a především jeho mechanismy se rozpustí v dějinách jako taková epizodka našich hvězdných válek.

Je celkem pochopitelné, že stávající nestoři naší historické vědy nemají příliš zájem na tom, aby něco podobného vyšlo s jejich jménem, protože jim teče máslo z temen a nejsou schopni překonat uhlířskou víru, kterou v sobě mají, i kdyby se stokrát zaříkali, že ne. Jenže bez nich nikdo „objektivní“ dějiny nenapíše, protože v archivech, byť by se otevíra-

Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu

Svazek I.

Sestavili Zdeněk Kárník a Michal Kopeček

DOBRÁ
ADRESA

DOBRÁ
ADRESA

ly samy od sebe, i ti nejbystřejší odečítači zertů té naší matky historie něco nevyčtou. Právě to, jak fungoval komunistický systém, tam není. Třeba: Kádrovou politiku ve vertikálním řezu, tedy na všech úrovních společnosti. Řídila ji místní organizace nebo závodní výbor KSČ, ale na papíře se to nikde nedozvíte, lidi byli přijímáni a vyhazováni personálními odbory. Telefonické hovory z OV KSČ nebo MV KSČ nikdo nezaznamenal. Strana rozhodla, ale vykonal ředitel, předseda nebo samospráva.

Čas zde hraje důležitou roli. Ti, co aktivně zažili fungování ještě skoro demokratické spo-

lečnosti v letech 1945–1948, pomalu vymírají, takže kdo co chce s čím srovnávat? Z badatelný si můžete přinést poměrně příznivý dojem o tom, jak jsme se tady snažili o lepší příští, protože v archivech je jen to, co tam někdo chtěl mít. Tady neplatí žádné spiklenecké teorie. Jde mi jen o to, že lepší by bylo vydat nedokonalé (obecné) dějiny KSČ teď než za deset let. Ti mladší do nich mohou vnést odvahu a „neporušenou“ hlavu, objektivitu odpovídající době, ti starší vzpomínky a ony spojovací armatury, jež nikdo v archivech nenajde.

Jelikož tady nic takového není, podobnou učebnici musejí nahrazovat knihy pro-

zaické, ze kterých vyzobáváme to, co jde mimo „vyprávění“ (Jan Novák: Zatím dobrý. Mašinovi a největší příběh studené války). Nic proti takovým knihám, ale ty by měly plnit roli sekundární. Pokud jsou jediné, ke kterým se ten, kdo se chce dozvědět, uchyluje, pak je tu něco špatně.

Potom se nemůžeme divit, že třeba projev Václava Klause k 17. listopadu (2005) nemá jasný výklad, je stejně mazlavý jako hovna v pražských ulicích. „Vždy v minulosti platilo a i dnes platí, že česká historie a česká identita byly a jsou těsně propojeny. Nedaly se a nedají se oddělit. Komunismus nesmazatelnou součástí naší národní historie bohužel byl, a proto tvořil – a tvoří i dnes – část naší současné identity. Tvářit se, že tomu tak není, je bláhové a neměli bychom to dělat.“ To není proti Klausovi, to je proti výsledkům práce našich historiků, protože prezidentova slova nemají v ničem oporu a rezonují všemi směry. Neřekl vlastně vůbec nic a řekl všechno.

Abych to shrnul, pokud z toho jasně nevyplyvá, o co mi jde. Nositelé grantu si lebedí, jak to všechno pěkně uvařili, že mají sice nějaké rezervy, ale předpoklady jsou. Ale když přijde patnáctiletý Pepíček Novák za svým otcem, proč furt tak nadává na komunisty, když oni by se přece pro člověka rozkrájeli, tak Novák senior, pokud není vybaven vypravěčským nadáním, pošle synka do knihovny nebo do knihkupectví. A synek si vypůjčí nebo koupí pět dílů sborníků Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu. A bude mít jasno. Možná, že ty komunisty půjde volit. Vždyť, bez občasných drobných nesrovnalostí, to bylo báječné.

Sedmnáct let je přece dost dlouhá doba. Je tak dlouhá, že většina z nás už docela zapomněla. Historická věda, která není službou veřejnosti, se podobá kabale. Pokud ovšem neslouží k právě ještě snadnějšímu zapominání.

Jakub Šofar

O
čem
se
(ne)
mluví

Proč by nás to mělo
rozčilovat? Nebo zase:
proč by nás to nemělo
rozčilovat? Jeden
z mnohých
představitelů této cesty
je TIME IN, první český
lifestyle. V tom to asi
bude, v tom slově.

Únorové a březnové dobropisy pro

Únorové

a březnové

3.1

Firemní časopisy jsou podivuhodným světem, o kterém analytici a zkoumači žurnalistiky příliš nereferují. Třeba Skupina ČEZ vydává ČEZ news, nenajdete tam sice recenze na Jandourka nebo Urbana, nicméně i zde se občas objeví libero literárních trávníků. V lednovém čísle 2006 se z fotky usmívá Savalas české žurnalistiky a sci-fi vůbec, Ondřej Neff. Semele na jedné stránce úplně všechno pod titulkem Jádru je nejekologičtější. Pokud jde o jádro jeho internetového Neviditelného pudla, pak asi ano. Nebo je to nějaký jiný oříšek (či voříšek)?

3.2

Na konci 70. let se při svých vystoupeních Jan Vodňanský zabýval mimo jiné podivným jevem ve filmové praxi, kdy část filmu se odehrává ještě před titulky a divák vlastně neví, kdy to všechno začalo, je zmaten a volá, zda už je to ten film, na který šel. Dneska už to ani neregistrujeme. Časopisy a noviny vychá-

zejí s falešnými titulními stránkami, jež jsou reklamou, a teprve následující strana je ta pravá. Je otázka času, kdy vyjdou první noviny, které se budou tvářit jako klasické vydání, včetně rubrik, ale bude to jen reklama. Některé časopisy, takové ty, co jsou IN, co jsou TRENDY, mívají zase obálku, za kterou je několik stránek reklam, v jedné z nich je třeba schován malinkými písmenky tištěný obsah, pak je tiráž, pak zase reklama, pak kontaktní strana – a už jsme někde na 20. stránce. Proč by nás to mělo rozčilovat? Nebo zase: proč by nás to nemělo rozčilovat? Jeden z mnohých představitelů této cesty je TIME IN, první český lifestyle. V tom to asi bude, v tom slově. Pro nás, paďoury a konzervy, poblifestyle.

3.3

V Listech, tiskovinně vydávané radnicí Hlavního města Prahy, z února 2006, je na první stránce titulek: Praha dá kultuře 131 milionů. V životě jsem se ještě nedočtl, kolik dá kultura Praze. Je to změřitelné a představitelné? 131 000 000, co je to za ubohé číslo?

řeznové o duben 2006

dobropisy

pro duben

2006

3.4

Když se povede titulky v novinách, srdce já-sá, svět je krása. Petr Víšek, zahraniční tajemník ODS, polemizoval v Lidových novinách (10. 2. 2006) s nějakým textem Luboše Palaty, a jeho článek je nadepsán: „ODS je pestřejší než ČSSD, nevládne v ní jediný názor“. Není tak úplně jedno, zda titulkovali redaktori, nebo zda jde o originál pana Víška. Ale došlo k takovému tomu klasickému legračnímu souběhu. Pisatel se tak upnul na hledání správného výrazu, až úplně „přehlédl“, že má i jiný význam a že čtenář, který není úplně zatažen do myšlenkového bohatství polemik, si slovo „jediný“ může klidně vykládat jinak. Místo plánované teze, že v ODS je mnoho názorů, tak může číst, že v ODS není žádný názor. Já to taky tak chápu. Jestli se nemýlím, chi chi chi.

3.5

Taky nám hořelo v jedné z mnoha podzemních garáží Poslanecké sněmovny Parla-

mentu ČR. Kdybych to byl věděl, běžel bych si přiložit svoje polínko.

3.6

Zpráva z Metra, 13. února 2006. Kuriózním kouskem včera odpoledne překonala Praha 1 asijský Hong Kong. Na Staroměstském náměstí padl světový rekord v prasknutí balónků v jeden okamžik na stejném místě. V 16:05 tu bylo propíchnuto 3158 balónků. Dokázali jsme, že ještě umíme píchat. Jsou v nás ještě pořád zasunuty schopnosti husitů píchat a bodat a vypouštět duše. Chorál Ktož sú boží bojovníci zase rozezní se po dolinách, po lučinách. Dobrá práce, děti!

3.7

Miloš Zeman, ten pitoreskní mozkomor staré tvrže v Novém Veselí, kde hrají dobře házenou, a kde jsem shodou okolností zpíval na pódiu při prvním a posledním oficiál-

ním vystoupení skupiny Rozpaky, zase vydal knihu. Narozdíl od médií nebudu psát její název, protože proč taky. Zajímavé je, jak ji každý žurnalista odsuzuje, pitvá ji, rochní se v ní – a tím jí všichni dělají tu největší a nejlevnější reklamu. Kdyby se o ní nepsalo, tak by mohl prognostik tak akorát podrápat pár stromů v okolí a občas jít s nafukovačkou na veselský kačák. Takhle působí jako delfská věštírna. O obec dál směrem k dálnici, v Bohdalově, má zase jednu svou astrologickou apatyku Emil Havelka. Jeho snem je postavit někde na Vysočině pyramidu s léčivými účinky. Ještě že se ti dva nedali dohromady. Na druhé straně to jen dokazuje, že ona neobvyklá početnost kouzelníků, věštců a léčitelů v okrese Žďár nad Sázavou stojí přece jen na exaktních základech. Všude v podzemí je uran. Co k tomu chcete více dodat...

3.8

Vedle vzpomínek Arnošta Kolmana vychází i podobné skazky Eduarda Gold-

stückera. Teď je aktuální jejich druhý díl 1945–1968. Asi nejzajímavější na nich je, že jde o tchána Jiřího Gruši. Jinak klasické osmašedesátnické brekeke, občas opepřené vzlykem, že někde přišel o peníze. Když někdo rozjíždí lokomotivu dějin, tak se nemůže divit, že když začne během jízdy topit něčím jiným než předepsaným mazutem, tak to ostatní mašinfíry nasere. Po výskoku z tendru byl na chvíli (vzhledem k ostatním) zavřený, od prosince 1951 do prosince 1955. Zmarněné čtyři roky života jsou samozřejmě nevratitelné a nenavratitelné, ale ti ostatní tam byli většinou o osm let déle, a zatímco Goldstücker dostal brzo práci a stal se z něj opět „normální“ občan, oni většinou pracovali po propuštění u lopaty jako druhořadí občané, v letech pražského jara se některým z nich podařila rehabilitace, ale svobodnými se stali až po roce 1989. O co všechno přišli, to se nedá napsat. Goldstücker zůstal stále se srdcem nalevo. Nic proti tomu, ale nikde žádná lítost. To, že emigroval, na věci nic nemění. To je spíš na tom celém nejsmutnější. Pachatelé předběhli své oběti v úprku do krytu.

3.9

Vloni byl jedním z hostů Prague Writer's Festival Ed Sanders – básník, spisovatel a kdysi člen skupiny The Fugs. Letos bylo vydáno na památku této události CD

Únorové

The Garden Is Open, na kterém Sanders přednáší čtyři básně a pak zpívá s Plasty pět písní s texty třeba Blakea, Olsona nebo Sandersova spoluhráče Tuli Kupferberga. Poslední skladba je klasická – Magické noci, s předhovorem Magora, ale bez Mejly Hlavsy. Nejenže je to libůstka pro sběratele, ale člověk si zase uvědomí, co všechno se tady změnilo. Plastici si jen tak lážo pláží brnkají se členem legendárních Fugs, pak to vyjde na céděčku. No, ono ještě „horší“ třeba je, že předskokanem před Nazarethy byla před časem na koncertě v Polné žďárská skupina Fuga. Konec světa se jmenuje globalizace.

Nicméně je k tomu nutné dodat, že i v té nejhorší normalizaci jsme si tady v Bi-aře ducha elpíčka Fugs sehnali. Normálně se objednaly přes někoho venku u Recommended Records a přišly poštou. A to jsou ty paradoxy.

3.10

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR připravuje řadu knih Chráněná území ČR. Před koncem minulého roku vyšel svazek XII. – Praha. Popis přírodních poměrů, osídlení krajiny a ochrana přírody a pak všechna chráněná území s popisem rostlin a živočichů česky a latinsky. Abychom věděli, s kým tady žijeme. S kým tady žijí oni – to už bohužel vědí. Křída, barva, obrázky – nádherné pulikace, o kterých nikdo ne-

a březnové

napíše ani řádku. Když nám zrušili skauta, tak jsme se na rok převlékli za entomology (milce broučků) a starali se o administrativní záležitosti střevlíků na Českomoravské vrchovině. Tak si s chutí čtu, kolik je tady všeho možného broučího potěru, o kterém čím méně budeme vědět, tím lépe pro něj. Toto je opravdové, vše ostatní jen nápodoba.

3.11

V televizích, v těch vodojemech reality, už dávali Dobrou čtvrt, Náměstíčko, Náves, Ulici. Jak vidíte, klasický posun od obecného ke zvláštnímu. Pak bude zajisté následovat Ložnice, Kuchyň, Sklep a Komora. Kde to skončí? Který spodek celou tu hru ukončí? Protože spodek, pane, spodek to je ďábel!

3.12

Morgan Spurlock natočil film Super Size Me, čili co se stane, když se budete měsíc živit hamburgery. Moc se to neliší od propagandistických filmů o mandelince bramborové nebo od experimentů s korunou, která se nechá na 48 hodin ponořená v coca-cole. U nás začal Karel Gustav Božan zase navštěvovat bufáče, z čehož by mělo vzniknout něco jako Super Špek Me, jestli jsem to dobře pochopil (po skončení experi-

dobropisy

pro duben

2006

mentu se zjistilo, že po klasické české stravě zhubl o osm kilo). My takovéhle experimenty budeme nejspíše brát trochu jinak, neboť s námi bylo experimentováno posledních 60 let víc než dost. Lenin, nebo hamburger? Zkažený žaludek, nebo myšlení? Co kdyby ti nezávislí američtí bojovníci zkusili něco, kde jde opravdu o život. Třeba „nějakej hardcore“ v Pchjongjangu na hlavním rynku?

3.13

V Mladé frontě Dnes (24. 2. 2006) zaplakal advokát Václav Vlk: „Neschopnost obstarávat důkazy pracnou, ale klasickou cestou, která odpovídá zkušenostem justičních systémů civilizovaných zemí, vede k pohodlnému poslouchání cizích hovorů. (Zakažme odposlechy!)“ No a co má bejt? Dnes, kdy se zcela smazává hranice mezi veřejným a soukromým a člověk v tramvaji vyslechne (ale podle pana advokáta by si měl dávat do uší špunty) ty nejintimnější popisy, tak se vrátíme zpět k Sherlockovi Holmesovi? A budeme ze stop dedukovat, co se stalo, a čekat, že se „zločinec“ prozradí sám, že udělá chybu? A když ho pak označíme za pachatele, tak se složí a ke všemu se přizná, protože je v něm pořád ještě něco dobrého? Tohle si myslí český advokát na začátku 21. století? Pak se musím ještě zeptat: A kdo vás platí, Mr. doktore?

3.14

Louskám po cestě do práce Metro. Stalo se 3. 3. Na stránce Ze zahraničí fotografie vrásčité ženy, pod horním účařím fotky nápis Pomoc uprchlíkům, pod fotkou popiska, jejímž posláním je sdělit, kolik korun věnuje Česká republika Pákistánu na obnovu oblastí v Kašmíru, které zničilo zemětřesení. Nejenže částka 10 000 EUR (283 000 Kč) je zholá směšná, limitně se blížíci nule. Ale první věta tvrdí: „Žena, která přežila ničivé zemětřesení v Kašmíru, sedí před stanem v táboře nedaleko zdevastovaného města Muzaffarabad.“ Přitom ve skutečnosti je vidět jen výřez jejího od čela po dolní ret. Ta žena by klidně mohla sedět na recepci u katarského emíra. Takhle nějak se nemají dělat noviny!

3.15

Objednávkový katalog Popron (březen-duben 2006) zase přistál v našich poštovních schránkách. Z neobyčejně hloupých věcí vybíráme: Objednávkové číslo 600994. Mimozemšťan.

Žertovná latexová figurka mimozemšťana, které po stisknutí hlavy tzv. vylezou oči „z důlků“, může být to pravé. Tzv. jsem z toho pať pif. Jestli se nemýlím, s těmahle potvorama nám bude po volbách vládnout strýc Pohroubek.

3.16

Taky tady musím občas zaprudit. Jak se s většinou kroků pana prezidenta neztožňuji, tak jeho odmítnutí zákona o tzv. registraci stejnorodých kvituji, i když je zcela možné, že dříve než se toto číslo Adresy zaskví na hvězdném nebi monitorů, tak to poslanci odměvají. Je to zase jako vždy: vidina rychlého řešení problémů současnosti znamená daleko větší problémy v budoucnosti. Vzhledem k tomu, že věci můžeme předjímat podle již proběhlých případů jinde ve světě (svět se vyvíjí nerovnoměrně, ale nikdo si nebere výsledky těch rychlejších příliš k srdci), tak může tak za 20 let nastat situace, že právník X. Y., který bude zastupovat dvě bedny kytu, což nebude složité zajistit, vybojuje právo těchto beden na výchovu nějakého dítěte. Bez komentáře. Doufám však, že už budu po smrti.

PS: Proč by měly dvě bedny kytu přijít o právo navštívit maturitní ples své dcery?

3.17

Úplně na konec titulek z iDnes (7. 3.): Na mrtvého ptáka nesahat, ale hlásit se musí. V tom je obsaženo všechno, a pokud to tam není, tak to tam ani být nemusí.

Jakub Šofar

Narozen 9. 10. 1960 v Praze. Vyučil se
tiskařem, v polygrafii je zaměstnaný
doposud. V edici Stůl při Psím víně
vydal sbírku básní Co říkal Zouplna.

✓ Petr Štengl

Věnuje se rovněž výtvarné
tvorbě a hudbě, mimo
jiné v příležitostném triu spolu
s J. Štolbou a R. Černým při
básnických akcích.

Zimní usoužená tráva

sníh ještě místy
jako marod polehává
Zahrajeme si hru:
Honzo vstávej!
Kolik je hodin?
Pět čapích!
Čapí!
Čapí!
Čapí
Čapí
Čapí!

Ve třetí třídě

Na lustru viseleček jmelí

pro štěstí
Na černé skládce se válí celá hromada štěstí
Štěstí určitě nemá depresi
Zlatá barva se vpíjí do asfaltu
Jmelí pomalu přiznává barvu
a přemýšlí,
kdo ho do toho vlastně namočil

jsme studovali knihu Kouzlo lásky
Potom jsme závodili na autodráze
Nikdo z nás netušil,
že kouzlo lásky učaruje každému,
kdo byť jen jednou závodil na autodráze
a když jsme studovali pornofotky
nikdo z nás netušil,
že mega sex shop
bude pomalu vedle každé samoobsluhy
ale kouzlo lásky
tam nebude k mání

Pohne to až k slzám

jak upřímně nám lžou
Pohne to až k slzám
jak upřímně jsme lhali rodičům
a už to nejde vrátit
jak upřímně nám lhali naše děti
a už to nejde vrátit
Jen vlády se mění

Už je to dávno

Dělají dnes ještě děti

tak pěkně po Ladovsku
obouruč dlouhý nos?
Mailem mi chodí nabídky
na prodloužení penisu
Tůůůdle, nůůůdle!

co u nás byla válka
Všude kolem se to mele,
jenom řidiči a tramvajáci
musejí svírat volanty a tlačítka
až jim bělejí klouby
a po čelistech jezdí vlnka
Když mi tuhle
při vystupování z tramvaje
přejelo auto špičky,
vytáhla tramvajačka na šoféra
tyč na přehazování výhybek
Už je to dávno
ale houstne to

Jó, zlatý český ručičky

a zlatý komunistí!
Rodinný stříbro v prdeli
ovšem sůl nad zlato!
Po smrti není nic,
nic jako opak něčeho,
tedy čehokoli, co lze jen být,
takže absolutno – já na to
Před králikárnou u špalku
na sněhu tratoliště
A co ty, který účinky pěny na holení
testují na králíčcích, he?
A nejvíc těch bílejch, he, he?
Už troubějí lupinkovou pilkou
z překližky vyřezaní jelení

Mobilní pomníček

po pravé straně Libeňáku
směrem do Holešovic
V noci dvě červené lampičky,
pečlivě natřený bílý křížek,
v pozadí blyštivé fangle autobazaru
Vyhláška takovéhle pomníčky zakazuje
aby nerozptylovaly pozornost řidičů
a ti se mohli soustředit na billboardy
Jezdím sockou
Tramvaják nemá kam uhnout z kolejí
Každopádně za bílého dne
je pomníček ten tam
a v pozadí blyštivé fangle autobazaru

Po nebi létají vložky

a máchají křídélky
zatímco kdejaký pták
se snaží vecpat mezi stehna
Mrtví ptáci leží na chodníku
mezi jasany,
které se snaží prodrat asfaltem
Řidiči se snaží projet na červenou
Všichni chtějí nějak přežít
a daří se jim to

Ve městě je brajgl

aby nebylo slyšet trávu růst
U paty protihlukových stěn
na ptačích hrobečcích
prodírá se i jasan

Vypadala jako Kleopatra

s černou tužkou obkreslenými víčky
 Však jsme se jí my, houslisti aj tak trochu báli
 Z politických důvodů
 nesměla působit na prknech,
 která znamenají svět
 Učila nás nauku v hudebce,
 tam, co je dnes místo ní autoškola
 Ředitel Vácha,
 kterého neměl můj učitel houslí rád,
 protože říkal, že špatně intonuje,
 nemohl nikdy oči odtrhnout od jejích plic,
 což jsou vlastně takové měchy,
 jak nám vysvětlila přírodopisářka,
 které musejí mít sopranistky dostatečně vyvinuté,
 aby vlastnily správný témr,
 takže místo do očí,
 hleděl jí na měchy,
 jako kdyby měl na kůru vhánět vzduch varhaníkovi
 Zpívala nám pokaždé
 a my jí tleskali jako na divadle
 Jenom Hořešovský
 si při jejím zpěvu četl pod lavicí ABC
 Ale tleskal jí taky

V knížkách to bylo

nejdřív v těch se třemi pruhy a písmenky KOD,
 potom v těch z knihovny od rodičů
 Ve filmech to bylo,
 nejdřív v těch s Vinnetouem,
 potom v těch s hvězdičkou
 Ale nikde ani ň
 o budíku na pátou a píchačkách
 To by ani Verna ve snu nenapadlo

Místo růže na špejli

Bůh vystřelí si z každého
 kdo zamíří na růži
 a nový Bůh
 se špejlí v zadnici se zavrtí
 Kdysi stříkali růže lacinou voňavkou
 a my se báli přiblížit ke střelnici,
 o kterou se opíral nejméně třikrát propadlý
 sezónní světský spolužák
 Ale ta vůně nás neodolatelně vábila
 víc, než míček na gumičce
 naplněný pilinami,
 či hliněná opičí hlavička
 s camfourkem z králičí kůže
 rovněž na gumičce
 Růže vydržela vonět celý rok

Když jsme našepsovali asi 100 sololitů

aby měl mistr Janíček na co malovat Franze Kafky
 a nahotinky,
 vyvolali jsme se Zouplnou vzpouru,
 že už teda chceme vopravdu začít malovat,
 jinak, že na to kašlem...
 Mistr tedy oprášil dřevěnou stolicí,
 přehodil drapérii a rozmístil objekty
 a jen co jsme si nachystali vercajk,
 vpadla do ateliéru paní Janíčková
 Co to tady zase máš za bordel!?
 zlikvidovala zátiší během mžiku
 Kafka byl zticha jako pěna
 Posmutněli jsme se Zouplnou
 z té poslední kapky
 Když se mistr odebral domů
 a my osaměli na úklid,
 začal Zouplna kreslit na sololity kosočtverce
 a já čárky
 Kafka ani nemuk

Když už se nevědělo

kudy kam

sebrala mě žena
a šli jsme k čaroději
Byl to sympaták, kouřil sparty
a učil se až v USA
Jó, to je problém!
Moje švagrová měla na sobě
přísátek celej autobus negativních duší.
Ale nebojte se. Vy na to máte!
řekl cifru,
má žena hráběla do šrajtofle
a mě se udělalo slabo v kolenou
Potom jsem v návalu namaloval velký obraz
s houfem lidiček a daroval ho sousedce,
která nám čaroděje doporučila
Za půl roku stál obraz malbou ke zdi
Víš co, když to viděl, tak říkal,
že z toho jde negativní energie!
Sbalili jsme obraz a vypadli
Lidičky se na mě šklebili ze zdi
Bylo jich tak akorát
na plnej autobus

Všichni

kterí to napsali tak pravdivě,
až to je k neuvěření
Tak pravdivě,
až se z toho obrátili naruby,
což bylo ještě neuvěřitelnější,
takže jim vlastně nic jiného nezbývalo
Ale Jaro nic nepsal
a malování mu moc nešlo,
i když tu a tam něco prodal
Měl fůru ženských
a asi tak tejden před pravdou boží řekl:
já to všechno posral!
což byla ta největší pravda,
kterou jsme mu stejně nikdo nevěřili

Děti, jakou máte

velikost?

Čeho?
No hlavy! Já vám přinesu masky.
Když je to teď takový!
Tchýně je zaměstnankyní CO
Já žádnou masku nechci!
Neblázni! A co budeš dělat, až...
Plynový masky se nám válej za skříní
Neodvážuju se je vyhodit

Když Milana,

který směl prvně toho léta
přespávat v dřevěné boudě na zahradě,
budila toho rána maminka:
Pojď honem domů! Přepadli nás Rusové!
Cože? Ale mami! Snad Němci, né?
nemohl Milan uvěřit,
že by se maminka spletla
Onoho léta to tedy ti Rusové Milanovi
pěkně posrali
a s Němci to ani nehlo
aby nás přišli zachránit

(podle vyprávění Milana Hrabala)

Zajímalo mě

jestli anděl Páně
létá stejně jako letadélko káně
Babička tvrdila, že anděl
létá až do království nebeského
a od našich jsem dostal
model balsového letadélka
na gumičkový pohon

Volný tok myšlenek

zdá se být navenek surrealismem
kohoutky dotažené
ukapává vodovodní hudba
zní koupelnami celého světa
nevlastníkům koupelen zní v uších
vzdálená neskutečná hudba

Moje generace

vyrostla na hliníku

Beethoven na olovu
Olovo má větší grády
Nesmrtelná hudba z CD disku
Vodovodní trubky z plastu
CD z plastu
Zdravá výživa

Když to nejde přes mrtvoly

musí se tnout do živého
z nasranosti ty největší perly
veliké jako kámen
k mrštění
Která svině by tu chtěla ubližovat
němé tváři
jenom o šest genů vedle šimpanzího rodu,
když už se tolikrát ukázalo,
že to nejde přes mrtvoly

Z literárního archivu

ČÍSLO 6, 1. června 1907, ROČ. VII.

Není nic staršího než včerejší noviny. Tuhle otřepanou frází se v našem literárním archivu pokoušíme trochu rozrušit. Třeba i ve stoletých novinách a časopisech najdeme něco živého. Sáhli jsme tedy po Vydrových besedách. Vlastně to byl firemní časopis, jaký dnes mají velké korporace; měsíčník Vydrovy továrny, který na svou dobu velmi úspěšně a hlavně genderově rovnoprávně redigovala Miloslava Sísová. Vydra – obchod poživatinami. Vydrova káva – chutná skvěle! A Vydra k tomu všemu ještě přidával měsíčník plný hádanek, povídek, říkadel, anekdot, právního, lékařského i chemického rádce, listárnu, dětský koutek a tabuli cti, kam vyvěšoval jména svých mecenášů a podporovatelů. Bylo to, jako by dnes třeba Albert, Billa nebo Tesco vydávaly časopis, kde by nepropagovaly ani tak jejich zboží, ale k příjemnému nákupu by vám ještě přidal kvíz a povídku od Petra Šabacha či Magdaleny Wagnerové. Nepřidá. A tak vám my posíláme další z povídek z Vydrových besed. Tentokrát „povídka z archivu“ a na jejím stylu, jazyku i obsahu to je po čertech vidět... No maucta.

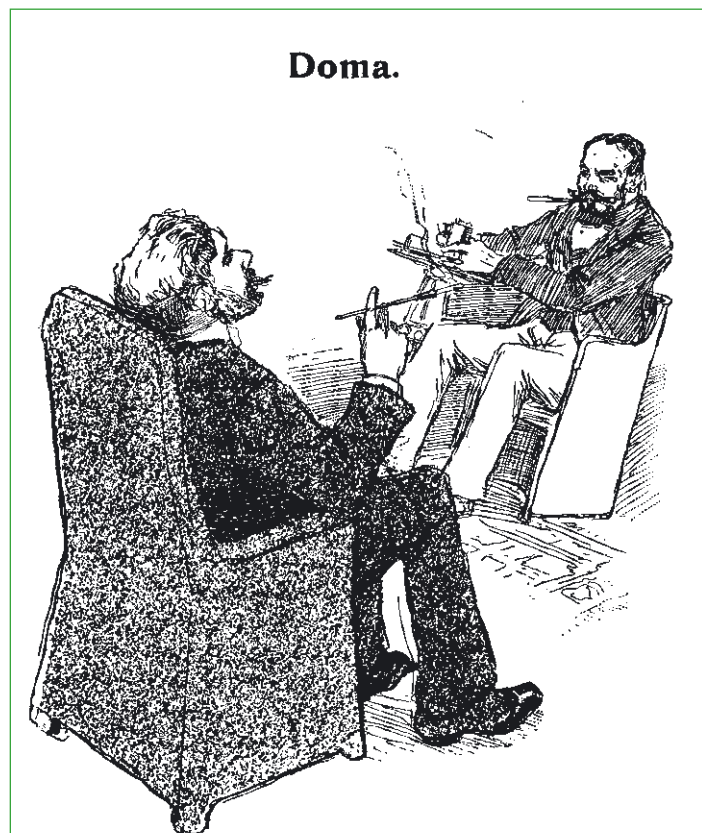
Bakalář

Povídka z archivu.

Jan Václav z Finberka

Početní sousedé skutečtější nenasmáli se nikdy tak, jako když Václav Tikal, který se psával vždýcky „Tikalides-bakalář“, byl přes noc v šupce rathouzní.

Muž tento byl dosti učený, neboť odešel ze škol města svého na vysoké učení pražské, a r. 1601. dosáhl tu hodnosti bakaláře a ustanoven rektorem u Sv. Mikuláše na Starém Městě Pražském. Ale stýskalo se mu po rodném městě, takže raději po třech letech přijal hodnost městského písaře ve Skutči a nemálo si na tom zakládal, takže se stal pověstným svou odměřeností v řečích i skutcích.

Doma.

A: »Gratuluji, drahý příteli, ty's prý dostal, jak jsem slyšel, báječně dokonalou ženu.«

B: »To si myslím, je vskutku báječně dokonalá. Považ, v literatuře je »doma«, v hudbě, malířství, je »doma«, a tak ve všem je »doma«, jen v jednom ne.«

A: »A to by bylo?«

B: »Doma.«

Byl postavy štíhlé, tváří bledých, vousků černých, vlasů dlouhých. Nosíval nízké střevíce s přaskou na předu, jako nosívali učení páni v hlavním městě, kde tolik blažených i trudných dnů prožil. Vzpomínal stále na urozenou pannu Serafinu z Hertzogů, která ho kdysi na mostě Karlově potkala a za ním se podvkrátě ohlédla se sladkým úsměvem... Bakaláři tálo ledové srdce... Domníval se, že se zalíbil!

Ale panna ohlédla se po něm jako po někom, kdo chce o masopustě rozesmáti svou figurou a gesty... Brzy se přesvědčil, že oň panna urozená nestojí... ale trochu pozdě, když sám byl po uši zamilován a začal skládati na ni hrozné verše.

Proto asi cítil studeno kolem a odešel do rodného města, kde na něho pohlíželi zrovna tak, jako panna Serafina...

Punčochy nosil tmavé, kalhoty po kolena. Přes rameno nosíval plášť, a na hlavě široký klobouk. Když kráčel vážně blátivými nebo uprášenými ulicemi města, tu doráželi naň kluci skutečtější jako černé kavky na bílou vránu. Všeljak na něho pokřikovali a napodobovali jeho chůzi. Kluci! Slyšeli o bakaláři leccos od Vaška Poledníka, je muž Tikalides v dobré hodině svěřoval se svými tajnostmi, které Vašek u sebe dlouho nevydržel. Jednou večer před svatým Mikulášem pověsili mu rozpustilci skutečtější cosi na okno. Bakalář věděl, co znamená ten „dar“ – proto zahořel zlostí a hrozil pak svou tenkou hůlčičkou s koštěnným držátkem na každého kluka, který mu v cestu přišel.

V září, L. P. 1604. odešel navštívit Jana Kašku, který od nějakého času školy ve Vysokém Mýtě spravoval, jsa rovněž bakalářem. Kaška tento byl synem Tomáše Kašky, člověka urozeného a vzácného, a matky Magdaleny, rozené Rambouskovy ze Skutče. Paní Magdalena byla sestřenkou matky Tikalidesovy, proto učený pan Kaška v Mýtě byl Tikalidův příbuzný.

K němu často do Mýta docházel a učené rozpravy s Janem vedl.

Punčochy
nosil
tmavé,
kalhoty po
kolena.
Přes
rameno
nosíval
plášť, a na
hlavě
široký
klobouk.

Někdy také přisedla k nim manželka slovně učeného správce škol mýtských paní Anna, dcera Jana Lysého, souseda mýtského.

Pošilhávala po mladém bakaláři a písaři skutečském dosti zamilovaně. Líbil se jí. Není divu, že mu všelijak lichotila, dobrá jídla předkládala a mluvila jako po másle.

To ovšem nebylo bakaláři Tikalidovi lhostejno, rozechřival se opět a všimal si paní Anny víc než jen příbuzně... Jednou, když byli sami, dávala paní Anna chutný pokrm na cínovém talíři na stůl. Bakalář neodolal, chopil se její ručky a nechtěl pustiti... Paní Anna se rozesmála, a trochu níže k panu bakaláři se naklonila. Dotekl se svými vousky tváře paní správcové, která se vyjádřila, že ty jeho vousky ani dost málo neškrabou, že by takové škrábání snadno vydržela, protože není lechtivá...

I před panem Kaškou žertovali, takže se jen usmíval a šelmovsky hrozil. „Já to laškování Václavovi přeji, ať se učí pannám se dvořiti, však ještě toho nezkusil,“ končival žertovně.

Tikalides vyšel si tehdy v září časně, aby v Mýtě byl brzo. Jaká náhoda nešťastná! Učený pan bakalář Kaška odešel právě toho dne do města Litomyšle...

„Jak zbytečně jste se prošel, pane bakaláři spanilý! Pán a manžel můj je na cestách!“ spráskla ruce paní Anna.

„Jakáž pomoc, paní spanilá,“ oplatil oslovení..., „pohovořím chvíli a půjdu dále, abych ještě dnes na svém loži ve Skutči odpočal.“

„Na mládeneckém loži, chtěl jste říci, bakaláři spanilý...“

Tikalides se rozplýval. Stále mu říkala „spanilý“. Domníval se, že se jí líbí.

Paní Anna připravovala později chutnou krmi. Věděla, že bakalář se kdysi vyjádřil, že rád jí dá telecí okružní v bobkové omáčce, polévku s popencem, skopovou pečínku na způsob jelínka, usmažené srdéčko s hořkým salátem a jiná jídla zvláštní a dobrá. Pije raději víno neb domácí rosolku kmínovou než pivo...

Služebná holka mohla si nohy uběhati, když vykonávala rozkazy vzácné své velitelky! Když všecko snesla, poslala ji za "nutnou" záležitostí do Knířova k panně Dorotince na faru... Paní Anna vařila, smažila, rosolku a víno nalávala jako o závod. Že musela stále z kuchyňky odcházeti, vešel s dovolením paní Anny do kuchyně a všelijaké rozhovory o jídlech vedl.

„Pane bakaláři spanilý,“ počala paní Anna, „netušíte, jak by vám to slušelo, kdybyste se rozmyslil a stav svůj svobodný v blažené manželství proměnil...“

„Což myslíte, paní Anna roztomilá, že bych to dovedl? Jsem trochu podivín, však mne znáte...“

„I kdež podivín! Roztomilý jste,“ oplatila zase jemu blaživé slovíčko, „milý jste...“

„Nevím, nevím, paní spanilá...“

„Však se to poddá. Co je na ožení se tak nemožného k vykonávání? Tak vzdělaný... učený... a hezký bakalář splete hlavičku ne jedné panně, když i mně se točí...“, hladila ho pěkně po tváři a osmělila se zakroutiti mu konečky jeho vousků.

„Teď jsou jako jehličky, zkuste, jestli nepíchají! Třeba na tvář!“ a nastavila ji. Tikalides poslechl.

„Ještě na druhou!“ řekla, a tak šikovně překulila obličej svůj po jeho, že se ústa – jen tak náhodou ovšem – dotkla jeho pusy...

„Máte horké pysky,“ pravila šeptavě.

„Ba ne... zkuste ještě jednou, paní miloučká...“

Paní Anna špulila pusinku svou proti puse bakalářově, jak činila kdysi před léty, když byly jí rty Jana Kašky vzácnější...

Neví se, co by se stalo, kdyby Kaška se nevrátil. Ještě se zdržel, pohovořil a odcházel. Anna i Jan šli Tikalida vyprovodit až ke vsi Vánicům. Tam se rozešli.

Tikalides-bakalář šel rychlým krokem k Bílému Koni, k Luži a odtud přes Zdislavu ke Štěpánovu.

Šel pěšinou přes vinice, které kdysi náležely urozenému panu Pavlovi Tluxovi Bradleckému z Mlčkova. Vinice ty koupil od něho roku 1570 v pátek u vigílií sv. Jana Křtitele Václav Skutečský, duchovní písař tehdy na Rychmburku. Náležely jeho rodině. Vinných hroznů bylo toho roku slito. Jen se houpaly na prutech révových, na tyčkách přípevných.

Když tudy šel, viděl, kterak výrostek souseda skutečského, který tehdy již nežil, prolézal ty keře révové a trhal hodně. Byl to známý prohnanc, který leccjaký kousek již provedl. Bakalář ho nerad viděl, poněvadž lidé říkali, že je k němu ten dareba podoben. Ba často nosil se schválně tak jako Tikalides, aby ho pozlobil a lidi rozesmál. I ten široký klobouk na hlavu sehnal v krámě Safiry Židovy, která veteší obchodovala.

Když Tikalides sešel dolů k potoku a minul vinici, letěl dolů se strání Benjamínka Strniště a hodil hrozny bakaláři k nohám.

„Vezměte pro žízeň,“ řekl jen a pádlil k městu.

„Já to
laškování
Václavovi
přeji, ať se
učí
pannám
se dvořiti,
však ještě
toho
nezkusil,“
končival
žertovně.

Bakalář sebral hrozny, usedl na drn hráze rybníka štěpánovského a počal obírat. Začalo se hodně stmívat.

Když první hrozen obírá, slyší od vinice dupot a hlasy: „Zloděj! Zloděj byl na víně, chytte ho!“

Bakalář uviděl tři muže jako hory. Hlídali vinice a teď se hnali za Benjamínkem ke Skutči. Rychle hrozny přikryl pláštěm, což jeden uviděl.

„Tu taky jeden pojídá kradené!“ volal a hnál se k němu.

„Ty hubo mlsná, pod širokým kloboukem! Na... abys věděl, zač jsou hrozny.“ A řezal Tikalida kam mohl.

„Ty zloději zlodějská, vzhůru, půjdeš s námi do města!“ volal druhý a udeřil bakaláře jeho vlastní tenkou hůlčičkou přes tenké nožičky. Bakalář nemohl se vzpamatovati, nebyl s to slova ze sebe dostat...

„Ty špínko jedna! Však tě známe, byl jsi pro krádež již trestaný,“ pravil třetí, „jsi Benjamínek ze Skutče, ten, co strhal kolečka ve věžních hodinách. Počkej, lotře!“ To bakaláře dorazilo... On — Tikalides učený — zloděj, lotr — to již je mnoho.

„Pro život Ježíše Krista! Nechtě mne!“ koktal. „Já nejsem Benjamínek, já jsem bakalář Tikalides, písař městský, pro pána, což mě neznáte? Vždyť mne zná každé dítě...“

„Vida! Bakalářem se udělal!“

„Jak jsem tu pod Bohem! Ano, bakalář Tikalides, také Václav Tikal...“

„Tikalides, Netikalides! Hybaj před námi do města! Kradeš hrozny, umíš lhát a se přetvařovat. Ku předu, nebo padne něco tvrdého na hlavu!“ řičel ten nejsilnější, z něhož hrůza šla.

Bakalář nemohl si pomoci. Musel klusati. Chasa byla hrubá a neurvalá. Byli jako hlídači najati od Podlažic, proto učeného bakaláře neznali, jen Benjamínka, kterého nedávno marně pomáhali chytati, když byl na třešních v třešňovce strání zbožnovských. Chudák bakalář. Šel před nimi jako zločinec. Často se zastavil, prosil je a svou ctí ujišťoval, že je Tikalides, že ty hrozny dostal od Benjamínka, který sám je trhal, že jde z Mejta, že je poctivý, že hodil mu je ten darebník, když jej začali, jak vidí, honiti, že neměl tušení... aby ho pustili a nedělali mu ostudu.

Před městem je prosil, aby šli alespoň trochu dále za ním, aby si lid na něho neukazoval. Štěstí pro něho, že byla tma. Teprve, když bakalář k nim u zdi zahrady přistoupil a ujišťoval je, že je skutečně bakalářem, že zítra je penězi odměn, vrátili se zpět, tu jeden řekl:

„Hoši, na plané řeči neradno co dáti. Ale dobrá! Když zítra nějakou odměnu dostaneme, půjdete dobrovolně (již mu netykal) k radnici, aby se lid nesbíhal ve světle luceren, my půjdeme kousek za vámi. Jisté pro nejisté nedáme, vidte hoši!“

„Bodejť by tak!“ zachechtali se.

Tikalides, když viděl že nijak neunikne, přijal od nich alespoň tuto milost a šel kousek před nimi k rathouzu.

Dva z nich šli k primasovi.

„Zloděje vedeme. Trhal hrozny. Je to Benjamínek, který nedávno polámal hodiny věžní,“ oznamovali krátce.

„Benjamínek? Zas ten? Doběhni pro drába, zavolej naň jménem Hobza, přišel dnes ráno z Rychemburku do služeb městských, najdeš jej ve vartě, kde s ponocným dnes hlídkuje.“

Za chvíli Hobzu přivedli. „Hobzo, tu jsou klíče! Tento je od dubových dveří šupny arestní. Vstřč tam toho Benjamínka do rána. Buď přísný! Ať neodmlouvá! Je to proľhaný chlapík. Na nic nedbej! Vodu a chleba postav na stolek, ať nám neumře,“ pravil a odešel. Dráb s mušketem se poklonil a vážně kráčel k rathouzu, kde stál ve vší skroušenosti bakalář. Otevřel a rozkazoval:

„Přede mnou! — Hybaj, ptáčku zlotřilá!“

„Já jsem bakalář Tikalides, písař městský, je tu mýlka, jde mně o čest! Jste vy nový dráb, kterého jsme z Rychemburku čekali? Neznáte proto Tikalida-bakaláře!“

„Už je s tím venku, prolhanec! Vida, jak by se rád vyprostil!“ rozkřikl se jeden z chlapíků, až se to rynkem rozléhalo. Dráb vzpomněl na rozkaz purkmistrův, chopil Tikalida za rameno, otevřel šupnu arestní, postrčil tam bakaláře a zavřel proti jeho protestu o žádosti, že na chodbě posečká, aby byl přivolán druhý dráb neb i posláno pro purkmistra, aby jim dokázal, jak se mýlí... Ale to vše bylo házením hrachu na stěnu.

Měl špatnou noc, ani neusnul.

Když pan purkmistr a konšelé se sešli, dali si Benjamínka přivést. A jaké zděšení! On, Tikalides, že by hrozny trhal? Dali si vše vysvětliti a vypravovati.

„Podobnost s Benjamínkem, vidte! Ta nešťastná podobnost!“ řekl purkmistr. „Hobza měl na váš protest mne zavolat! Špatně se uvedl ve svůj úřad,“ obrátil se na drába. „Hobzo, odpros písaře!“ Hobza odprosíl kajícně.

Což to však pomohlo, když smích celého města slyšel za sebou, kudy kráčel?

„Už je
s tím
venku,
proľhanec!
Vida, jak
by se rád
vyprostil!“
rozkřikl se
jeden
z chlapíků,
až se to
rynkem
rozléhalo.

Vyhrabal a připravil
Martin Groman

Tomáš Koloc

Šátečky

Před vchodem do galerie jako různobarevné šátečky povlávají chlapi v kabátech. Vtom vchází do dveří On. Těsně poté se šátečky vznesou a, taženi jeho silou, vlétají také dovnitř. Jsou jásavě veselí, a přitom klidní.

Ženě

máš na sobě žlutý oděv z jednoho kusu látky
z něhož na jednom místě vyplývá mile baculatý prs
dvěma prsty uchopím za koneček hnědou bradavku
a namířím jejím koncem daleko dopředu
kam se zadíváme, když tichým hlasem začneme zpívat
boží modlitbu

Jak si vítr sedá na zem

sedíme s Tomem u ohně a pečeme nekvašené placky
má mysl přestává být vykloubená k budoucnosti
mám zavřená ústa a oči, ale když
se začnou zpívat boží jména
křižovatky se na obzoru stékají
a jak si vítr sedá na zem,
promění se v klid

Toužím mít touhu

Milé děťátko –
říkám jí hravě-
narodí se nám dítě
které bude kráčet světem lehce
u jeho nohou porostou květiny, které neznáme
v zimě povane z polí vítr
a ono nám pro radost poleť s ním
poplaveme říčkou, na jejímž břehu porostou stromy s dužnatými větvemi
a večer u vysokého ohně
budeme zpívat modlitbu

v restauraci Slunečnice v Plzni
mám pocit, že mi plane v srdci malý červený bod
a žádám spasitele
ať mu dá touhu růst
– aby se to stalo...

vzduch houstne provenšálskou hudbou
u stolku
v proutěném křesle
už ve mně uchvacuje touhu

Hlad po mléce

Pět tisíc let
se cesta zatemňuje.
Na začátku je výkřik.

Hlad! křičí Adam
a Eva mu otevírá svá stehna.
Ale sotva se Adam nasytí,
rozhlíží se, kde by co snědl.

Jíst! zní pralesem, kde jeden přes druhého leží odpočívající stromy,
uříčené hrou.

Jíst!
První lidské slovo ostře rozkmitává les.
výkřik probouzí tisíce svatých zvířat ve větvích,
která přestávají vybírat oříšky ze skořápek,
ulamují si hole, vycházejí z lesa a křičí:
Jíst!

Mají v rukou pevné režné provazy,
kterým se neposlušným ženám dají svázat ruce,
jimiž si svírají strachem sevřená stehna.
A zatímco ženy podléhají a muži si je berou,
nad jejich hlavami se vznáší podivný bílý hlad.
Hlad po mléce!

První příkázání nikdy nepřestává znít.
Hospodáři zapalují své statky, s nimiž lehá popelem všechno dávné
mléko

a s hladovým slovem
se rozcházejí na jih
válčit,
na západ
dobývat,
na východ
směňovat,
a na severu vcházejí do měst, kde se v obrovských krychlových
krystalech
ukrývá
jídlo.

Jsem mezi nimi,
když přibývám jednu z dívek za ruce na dveře kostela,
beru do rukou její kotníky, rozpažuji a vcházím do ní

ALE

v tu chvíli se všechno uvnitř i vně úplně mění,
vřava naráz uléhá do přízračného klidu, ve kterém
večerní slunce ozáří starou silnici minulosti i budoucnosti,
na níž vidím všechno.

Pohledem zpátky vidím, kolikrát jsme se už setkali a proč,
pozoruji v mnoha variacích jedinou scénu, v níž jsme se tisíckrát
znásilnili, okradli, zavraždili a oplodnili.
Pak (jakoby i tohle už bylo předem napsáno) otáčím hlavou směrem
k silnici budoucnosti,
uprostřed níž stojí malá holčička, hrající si s míčem,
která je jako první předurčena utnout kořeny hladu.

A tak současně s míčem, který holčičce padá z rukou,
zapadá kulička mého hladu do jamky nasycení.

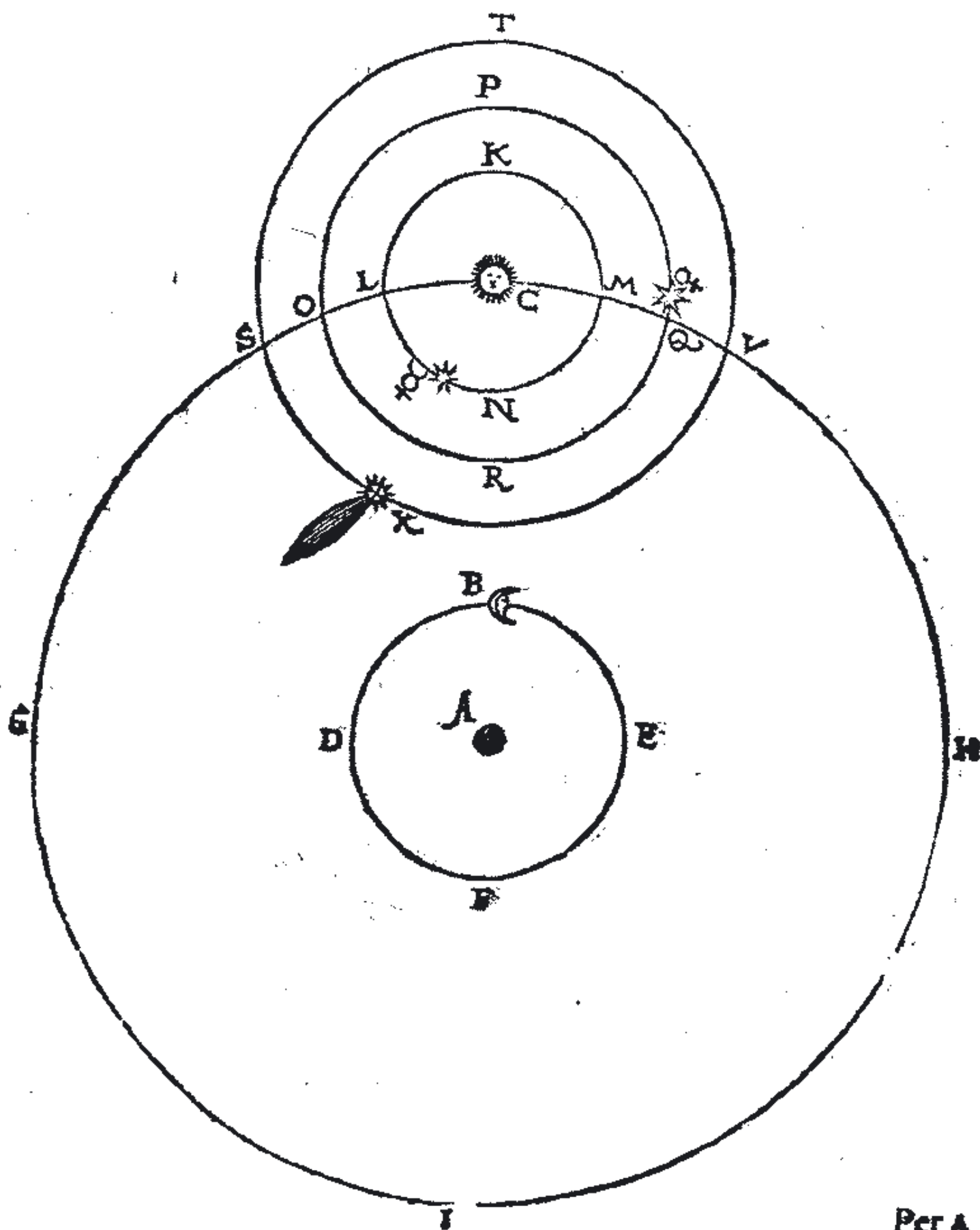
Spolu vidíme shora naše dvě těla, jak se do sebe zakusují,
holčička zvedá ruce a zastavuje naši rychlost,
hrubost se mění v jemnost, rvačka v objetí,
jeden druhému darujeme své tělo a srůstáme v Ní.

Konečky dvou prstů
maluji kruh
po obvodu tvých řader
a po stále napjatější kůži vystupuji na jejich tenké růžové vrcholy
a ty, která jdeš celou cestu myslíš se mnou,
otevíráš ústa a odpovídáš na mou nevyčtenou otázku:
Dám jí tolik mléka, kolik ještě žádné děťátko nedostalo...

TAJEMSTVÍ SMRTI
TYCHONA BRAHE,
CÍSAŘSKÉHO
ASTRONOMA

—
STRÁŠLIVÝ
PŘÍBĚH
Z RUDOLFÍNSKÉ
PRAHY

—
ŠTĚPÁN KUČERA

Per A

Vím, že je to strašné,“ řekla Janova žena, „ale zkus se na to podívat z té lepší stránky. Rodině by to pomohlo.“

„Uvědomuješ si, že mluvíš o vraždě člověka?“ zasípal Jan.

„Já si to nevymyslela,“ odsekla Janova žena a pokoj se zase ponořil do ticha. Byla první lednová noc, Jan právě dokončil svůj letošní horoskop. S hlavou v dlaních zíral na nákres dvanácti domů, z nichž jako vztyčený prst vystupoval osmý dům smrti. Z postavení planet jasně vyplývalo, kdo má zemřít, a jasné bylo i to, že Janovou rukou. Jan hvězdám věřil, proto se stal astronomem i astrologem. Celý život se snažil mezi těmito dvěma naukami najít nějakou souvislost. Celý život marně.

„Když jsme u něj bydleli v Benátkách,“ přerušila zase ticho Janova žena, „museli jsme se doprošovat, aby nám dal kuchyň a komoru. Aby se nám postaral o dříví na zimu... Nevěděli jsme, kolik nám patří masa, ryb, piva, vína, chleba...“

„Kvůli tomu se nezabývá, miláčku.“

„Víš, jak bych si přála další dítě, Hansi... Musíš víc myslet na rodinu.“

„Ano, miláčku, ale...“

„Kdo myslíš, že by ho nahradil u dvora, kdyby se mu něco stalo? Ty.“

„Tak dost!“ Jan praštil pěstí do náčrtu, kde se výhružně křížilo dvanáct polí. „Odmítám se o tom bavit. Odmítám!“

Vtom se ozvalo zabušení na dveře. Jan šel otevřít a stejně jako jeho žena věděl, kdo se to k nim dobývá hluboko po půlnoci.

„Šťastný nový rok, Hansi, i vám, paní Keplerová,“ zahlaholil udýchaně Tycho Brahe, když vtrhl do pokoje. „Ženu se za tebou přes půl Prahy, uff, nemáte něco k pití?“ Sáh po džbánu a nalil si pohár vína. „Musíš jít hned se mnou, Hansi, Saturn stojí ráno blízko poledníku, to se dá nejlíp měřit paralaxa sféry i šířka...“

„Tychone, jsou tři hodiny ráno,“ osmělil se Jan, když zachytil pohled své ženy.

„Právě, nejvyšší čas připravit přístroje,“ řekl Tycho a obrátil do sebe polední doušek vína. „Obleč se, počkám venku.“

Tycho byl statný muž, v mládí přišel v souboji o kus nosu a ještě v pětapadesáti letech dokázal pozorovat Venuši za slunečného svitu. Jan byl od dětství slabý, zrak měl špatný, ruce zjizvené od neštovic a nemocná játra. Tycho stál na vrcholu své vědecké dráhy, Jan teprve na začátku. Tycho se vypracoval v nejlepšího pozorovatele hvězdného nebe, Jan v nejlepšího teoretika. Tycho věděl, že středem vesmíru je Země, Jan věděl, že Slunce. Tycho potřeboval Janovy výpočty k potvrzení svého vesmíru, Jan potřeboval Tychonova pozorování k potvrzení svého. Jeden bez druhého se nemohli hnout z místa, společně tak ne.

V únoru se Keplerovi přestěhovali do Tychonova domu na Hradčanech.

„Kdybyste mi řekl polohu uzlů všech planet, dokázal bych je matematicky vyhodnotit a možná z nich i vystavit systém,“ vysvětloval Jan Tychonovi u oběda.

„Zase začínáš, Hansi,“ vzdychl Tycho. „Nepřivedl jsem tě do Prahy, aby ses znežmožnil těmi svými systémy, ale abys mi pomohl v mojí práci. Mimochodem, jak ti chutná české pivo?“

„Geocentrická teorie,“ odpověděl Jan přeskakujícím hlasem, „je po Koperníkovi neudržitelná!“

„Ty a tvůj Koperník,“ řekl Tycho trpělivě, „Tohle přece věděl už Aristoteles. Když hodíš kámen, dopadne na zem. Co platí pro část, musí platit i pro celek. Zemi není vlastní pohyb.“

„Ale... ale když přemístíte Zemi jinam, kámen bude padat pořád na stejné místo, ať tam hmota Země bude nebo nebude... to není důkaz nehybnosti Země, ale přirozeného místa těžkých těles ve vesmíru,“ zvolal Jan a zašermoval vidličkou.

„Slovíčkaříš, Hansi. A co Písmo svaté... Myslíš, že se mýlí i náš Pán?“

„Náš Pán stvořil Slunce zdrojem světla a síly! Proto ho musel dát do nějakého geometricky významného bodu!“

„Slunce nemůže být středem vesmíru už proto, že středem vesmíru je Země,“ uzavřel disputaci Tycho.

Jan zrudl a jedním lokem vyprázdnil korbel vychlazeného piva. Ještě ten večer dostal kašel a zimnici, které se nezbavil až do léta.

Březnové slunce bylo slabé, a když Jan vyšel před dům, stoupaly mu od úst obláčky páry. Pořád měl občas teploty, ale toho dne se vydal na procházku, protože si potřeboval odpočinout od knihy, kterou psal doslova horečnatě. Jmenovala se O pevnějších základech astrologie a Jan se v ní rozhodl vypořádat s rozsudkem, který nad ním vynesl jeho letošní horoskop. Odmítl tradiční arabskou astrologii, uznal vliv hvězd jedině na celou Zemi a popřel platnost osobních horoskopů. Moc ho to ale neuklidnilo.

Když přecházel na druhý břeh, od Vltavy stoupala mlha a postupně přikrývala celé Staré Město. Minul kolej jezuitů a vešel do bludiště uliček, po několika minutách chůze se před ním vynořila Betlémská kaple a v jejím sousedství dům U Hájků. Když Jan procházel kolem něj, všiml si, že ho oknem někdo pozoruje – ta tvář mu byla tak povědomá, že neodolal, zaklepal na dveře a nechal se vpustit dovnitř. Přivítal ho starší muž a Jan poznal, že je to alchymista, kterého vídal minulý rok na trhu ve Vladislavském sále.

Chodba domu byla vyzdobena alchymistickými symboly, kterým Jan moc nerozuměl, o to víc ho však uchvátila alchymistova pracovna. Tři stěny byly od podlahy ke stropu pokryté regály plnými knih, hlavně hermetických, ale taky filozofických a přírodovědných. Jan zahlédl i Mathioliho Herbář a několik rukopisů Jana Husa.

„Už dlouho jsem vás neviděl na Hradě,“ řekl Jan, aby něco řekl, a pátral očima po policích.

„Hodně pracuju,“ odpověděl alchymista, „to víte, kámen mudrců, to se nedá jen tak odbýt.“

Jan si všiml titulu Malý komentář. Byl to opis textu, kterým Mikuláš Koperník zpravil nejbližší přátele o svojí převratné teorii.

„To je velice vzácná kniha,“ ukázal Jan na rukopis.

„Dost jsme si s Mikulášem dopisovali,“ usmál se alchymista.

„Vy jste se znal s Koperníkem??“

„Alchymisté dávno vědí, jaké je tajemství vesmíru, ale naše věda nám prikazuje zachovávat ho v tajnosti. Ovšem Koperník byl blízko, proto jsem si s ním rád psal. Byl blíže než Aristoteles, Ptolemaios, blíže než Brahe. A vy jste blíže než Koperník,“ řekl alchymista.

Jan zrudl a rozpačitě těkal očima. „Tycho Brahe je skvělý astronom,“ vypravil ze sebe nakonec.

„Jeden z nejlepších,“ souhlasil alchymista, „ale svoji úlohu už splnil. Teď jste na řadě vy. Četl jsem vaše Kosmografické mystérium. Zatím se mýlíte, ale jste na správné cestě.“

„Ehm... právě teď jsem jaksi... na mrtvém bodě. Nemůžu se hnout z místa...“

„Zařídte si, abyste mohl. Je to vaše povinnost.“

„Ale... je to mnohem těžší, než si myslíte,“ řekl Jan skoro šeptem.

„Jste génius, Keplere,“ pronesl alchymista přísně. „Máte povinnost neohlížet se na morálku. Současná morálka je hranice, která vzplála pod Giordanem Brunem. A předtím pod Husem, který kázal pár kroků odsud...“

„To je něco jiného,“ vzdychl Jan, „Hus byl dobrý křesťan, držel se Písma svatého. To, co bych musel udělat já, je těžký hřích!“

„Když se chcete ohánět Písmem,“ usmál se alchymista, „vzpomeňte si, jak král David zabil svého bližního, aby se mohl vyspat s jeho ženou. Bůh mu odpustil, protože David byl génius a přinesl blaho svému lidu.“

„Bůh mu odpustil, protože David svého činu litoval,“ odpořoval Jan.

„I vy toho budete litovat,“ ujistil ho alchymista.

„A jako trest mu Bůh zabil syna!“

„To se může stát i vám.“

„Jste dábel!“ vykřikl Jan a vyběhl z alchymistova domu. Utíkal mlhou až na Dobytčí trh, vběhl do kostela Božího těla a do večera se modlil. Domů se vrátil v horečce.

Později, když se trochu oteplilo, vydal se Jan znova k domu U Hájků. Současný majitel ho ujistil, že tam žádný alchymista nebydlí, vzpomněl si jenom, že kdysi dům patřil jistému Šimonu Hájkovi, který se zajímal o tajné nauky a byl vášnivým sběratelem knih.

Jan cítil, že musí z Prahy pryč. Přišlo mu proto velice vhod, když mu jeho tchán napsal, že je potřeba sjednat pronájem vinic, které Janova žena vlastnila ve Štýrsku. Tchán byl bohatý mlynář, pyšný na svoje jmění, a Jan byl pro něj jenom nepraktický snílek. Kdyby jeho dcera nebyla ve dvatřiceti letech už podruhé vdovou, vybral by pro ni lepšího ženicha.

Jan si vyžádal svolení od Tychona a v dubnu odjel z Čech. Německé prostředí mu připomínalo rodné Švábsko a vyvolávalo v něm uklidňující vzpomínky na dětství.

Janův děd Sebald Kepler byl kožešník, Sebaldovi synové se stali váženými měšťany a zastávali dokonce funkce v městské radě. Jenom jeden z nich byl pijan, hrubián a nájemný žoldněř – Janův otec. Jednou se nechal naverbovat do válečného loďstva a od té doby už o něm rodina nikdy neslyšela. Jan přilnul k matce, kořenářce, která vedla syna k zájmu o přírodu a její síly. Jednou, když byl ještě malý, vzala ho matka na kopec za městem, aby si prohlédl velkou kometu, která se tehdy objevila na podzimním nebi. Vyprávěla mu, že každá kometa se jmenuje po člověku, který ji první spatří a popíše, a když se Jan bude dobře učit a tvrdě pracovat, může se nějaká hvězda

jmenovat i po něm. Jana ten nápad nadchl a vzbudil v něm touhu stát se astronomem. Až mnohem později se dozvěděl, že kometa, kterou tak užasle pozoroval, nese jméno Tychona Brahe.

Zatímco Jan cestoval po Štýrsku a vzpomínal na dětství, jeho žena navštívila Tychona.

„Potřebovala bych nějaký jed,“ požádala ho, „mám v komoře krysy.“

„K čemu jed, Barboro,“ odpověděl Tycho, „půjčím vám svého kocoura...“

„Radši bych ten jed,“ nedala se Janova žena.

„Počkejte, zavolám ho, je to prvotřídní lovec. Na pět minut ho zavřete do komory a máte po starostech...“

„Chci jed!“ skoro vykřikla. Když viděla Tychonův údiv, rychle dodala: „Víte, Hans je alergický na kočičí chlupy. Každým dnem se má vrátit a nechci, aby zase začal kašlat.“

„Ve vašem manželovi je víc neduhů než ve špitálu svaté Zdislavy,“ zasmál se Tycho. „Nic ve zlém, mám Hanse rád, myslím, že jednou z něj bude prvotřídní astronom. Na krysy vám dám speciální prášek, připravil jsem ho ve své alchymické laboratoři, nazval jsem ho hydrargium magnum!“

„Myslíte rtuť?“

„Ehm... no, dalo by se to tak říct.“

Janova žena poděkovala, vzala váček z kozí kůže a srdečně se s Tychonem rozloučila.

Jan ze sebe oťrepal jarní splíny, když viděl, že se k němu známí ve Štýrském Hradci chovají jako k věhlasnému vědci. Nečekal, jak mu autorita Tychona Brahe pomůže v kraji, ze kterého byl před dvěma lety spolu s ostatními protestanty vypovězen. Tenkrát se pro něj Tychonovo pozvání do Čech stalo vysvobozením. Jan s rodinou za ním přijeli na zámek v Benátkách nad Jizerou, kde měl Tycho zřízenou observatoř, později se všichni přestěhovali do Prahy. Teď Jan navštívil štýrsko-hradecké gymnázium, kde předtím vyučoval matematiku a astronomii, a jeho bývalí kole-

gové včetně jezuitů s ním jednali velice uctivě. Kromě toho měl radost, že záchvaty zimnice ho přes léto nadobro opustily.

Když zase kráčel pražskou ulicí, byla dlažba rozpálená srpnovým sluncem, že se skoro nedalo dýchat, a Vltava dostávala barvu bláta. To se nám udělalo hezky, pochvaloval si Jan a shlížel k řece na dívky s nahými kotníky. Měl dobrou náladu, přestal si lámat hlavu s letošním horoskopem a do domu na Hradčanech se docela těšil.

„Všechno jsem zařídil,“ radostně oznámil ženě.

„Já taky,“ odpověděla.

Do okenních tabulek se opíralo měkké slunce, Jan občas zahlédl, jak venku prolétlo vzduchem babí léto. Už několikátý týden seděl ve svém pokoji s úkolem matematicky podložit Tychonovu geocentrickou hypotézu. Správná čísla nevycházela, to Jana nepřekvapilo, ale byl v šoku, když Tychonova pozorování zkusmo dosadil do hypotézy Koperníkovy a zjistil, že správná čísla nevycházejí ani teď.

Koperníková představa, že planety se pohybují v soustředných kružnicích, pod palbou Tychonových měření vybuchla jako supernova. Jan nepochyboval o správnosti Tychonových údajů ani o správnosti Koperníkovy pohledu. Chyba musela být jinde. Jan cítil, že je blízko něčemu velkému. Kdyby tak dokázal spočítat, kde je umístěno Slunce a do jaké míry se planety pohybují nerovnoměrně. Kdyby tak měl všechna Tychonova pozorování!

Najednou se rozrazily dveře a do pokoje vpadl Tycho. „Hansi, dneska máme audienci u císaře, zapomněls?“ halasil a nalil si pohár vína. „Nech na chvíli těch počtů a oblíkní se, za chvíli vyrážíme.“

„Tychone, musíte mi dát svoje měření, cítím, že jsem na prahu úžasného objevu,“ sepnul ruce Jan.

„Hansi, ty mě jednou přivedeš do hrobu,“ vzdychl Tycho. „Vezmi si plášť, ať ne necháme císaře čekat. Doufám, že nás pak

nepozve na večeři, ty císařovy hody bývají k nevydržení dlouhé. Člověk si ani nesmí odskočit... kolikrát jsem myslel, že mi snad praskne měchýř. Cestou ti budu vyprávět, jak jsem byl na večeři u Petra Voka, to byla taky hrůza. Nezapomeň si klobouk.“

Audience u císaře netrvala moc dlouho. Rudolfa nejvíc zajímalo, jestli Tycho s Janem už slyšeli o Golemovi a jestli nevědí, jak by se dal sehnat. Tycho vladaře ujistil, že se přeptá jednoho židovského vzdělance, který za ním občas dochází z ghetta, a že pak hned dá císaři vědět. Když se návštěva chýlila ke konci, Rudolf mezi řečí jmenoval Jana císařským matematikem a pověřil ho spolu s Tychonem sestavením nových planetárních tabulek. Tycho pohotově požádal císaře, aby směl dílo nazvat „Rudolfínské tabulky“, k čemuž císař velkomyslně svolil.

„Šplhoun,“ ulevil si doma Jan. „Ale zabíjet ho kvůli tomu nebudu,“ dodal jízlivě ke své ženě. Nemohl jí zapomenout, jak mu po jeho návratu ze Štýrska s výmluvným pohledem podala váček drcené rtuti a srazila mu tak náladu zpátky na bod mrazu. Byla to prostá žena, měla ho ráda a chtěla mu pomoci, ale nevěděla, jak ho její pomoc mučí.

Od císařské audience Jan neopustil dům, celé dny seděl v pokoji a počítal. Babí léto skončilo, říjen se ohlásil ranními mrazy a Jan ojínným oknem sledoval holé stromy, na kterých se choulili havrani jako jablka ze záhrobí.

Koperník si ještě netroufl umístit Slunce přímo do středu svého systému, ale Jan byl odjakživa přesvědčen, že Slunce je něco jako magnet, hybná síla všech planet. V tom, že se planety pohybují po soustředných kružnicích, s Koperníkem dosud souhlasil. Teď ale z Tychonových měření vypočítal, že v přísluní planety postupují rychleji než v odsluní. Bud se tedy pohybují nepravidelnou rychlostí, což Janovi přišlo málo pravděpodobné, anebo neopisují kruhy! Kruh je nejdokonalejší tvar, na to přišli už Řekové – Jan tedy stál před objevem, který od základu přepíše chápání světa! Kdyby měl všechna měření, to

obrovské bohatství, které Tycho strádá přes třicet let a žárlivě je střeží, dokázal by vystavět velkolepý chrám na oslavu lidské moudrosti. Občas zavadil očima o váček z koziny.

Jeho prosby se změnily v zoufalé úpění. Tycho na ně nejdříve odpovídal s otcovským úsměvem, ale v posledních týdnech mu docházela trpělivost a nedůtklivě Janovi připomínal, proč ho přivedl do Prahy a jaké závazky vůči němu má Jan splnit.

Bylo už hodně po půlnoci, Jan seděl za stolem a z měření čtyř fází Marsu počítal excentricitu jeho dráhy, když ho žena přemluvila, aby si šel lehnout. Protože měl zase horečku, připravila mu studený obklad – začínala o něj mít strach. Jan usnul a zdálo se mu, že se dostal do moci démonů z Levanie, kteří kolem něj divoce tančili a prováděli kouzelné obřady, aby ho nakonec zbavili veškeré tíže a nechali ho letět, nejdříve uvnitř zemského stínu a pak nahoru k Měsíci. V určité chvíli si „nahoru“ a „dolů“ vyměnily role a Jan začal klesat, dokud nedosedl do měsíční krajiny. Viděl Zemi, jak se otáčí kolem Měsíce. Stejný klam jako Země a Slunce, řekl si. Vtom zpozoroval, že ze Země vychází světlo... ale nebyl to sluneční svit, byl to, s hrůzou si uvědomil Jan, lesk měděné protězy, kterou Tycho nosil místo chybějící části nosu. Celá Země se začala měnit v Tychonův obličej, nepřírozeně rozšklebený, rotující kolem Janova Měsíce čím dál rychleji, v podivných, šílených kružnicích –

Jan se probudil, hlavu schovanou v polštáři, tělo zamotané v peřinách. Jeho žena spala. Vstal, propocená košile ho studila na těle, odešel do pokoje a sedl si za stůl. Pohled mu padl na váček z kozí kůže. Sáhl do knihovny pro Bibli, zalistoval v ní, jestli k němu Pán promluví. „Zatroubil třetí anděl, a zřítíla se z nebe veliká hvězda hořící jako pochodň, padla na třetinu řek a na prameny vod. Jméno té hvězdy je Pelyněk. Třetina vod se změnila v pelyněk a množství lidí umřelo z těch vod, protože byly otráveny,“ četl. Zavřel Bibli, vysypal váček do poháru a zalil vínem. Pak vzal pero a papír a psal:

Drahá Barboro,
až budeš číst tento list, budeš vědět,
proč Tě prosím o odpuštění.

Pak papír zmačkal a začal znova:

Drahá Barboro,
nedovršila jsi ještě třiceti let a již jsi po-
třetí vdovou. Leč věřím, že žena Tvé spani-
losti a rodinného zázemí jistě nebude mít
o nápadníky nouzi a po boku jednoho
z nich prožije šťastnější život než po boku
nebohého astronoma, jemuž nebylo dopřá-
no dokončit své životní –

Ozvalo se krátké zaklepání a do pokoje
vtrhl Tychon. „Hansi, to jsem rád, že nespíš,
uff, k vám je to schodů... Je krásně vidět jit-
řenka Venuše, pojď se mnou, budeš mi psát
cifry,“ volal zadýchaně, přešel místnost,
a než mu v tom Jan stačil zabránit, obrátil
do sebe celý pohár.

• • •

Tychon byl pohřben v Týnském chrámu, u prv-
ního pilíře vpravo od oltáře. Smuteční obřad
se stal událostí pro celou Prahu, řeč pronesl
doktor Jan Jesenius, Jan Kepler složil elegii.

Deset dní předtím se kolem Tychonovy
smrtné postele shromáždili jeho rodina,
žáci a asistenti. Tychon už mluvil ztěžka
a špatně vyslovoval.

„Hansi,“ obrátil pohled k Janovi, když
se rozloučil se ženou a s dětmi. „Je mi ctí, že
to budeš ty, kdo bude zpracovávat moje mě-
ření.“

„Pro mě je to čest, Tychone,“ odvětil
Jan a do očí mu vhrkly slzy.

„Slib mi jedinou věc,“ zašeptal Tychon.

„Cokoli...“

„Zpracuj je podle mého systému, ne po-
dle Koperníka.“

„Ehm... Tychone... už budu muset jít...
kdybyste ještě něco potřeboval, pošlete pro
mě,“ zabreptal Jan a odběhl z ložnice.

Hned dva dny po Tychonově smrti nav-
štívil Jana císařský rada. Jan se stal Tychon-
ovým nástupcem, získal plat 1000 zlatých
ročně a přístup ke všem měřením. Díky
nim za čtyři roky objeví, že planety se po-
hybují v elipsách, sepiše první ze tří svých
revolučních zákonů a naprosto změní lid-
ské vnímání vesmíru. Pro Tychona Brahe
bude mít celý život jenom slova nezměrné
úcty, a až těsně před svou smrtí dokončí
Rudolfínské tabulky, nechá jeho jméno vy-
sázet mnohem většími literami než svoje.

V prosinci si Jan začal psát horoskop na
příští rok.

*Cenné informace jsem našel v knize Zdeňka
Horského Kepler v Praze; v ní je citován i Kep-
lerův spis „Sen čili posmrtné dílo o měsíční as-
tronomii“, který inspiroval Keplerovu noční
můru v této povídce.*

Canny

demis 73

<http://canny.dobradreska.cz>

Strž (velký recenzní prostředek)

Nad paměťmi brněnské redaktorky

...Pražáková bude ve svém
vzpomínání pokračovat, že přijde
s další knížkou tohoto typu...

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar měl Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Gejša

Film Gejša je jako slušné americko-orientální jídlo, za které kdosi přilepil hnusnou přeslazenou žvýkačku. Až si budete Gejšu pouštět, vypněte ji o deset minut dřív, než vyprší její oficiální délka, a odnese si přijatelný filmový zážitek. Přiblblý, marcipánový a v logice filmu nepochopitelný happy end, ve kterém se z hlavní mužské postavy stane vševědoucí a od počátku vše aranžující bůh, vám dojem zkazí. Navíc vám pravděpodobně vytane pár nepohodlných otázek (Jak může někdo najít a odněkud vykoupit dívku, kterou na okamžik potkal v ohromném městě a nezná ani její jméno? Když už, tak proč to [přestože byl bohatý] udělal až po pěti letech, čímž ji málem připravil o šanci stát se gejšou? Proč poté [přestože je bohatý pořád a že dívku miluje] nechal prodat její panenství starému deviantovi? atd.). Takovéhle otázky, které přilepený konec vyvolává, vám zničí zážitek, ať jste tolerantní jakkoliv.

U některých filmů (jako je Pýcha a předsudek nebo třeba Raťáci) happy end nevadí, snad do příběhu dokonce i patří. Gejšu (navíc tím, jak je udělaný) zabil.

(šš)

Před pěti lety, na jaře 2001, vyšla v havlíčkobrodském nakladatelství Hejkal kniha, kterou tehdy publicista Jan Rejžek v deníku Metro charakterizoval jako „memoárový román“, ačkoli to samozřejmě nebyl žádný memoárový román, nýbrž vzpomínková próza z pera dlouholeté rozhlasové redaktorky Hany Pražákové s názvem Nadějí tu žijem. Její ohlas – přinejmenším v literárních kruzích – byl velice živý, zvláště když to bylo poprvé, kdy se Pražáková pustila do vypravování pro dospělé: předtím totiž psala a vydávala výhradně knihy nikoli pro děti a mládež, nýbrž „pro děti a dívky“, jak se také můžeme dočíst. Nebylo to ovšem tak docela z její vůle, možná by si přála psát „o něčem jiném“, kupříkladu vážné psychologické příběhy...

Jenže literátka, provdaná za známého hungaristu a později diplomata Richarda Pražáka, měla řečeno dobovým slovníkem velikananášský kádrový škraloup: byla dcerou Františka Křeliny, klasika ruralistického proudu v našem písemnictví. A jejího otce spolu s jinými spisovateli ruralistickými nebo katolickými v padesátých letech nadlouho poslali do žaláře – bohužel za smyšlené zločiny, nikoli za nic, neboť za nic, jak praví dobový černý humor, se „fasovalo“ jen pět let kriminálu. Pražáková ve své vzpomínkové retroknížce píše právě o tom, jak ona a celá její rodina, přátelé a další, prožívali a trávili ona neblahá léta padesátá, období úchylného stalinismu, o kterém Jan Křesadlo později napíše, že to byla doba satanismu v Čechách. Kniha Nadějí tu žijem se uzavírá rokem 1960, rozboletným truchlivými a zároveň tolik úlevnými okamžiky, kdy se zbědovaný na těle, leč nezlomený na duchu František Křelina vrací z vězení, aby byl posléze po osmi letech rehabilitován. Mezitím se stárnoucí literát živil jako zedník...

O tom všem se s velkou lidskou vroucností, ale také s obdivuhodnou charakterovou noblesou vypráví v autorčině próze – a není divu, že se tak trochu předpokládalo, že Pražáková bude ve svém vzpomínání pokračovat, že přijde s další knížkou tohoto typu – a po pěti letech se čtenářské předtuchy naplnily. Nynější knižní pokračování opět vydalo havlíčkobrodské nakladatelství Hejkal (nyní: Martin Hejkal – nakladatelství Hejkal) a tentokrát se svazek jme-

**Už jenom z tohoto konstatování
vyplývá logický, byť mechanický
závěr: na víceméně stejném
rozsahu ani není možné
a myslitelné, aby Pražáková přišla
se stejně kompaktním vyprávěním...**

nuje Dobrý den Brno (podle stejnojmenné básně Františka Halase). Po roce 1960 se totiž Pražáková s manželem v Brně natrvalo usadili a také rozmanité brněnské reálie představují významné komponenty knihy, která vskutku vyznívá, jak se ukazuje, coby přímé pokračování předchozího autorčina vyprávění o letech 1951–1960.

Jenže mezi oběma knihami jsou velké rozdíly. Publikace Dobrý den Brno totiž zahrnuje období čtyřikrát delší než Nadějí tu žijem: de facto celá čtyři desetiletí, od roku 1960 až do konce let devadesátých, kdy se těžce nemocný Richard Pražák musí ze zdravotních důvodů vzdát své diplomatické mise v Budapešti a vrátit se i se svou chotí domů do českých zemí – do Brna, svého druhého domova. Už jenom z tohoto konstatování vyplývá logický, byť mechanický závěr: na víceméně stejném rozsahu ani není možné a myslitelné, aby Pražáková přišla se stejně kompaktním vyprávěním jako v první vzpomínkové práci: více či méně souvislé vypravování v Nadějí tu žijem je zde nahrazováno metodou mozaikového líčení či fragmentárního vzpomínání, zaměřeného na některé zvlášť podstatné (pohřichu však nejednou i nemálo nepodstatné) epizody a výjevy z daného údobí.

K nim bohužel patří i pohřby, zvláště pohřby významných kulturních tvůrců (nejenom spisovatelčina otce, ale například i významného brněnského literáta, rovněž zapovězeného Václava Renče). Ačkoli Pražáková toto líčení předkládá ve vyhraněně autobiografické poloze, klíčové postavy přejmenovává, resp. zachovává jejich jména z knihy Nadějí tu žijem: ona sama tu vystupuje pod jménem Klára a její muž Richard pod jménem Petr. – Nicméně se výsledkem jejího vyprávění – jak jinak! – postupně stává určitá memoáristická tříšť, opírající se již pouze o časovou posloupnost, o lineární odvíjení děje.

Tato lineárnost pak v textu dominuje do té míry, až se jí plně přizpůsobuje i povahokresba jednotlivých postav. Ty se totiž, což rozhodně není předností této prózy, absolutně neproměňují v čase, nevyzrávají, neformují se, nepodstupují žádný vývoj, ni charakterový, ni psychologický, jsou totálně stejné či navlas si podobné v roce 1960 jako v roce 2000, jen se mění stáří: jejich vlastní, věk jejich

Krmelec

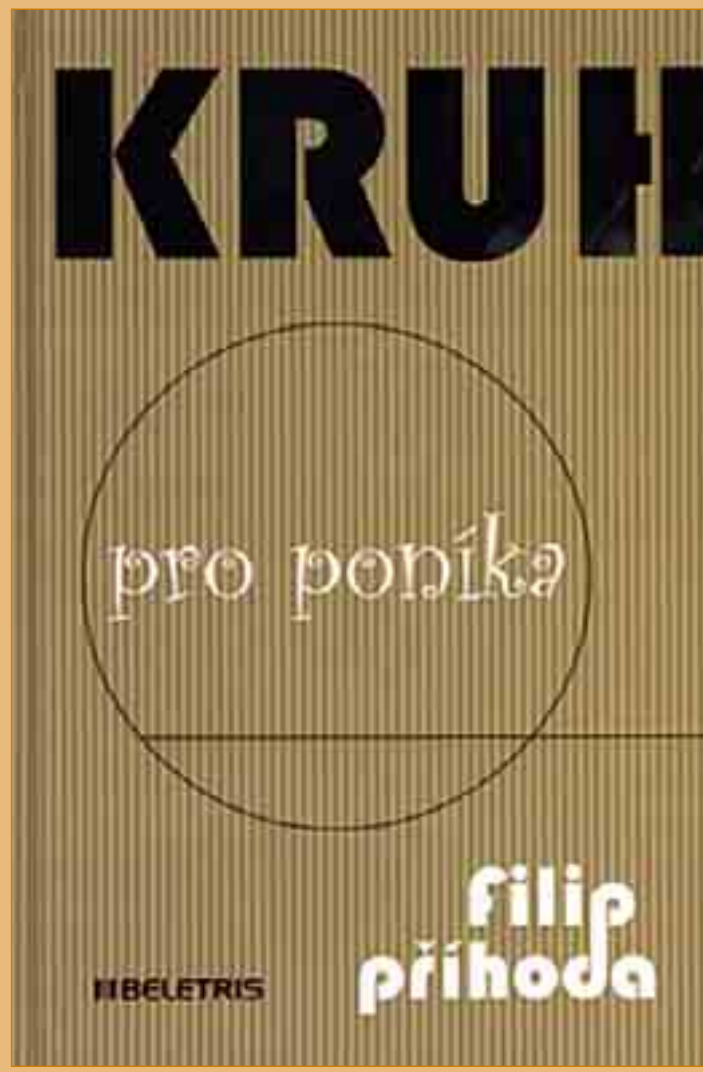
(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar měl Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

Kruh pro poníka

Filip Příhoda, chránělec starého dobroadresního harcovníka Vikiho Shocka, vydal Shockovou péči v nakladatelství Beletris prozaickou prvotinu Kruh pro poníka. Soubor drobnějších próz prokazuje svéráznou, sympatickou osobnost s výrazně lyrickým moudrým, ehm, chceme říct způsobem nazírání světa. Tento lyrický způsob může se ošlehanějším čtenářům jevit přefouknutým a nedostižným, ale jemnější duše potěší a projasní jim realitu narvanou krví, zločinem a tělesností. Příhodovy prózky jsou antitělesné, pohybují se v oblacích a vyvolávají zasněné pousmání. Dobře tak.

(šš)

dětí, jejich přátel... A také postavení v zaměstnání: z odborného asistenta Pražáka se stává docent, pak profesor, vedoucí katedry a posléze i seriózní diplomat. Ale do duše mu nevidíme, do jejích zátočin se spisovatelka Pražáková nevypravila, vylíčila svého celoživotního druha a chotě jako neuvěřitelně neměnnou figuru – anebo se o jeho proměnách v knize nic nedovíme, vše bylo opomenuto jako nepodstatné.

A tak jsou žel v knize nejzávažnější ty scény a situace, které jsou sice zajímavé, nikoli však směřodonné: například podrobné vylíčení konkursu (Pražákové se poštětilo, že ji i přes její kádrový původ a nezakryvané katolické vyznání přijali do literární redakce brněnského rozhlasu). Potom však autorka o řadě let strávených v této redakci utrousí jenom špetku povšechných slov, ačkoli tam spolu s ní pracovalo ještě několik dalších, vesměs osobitých brněnských literátů. Ty přibližuje trochu víc de facto jenom v jediné scéně, a to negativně: při zprávě, která ji hluboce rozechvěla, že se novým papežem stal Polák Karol Wojtyła, vyloudili prý tito redaktori literáti toliko „prázdný pohled“ a nic víc. Katolíci to tedy nebyli, anebo to byli špatní katolíci: to ale přece není všechno! Byli to přece tvůrčí lidé – a že by ji ani v nejmenším nezaujali jako literáti, k tomu oceňovaní i nonkonformní kritikou?

V jiných případech sáhne Pražáková po sarkastické zkratce, kterou se snaží charakterizovat paradoxy doby: Vybavuje se jí například vzpomínka, jak na konferenci v Dobrušce přišel za jejím manželem (v ovzduší normalizačního vyhazování ze zaměstnání) profesor Jan Blahoslav Čapek z FF UK a ptal se, zda si ještě pamatuje, „jak ho jeden adékař v padesátých letech vyhazoval z fakulty, protože nepřednáší marxisticky“ – a dodal, že toho adékaře teď vyhodili z Ústavu pro českou literaturu ČSAV. Tzv. adékaři, absolventi dělnických kursů, to byla zvlášť vyvolená a shůry posvěcená stalinistická elita, samí Velcí Bratři – někteří z nich mají velké slovo a ovlivňují veřejné kulturní mínění dodnes.

Jindy je autorka konkrétnější: to když například vůbec nemůže pochopit, proč šéfredaktor Literárních novin Jaroslav Putík nepokládal za hodnou otištění zprávu, že byli s nedůstojným zpožděním konečně rehabilitováni katoličtí a ruralističtí spisovatelé, tak hanebně odsouzení v padesátých letech, ač se už psal liberální rok 1967 a zrovna Putík patřil k nejliberálnějším duchům onoho času! Jenomže tady jí bohužel selhala paměť a ani odpovědná redaktorka nenahlédla do nějakého slovníku: Putík si tenkrát zvolil svobodné povolání, později řídil Orientaci, neboli šéfredaktorem Literárek byl v té době někdo úplně jiný! Ostatně: jeden fakultní spolužák Hany Pražákové. Opravdu, mnozí bývalí stalinisté měli a mají k demokracii daleko na sto honů, nicméně Jaroslav Putík je v tom nevinně!

Jistě i takové trsovitě vzpomínání, určité střípky z nedávných desetiletí, momentky, které nás i okouzlí svou opravdovostí a tlumochi někdejší dojemnost dnes již historických okamžiků, tohle vše má svou hodnotu a dozajista plní své morální poslání. Dá se však říci, že na rozdíl od prvního vzpomínkového svazku, opírajícího se o mnohem sevřenější vypravěčský útvar, je zde Pražáková mnohem statičtější, mnohem neosobnější, a dá se to pochopit: už nežila spolu s ostatními členy své rodiny, vzdálila se svému otci (přinejmenším geograficky), ponořila se dílem do své práce, dílem do výchovy dětí – leč o jedné její dceři, nejstarší Markétě Pražákové, t. č. Hejkalové, se tady žel nedozvíme skoro nic, ačkoli jde nepochybně o výraznou personu našeho současného společenského a kulturního života: dlouholetá nakladatelská redaktorka, překladatelka z finštiny a nějaký čas diplomatka ve Finsku, spoluzakladatelka havlíčkobrodského nakladatelství a pak též knižního veletrhu – a v neposlední řadě talentovaná prozaička...

Možná jde o záměr, zároveň však je to projev i důkaz toho, že spojnice spojující autorčino vyprávění s reáliemi let osmdesátých a devadesátých viditelně slábnou, a tak se ocitáme na samé hraně kostatování, že Pražáková čím dál víc nemá na co vzpomínat – zvlášť když až na nepatrné výjimky tak důsledně mlčí i o své nejstarší dceři. Zcela cizorodě v textu působí připojený text „místo doslovu“, tj. vzpomínka Richarda Pražáka na jeho diplomatické působení v Budapešti: ta věru mohla klidně zůstat v rodinném archivu, nebo ji stačilo vydat časopisecky. Sečteno a zváženo: první vzpomínková kniha byla nesrovnatelně dynamičtější a dramatičtější, zvlášť vzhledem k velkému citovému zaujetí vypravěčky. Ta druhá, to už je „jenom“ vzpomínání, hřešící na nedostatečnou povahokresbu a poněkud bezradná ve volbě životních epizod. Jedna taková epizodka však o něčem vypovídá: až do zmíněného pohřbu Václava Renče se v Brně kloudně nevědělo, že Hana Pražáková je dcerou Františka Křeliny! Inu, dobrý den, Brno.

Vladimír Novotný

**Katolíci
to tedy
nebyli,
anebo to
byli špatní
katolíci: to
ale přece
není
všechno!
Byli to
přece
tvůrčí
lidé...**

Max a Mořic plus Ježipetr

Snad jsem měl štěstí, že se ke mně již v útlém dětství dostala klasická německá dětská kniha Struwwelpeter od Heinricha Hoffmanna, jejíž výmluvné ilustrace mi byly naprosto srozumitelné, a to přesto, že se jednalo o anglický překlad (Slovenly

Peter or Cheerful Stories and Funny Pictures for Good Little Folks). Nevím, od kdy ji přesně mám – přivezla ji tehdy nějaká návštěva z ciziny a kniha je stará jako já (moje anglické vydání vyšlo v roce 1969 v Japonsku), ale mám ji dodnes a často jsem v ní i v pozdějším věku listoval. Kniha byla mezi mými českými vrstevníky naprosto neznámá (a myslím, že je neznámá i současným českým dětem), zato v zahraničí s ní byly děti často strašeny, a tak představuje část kolektivních znalostí, jako třeba Alenka (kterou skoro nikdo nečetl), Medvídek Pú či Hvězdné války.

Knihu její autor napsal jako strašáka – hrůzostrašné historky o neposlušných dětech a jejich příšerných koncích také velmi působivě ilustroval a, jak jsem se mohl jako dítě přesvědčit, tyto ilustrace jsou nejpůsobivější částí knihy. Ponejprv vyšla v roce 1845 ve Frankfurtu jako „Struwwelpeter oder lustige Geschichten und drollige Bilder für Kinder von 3 bis 6 Jahren von Dr. Heinrich Hoffmann“ (<http://de.wikipedia.org/wiki/Struwwelpeter>; <http://www.gnm.de/Bibliothek/BStruwwelpeter.htm>). Původní obrázky byly mírně upraveny

(http://www.sagen.at/texte/maerchen/maerchen_deutschland/hoffmann/maerchen_struwwelpeter.htm) a již v roce 1848 ji neznámý překladatel převedl do angličtiny, v níž vyšla ve stejné grafické úpravě (<http://bugpowder.com/andy/e.hoffmann.html>) – moje kniha je jen mírně upravený přetisk právě tohoto anglického vydání.

Autor zamýšlel strašit knihou nejprve své děti, neb tvrdí: „Když se blížily Vánoce v roce 1844, kdy měl můj nejstarší syn tři roky, šel jsem do města a chtěl mu koupit dárek – obrázkovou knihu, která by byla vhodná pro dětské chápání.“ Všimněme si – obrázkovou knihu. A pokračuje: „Ale co jsem našel – dlouhé pohádky, pitomé příběhy začínající a končící výstrahou jako: ‚hodné dítě musí být pravdomluvné‘ nebo ‚dítě se nesmí zamazat‘ atd. Veškerou trpělivost jsem ztratil, až když jsem našel svazek s vyobrazeními stolu, židle, konvice a mnoha dalších věcí, přičemž u každé kresby bylo úhledně napsáno: ‚poloviční, třetinová, desetinová velikost originálu‘. Dítě, pro jehož pobavení jste kreslili stůl, bude myslet, že je to opravdový stůl; nemá a nepotřebuje mít představu o velikosti pravého stolu.“ Ten večer začal Hoffmann kreslit knihu pro syna... (výše uvedené citáty jsou přeloženy z angličtiny ze stránky <http://www.shockheadedpeter.com/struww.html>)

Pravděpodobně první české vydání, které pod názvem „Ježipetr aneb veselé historky a žertovné obrázky“ (už ne pro děti od 3 do 6 let) v r. 2004 konečně vyšlo, jako by se autorovi, dětem, ale i dospělým čtenářům smálo přímo do očí. Kniha má formát A5 – tj. skoro poloviční než moje anglická – a zmenšené ilustrace jsou navrch tak nekvalitní, že si je opravdu nelze prohlížet (a to ve srovnání s komerčním barevným tiskem z roku 1969)! V knize chybí jakákoli předmluva, slovo o autorovi a dokonce nikde není ani uvedená doba vzniku – jen to, že jde o překlad německého vydání z r. 2002. Chvályhodné je snad jen to, že je

...první
české
vydání,
které pod
názvem
„Ježipetr
aneb
veselé
historky
a žertovné
obrázky“
(už ne pro
děti od 3
do 6 let)
v r. 2004
konečně
vyšlo...

za českým drobným písmem sázeným překladem přidán i německý, ještě drobnějším písmem vysázený originál. Tato jen z části barevná A5 publikace má celkem 36 stran a nakladatelství Kalich si ji dovoluje prodávat za cenu 111 Kč. Jako úplný výsměch pak působí, že na tento paskvil získalo křesťanstvím se zaštiťující nakladatelství ještě dotaci od Velvyslanectví Spolkové republiky Německo.

Ač neumím německy, mám pochyby i o kvalitě překladu říkánky pro 3–6leté děti (přeložil Tomáš Kafka):

Pavlínka jednou sama doma
Rodiči byla opuštěna.
Hned po pokoji skotačila
Tak bezstarostná, rozpustilá,
Když pojednou před sebou spatří
Zápalky, které stály za hřích.

ve srovnání s originálem:

Praha, 2004

Paulinchen war allein zu Haus,
die Eltern waren beide aus.
Als sie nun durch das Zimmer sprang
mit leichtem Mut und Sing Sang,
da sah sie plötzlich vor sich stehn
ein Feuerzeug, nett anzusehn.

(<http://www.fln.vcu.edu/struwwel/peter.html>);

jedním z anglických překladů:

Mamma and Nurse went out one day,
And left Pauline alone at play;
Around the room she gayly sprang,
Clapp'd her hands, and danced, and sung.,
Now, on the table close at hand,
A box of matches chanced to stand,

(<http://www.fln.vcu.edu/struwwel/petereng.html>);

Tokio, 1969 (poměr zachován)

či překladem Marka Twaina:

Paulinchen was alone at home,
The parents they down-town did roam.
as she now through the room did spring,
All light of heart and soul a-wing,
she saw wherewith one strikes a light.

(http://www.fathersforlife.org/der_struwwelpeter.htm).

Zdaleka nejhorší je ovšem kvalita ilustrací. Působné kolorované kresby jsou přetištěny jako mrňavé rozmazané „barvotisky“, z nichž není patrný skoro ani obsah a barva, natož technika, kterou byly udělány. Nezbyvá než povzdychnout si spolu s autorem nad neumírající lidskou blbostí a udělat si (pro dítě) knihu vlastní.

Praha, 2005

Když si sedl střelný prach,
Lempi, slával, v mrákotách
Ze země se sbírá stěží.
Hlavně, že však mohl přežít.

Ruce, nos i jeho uši
Černé jsou jak Mameluci,
A vlasy má od kořene
Docelička vypálené.

Po těchto slovech asi nepřekvapí, že se jen rychle zastavím u druhého rádobý dohnání zameškaného, u knihy Max a Mořic ze stejného nakladatelství. Tato dvojice je u nás mnohem známější. Kniha Wilhelma Busche Max und Moritz (1865, jinak dostupná na <http://www.fl.nyu.edu/mm/mm-vor.html>) vyšla již dvakrát: jako Jan

a Jíra, 1944, a Vít a Věna, 1959. Nakladatelství Kalich ji v roce 2005 vydalo v novém překladu Tomáše Kafky. Knižka je ještě menší než Ježípetr, obrázky jen černobílé a ve srovnání například s barevným vydáním v Mnichově v roce 1925 (http://www.childrensbooksonline.org/max_und_moritz/) působí jako samizdat a už vůbec ne pro děti. Drobná knížka sice má předmluvu i doslov a možná i trefnější překlad (také přeložil Tomáš Kafka), ale za 70 čb. stran formátu 10,5 × 18 s rozpadající se lepenou vazbou a špatně čitelnou sazbou chce Kalich (ne)křesťanských 96 Kč.

Mnichov, 1925

Als der Dampf sich nun erhob,
Sieht man Lämpel, der gottlob!
Lebend auf dem Rücken liegt;
Doch er hat was abgekriegt.

Nase, Hand, Gesicht und Ohren
Sind so schwarz als wie die Mohren,
Und des Haars letzter Schopf
Ist verbrannt bis auf den Kopf. —

31

Obě knihy jsou zmetky, nedůstojné většího nakladatelství a je velmi smutné, že ač se jedná o svěží dílka určená dětem, jsou v tomto vydání pro děti zcela nevhodné.

Jakub Tayari

Strž (velký recenzní prostředek)

Glosa: Lesk a bída televizní (a muzikálové) show

Jen na okraj: nevím,
zda si toto představení
zaslouží přívlastek
„hudební“ – celkově
v něm zazní čtyři nebo
pět písní, většina po
přestávce.

Hned na úvod je třeba podotknout, že neznám Felliniho originál filmu *Ginger a Fred*, který se Kateřina Macháčková pokusila adaptovat pro muzikálové divadlo Broadway. Z reakcí na toto představení ale mám pocit, že je možná dobře, že nemám srovnání s filmem. Nejspíš bych totiž na generálce, kterou jsem viděla, trpěla ještě víc.

Myšlenka zachytit setkání dvojice stárnoucích tanečníků, jejichž osudy se ubíraly diametrálně odlišnými cestami, mi je poměrně sympatická – bilancující příběhy, zejména podané s „jemným humorem“, mám opravdu ráda. Kritika plytké „televizní“ společnosti a jejich show je také vděčné téma, tak proč ne. Tím spíš, pokud se v hlavních rolích představují hvězdy televizních estrád Veronika Žilková, Dalibor Gondík nebo Michaela Dolinová – že by jakýsi druh sebereflexe? Bohužel nikoli.

Jen na okraj: nevím, zda si toto představení zaslouží přívlastek „hudební“ – celkově v něm zazní čtyři nebo pět písní, většina po přestávce. I když patří k nejsvětlejším okamžikům představení, rozhodně ho nezachrání (nemluvě o detailu, který působí jako pěst na ucho: společnou píseň hlavních hrdinů zpívá Božidara Turzonovová česky, ačkoli po celé představení mluví víceméně slovensky).

Z hereckých výkonů bych zmínila jen ty, které mi přišly zajímavé: Ladislav Županič a Božidara Turzonovová v titulních ro-

lích dělají, co mohou, jsou uvěřitelní, ale předvedené obludárium ostatních účastníků „estrády“ – nepřiměřeně dlouhé a zbitelné – je zadupává ještě více, než by jejich příběhu odpovídalo. Vladimír Marek coby *Transvestit* nemá chybu a působí kouzelně, a asi jako jediná z „figurek“ své postavě drží odpovídající odstup.

Ginger a Fred – a jejich režisérka Kateřina Macháčková – bohužel nezvládli procházku po ostří žánru parodie. Tam, kde má být povrchní televizní zábava, nesená kuriozitami a plytkými výstupy, znechuceně odsouzena nebo ironicky potupena, se divák ošívá trapností. Místo parodie na estrádu se dočkává estrády skutečné – a to v kvalitě ještě „převyšující“ *Go-Go šou* a *Telebazar*. V tomto případě je minutí se s žánrem zcela smrtící ranou. Do barvotiskového světla se tím totiž bohužel dostává i příběh hlavních hrdinů, levicového ztroskotance a pracovitě „vykořisťovatelky“, jejich nenaplněný vztah i završující rozchod a smrt.

Suma sumárum: česká verze „hudební komedie“ *Ginger a Fred* je dvouhodinovou přehlídkou nudy a trapnosti.

Karolína Kučerová

Divadlo Broadway – Ginger a Fred, adaptace a režie Kateřina Macháčková, scéna Ivo Židek, hudba Ondřej Brousek, choreografie Jana Hanušová. Psáno z veřejné generálky 28. února 2006 v 17.00.

Téma sport

Už je to tady! Už je to tady! Po několika desetiletích se na zdejší divadelní prkna vrací jevištní forma, která Liberec kdysi proslavila. Kolektivní a otevřené autorské divadlo. Po éře liberecké Ypsilonky se znovu objevuje plnokrevné divadelní hledačství, reagující na vnější podněty, na celospolečenské dění. Téma sport je zásadní a dle mého názoru úspěšný krok do nových prostor. Přesvědčuje nás, že divadlo i v dnešní době může úspěšně reflektovat aktuální společenské situace.

Podtitul inscenace je 1. divadelní klipiáda volně na téma sport. Specifikou představení je, že i když část děje a jevištních figlů prozradím, stejně se to musí vidět, protože popsat to prostě nejde. Klipiáda znamená, že se zde za sebou řadí jednotlivé samostatné části spolu nesouvisející. A z jednotlivých klipů vzniká divadelní koláž. Inscenace neměla předem daný dramatický text, všichni zúčastně-

ní jsou spoluautory. Normálně na divadle režisér vykládá autora více nebo méně věrně a je za tím cítit integrita osobnosti. Při kolektivním autorství se spojují postřehy různě uvažujících a cítících lidí, každý vnímá jinak, tím je výsledný celek košatější, mnohotvárnější. V inscenaci se například setkává intelektuální humor, založený na paradoxu, s groteskně pojatými citacemi známých jevů atd., když to porovnáme s novinami, tak některé scény jsou divadelní formou intelektuálních esejů a něco je jedovatá šířavá publicistika.

Porovnává se tu vrcholový sport a divadlo. Jak by dopadl divadelní text, kdyby dodržování fair play mezi protivníky sledoval rozhodčí a pískal jednotlivé zákroky?

Starý prospěšek

Třeba v Hamletovi? Mlynář v Lucerně je sudím „napomínán za pasivitu“, atd. Začíná se zaběhnoutou floskulí – již ve starověku, jenže nešálí nás autoři? Konaly se první hry před Olympií opravdu v Athénách? Z čeho je citován římský císař Claudius? A vedle toho tu je návrat k prapočátkům, že hra pochází od hráti si, výborný nápad, jak na scéně nahradit koně, dotažený díky scénografce a kostymérce (hřiště a dresy) Jitce Moravcové (Velká pardubická). Představení přináší také řadu nových poznatků, při plavání v bazénu je nejrychlejším stylem kraul, na suchu ale vyhrává motýlek.

Vytržením rituálů z kontextu je odhalena jejich vnitřní prázdnota. Na milovaný sport se najednou díváme z nezvyklého úhlu. Jenže to není jen o sportu. Nepříčetné úsměvy pro kamery a plky po televizní reportéry nejsou výsadou zpovídaných sportovců, ale jsou věčné. Kdysi se takhle přesvědčivě usmíval soustružník stachanovec, který chtěl pomoci pokroku, dneska se ob-

dobně kření a plácá médií objevená pornohvězda, která se sice pusou živila jinak, ale teď chce natočit CD.

Obecně známé a zavedené v jevištím nasvícení náhle vypadá jinak. Inscenace ještě není úplně dotažená, zadržává se v závěru prvního jednání. Myslím, že jeho poslední minuty by zasloužily ještě vygradovat.

Druhé jednání začíná tím, že komorní sbor ve fracích přezpívá hymny jednotlivých fotbalových klubů. Celek zde spojuje základní příběh, v němž ambiciózní otec (Václav Helšus) preferuje sportovně úspěšného syna, ztvárnil ho Martin Stránský, a deptá mladšího syna – neplavce. Václav Jílek se poprvé objevuje ve větší roli a je fajn, má „klukovské“ charisma. S dalšími přítomnými pány jsem ocenil dívčí pel Šárky Bilíkové, jejíž hrdinka miluje oba bratry. Čerství středňáci, Tomáš Impseil a David Punčochář, se mladistvě alespoň chovají a tváří, kdežto nejstarší generace je zlovlná. Václav Helšus je nechápající tvrdý otec a nejhorší je dopingový doktor v masce ušlechtilého Einsteina, Ladislav Dušek. Mladí pochopitelně vyhrají, tak jako ve filmech pro teenagery, scéna v dopingové laboratoři patří k nejpůsobivějším.

Ještě ke klubovým hymnám a pokřikům, Sparta – buzerantů parta a další hesla, to je archetypální znevažování protivníka, ale píseň, Baníčku... je vyznání lásky! Stádní oddanost skalních fandů je až dojemná. Ale nepodléháme jí ve vrcholných okamžicích pomalu všichni? Pokud získáme, což ještě teď nevím, zlatou olympijskou medaili?

Při představení jsou herci zvlášť a diváci zvlášť, ale mezi sportovci a diváky je přímý kontakt, takže si v Malém divadle v první boční řadě po úspěšném zápase (představení) s herci plácám do dlaní. Vůbec prvně. A i ty krátké fyzické doteky asi zesilují můj pocit sounáležitosti, podobný, jaký je na stadionech. Mám vás rád, moji zlatí hoši a slečno Bilíková. Abych přispěl i svojí troškou do mlýna, chtěl jsem navrhnout k eventuálnímu přiřazení do děje známé hes-

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar měl Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Raftáci

Ne že by byli Raftáci dobrý film, ale na rozdíl od ostatních domácích „teenagerských“ komedií aspoň neurážejí vkus. Dvakrát až třikrát se během filmu i doopravdy zasmějete. Dumat nad realitou, významem a vůbec čímkoliv k zapamatování nemá smysl. Lolitky jsou půvabné, malý bratr je dobrý nápad, Dominik Hašek by stačil ukázat jednou.

(šš)

lo: Kdo neskáče, není Čech! Jenže to by hlediště Malého divadla nemuselo vydržet.

Otto Hejnic

P. S. Pamětníkům se po zhlédnutí inscenace *Téma sport* vybaví liberecká éra Ypsilonky, kde řada představení také vznikala formou skládání zdánlivě neslučitelných dílů a kde měla velký význam improvizace. Dva principy tu jsou stejné, objevování nových souvislostí a teze, že hraní je od hravosti, od hrát si. V dobách totality pracovala Ypsilonka s náznaky, znovu objevovala pozapomenuté – třeba renesanci v Michelangelovi, už z módy vyšlý hudební styl – tehdy swing, objevovala paralelní svět.

Dnes jdou jevy přímo odcítovat a divadelní zpracování jim dodá na grotesknosti. V tom je asi *Téma sport* nejpůsobivější, ať už jde o klubové hymny nebo první odhalení dopingové laboratoře. Představení se pere se skutečným světem.

Myslím, že *Téma sport* je zaměřeno na nejmladší generaci, novou frazeologii a už zmíněnou klipovitostí. Hlavní motiv je parafráze filmů pro pubertáky. V představení je řada nečekaných překvapení jako v počítačových hrách atd.

Byl jsem u něčeho silného a vznikajícího právě před mýma očima. Tenhle způsob hraní mi konvenuje, líbí se mi. Proto myslím, že *Téma sport* osloví kvůli svým již vyzdvíženým kvalitám i značnou část střední a starší generace. Nejpodstatnější ale na něm je, že se může stát „kultovním“ představením nejmladší generace, protože mluví jejím jazykem a částečně vidí svět jejíma očima.

Jenže cílovou generaci je třeba oslovit! Pozvat střední školy, možná udělat plakáty s fotkami z představení a umístit je na vysokoškolské koleje. Bez masivní reklamy to nejde. Věřit na to, že co je dobré, to se rozkřikne, je idealismus. Povedla se reklamní kampaň Postelové frašky, což byla úspěšná sázka na jistotu. Mohla by se povést generačně zacílená reklamní kampaň na *Téma sport*.

Myslím, že v Liberci vznikla řada kvalitních her, které nenašly svoje adresáty, svoje publikum, protože potenciální zájemci na vysokoškolských kolejích se o nich nedověděli, nebyli přímo osloveni. Teď je tu *Téma sport*, něco radikálně nového, jedinečného. Je to velká šance a neměla by se prošvihnout.

Malá scéna Divadla F. X. Šaldy Liberec. Autor: Zúčastnění. Hlavní trenér: Petr Palouš. Asistent trenéra: Martin Urban. Kondiční trenér: Martin Pacek. Hřiště a dresy: Jitka Moravcová. Autor hudby: Jan Basista Novotný. Hrají: Martin Stránský, Šárka Bilíková, Ladislav Dušek, Václav Jílek, Tomáš Impseil, David Punčochář, Václav Helšus, sudí Jitka Jirásková, masér atd. Kateřina Procházková Psáno z představení, které se konalo 7. února 2006.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar měl Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Industria

Výstava Václava Jirásky v Rudolfinu je silná tím, že ukazuje zánik světa. Zánik velké iluze průmyslu, celé jedné civilizace, ve které bylo nejlepší to, co bylo největší. Zánik obřího světa je obřácky působivý, a proto stojí Jiráskovu Industrii vidět. Ne že by stála za tu stovku vstupného, ale jestli máte nějaký nárok na slevu, rozhodně na ni běžte. Jediné, co je tam trochu hloupé, jsou cosmopolitanově lesklé fotky fádne nehybných umouněných lidí v pracovních oblecích. Jediný důvod vzniku, který mě pro ně napadá, je rukavice do tváře cosmopolitanovským modelkám a jejich fotografům, tedy pokus vyfotit stejnou technikou obyčejné pracující lidi. Zajímavé to moc není.

(šš)

A také výrazným líčením,
jistými mužně vycpanými
partiemi Hjalmara Ekdala
(Jan Vondráček) a dalšími
křiklavě vnějškovými znaky.

Odkrývané směšnosti
a postupné destrukci
chatrné stavby rádoby
spokojené pospolitosti
čelí jen Hedvika,
čtrnáctiletá dcera
Ekdalových.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar měl Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Pýcha a předsudek (hodnocení bez přisudků)

Pěkné, romantické, roztomilé, dobře udělané a v pěkných kulisách.
Pro pány Líza, pro dámy Darcy, ideální příběh na večer ve dvou.
A ta nádherná angličtina!

(šš)

Divoká kachna

Režisér Jan Nebeský, spolupracující se souborem Divadla v Dlouhé poprvé, založil svoji inscenaci hry z repertoáru světové klasiky na principu grotesky. A vyplatilo se. Především díky obdivuhodné soudržnosti všech složek představení, jehož tvůrci se pohybují na tenkém ledě aktualizace s naprostou samozřejmostí a zároveň pokorou vůči dramatickému textu – jev v našem divadelním dění vzácný.

Skutečných hodnot zbavený, pochybnými idejemi a „domácím štěstím“ naplněný mikrosvět rodiny Ekdalových, továrníka Werleho i jeho po absolutní pravdě blouznícího syna Gregerse umocňují inscenátoři neútně zařízenou scénou či teplákovými soupřávkami protagonistů (upomínajícími diváka na jednu z etap „neživota“). A také výrazným líčením, jistými mužně vycpanými partiemi Hjalmara Ekdala (Jan Vondráček) a dalšími křiklavě vnějškovými znaky. Odkrývané směšnosti a postupné destrukci chatrné stavby rádoby spokojené pospolitosti čelí jen Hedvika, čtrnáctiletá dcera Ekdalových. Obsazení její role herečkou zralého věku (Jaroslava Pokorná) zpočátku zdánlivě pouze důsledně naplňuje danou stylizaci – nehezka a dojemně neohrabaná Hedvika se svou ryzostí a dětskou moudrostí stále nápadněji vymezuje vůči ostatním postavám. Ani její závěrečný sebeobětující akt měnící grotesku v tragédii však nemá očekávaný vykupující účinek. V jakémsi obludně trhavém tanci zmechanizované a vyprázdněné existence odtáhnou nakonec Ekdalovi mrtvou Hedviku sobě i divákům z očí. A alespoň divák-recentent si může zašeptat úlevné bravo nad tím, jak to ten soubor opět skvěle zvládl.

Nikola Richtrová

Divadlo v Dlouhé, Henrik Ibsen: Divoká kachna, režie Jan Nebeský, premiéra 13. září 2005

Je na něm vyznačen půdorys, do kterého se během závodů formule 1 parkují závodní vozy k výměně pneumatik nebo jiné údržbě. Inspirující zřejmě byly přesně nacvičené pohyby techniků, postupy propracované do nejmenšího detailu a prováděné stále stejně. Součástí instalace je i koberec

Spojení nespojitelného

s výše uvedeným půdorysem. Součástí výstavy je i film o Federicu Dázovi.

V současné době probíhají v Praze dvě výstavy, které spolu nemají vůbec nic společného. To samo- zřejmě není nic zvláštního. Ale pokušení mezi nimi nějakou spojitost, kterou by nikdo neočekával, najít, je opravdu velké. Chce to jen trochu fantazie.

První výstavou je expozice „Karel IV. – císař z boží milosti“, která probíhá v Obrazárně Pražského hradu do 21. května. Je to rozšířená repríza úspěšné newyorské výstavy, takže kdo to nestihl tam, má ještě šanci, ale až po překonání určitých překážek. Tou hlavní je časová vstupenka. To znamená, že platí pouze pro určitou hodinu a navíc pouze na vymezený čas – hodinu a půl. To samozřejmě přináší řadu nepříjemných konsekvencí. Z bezpečnostních důvodů jsou exponáty umístěny pouze v prostorách dvou sálů Obrazárny a přilehlého předsálí. Nahusto rozestavené exponáty tak každou hodinu zaplaví vlna návštěvníků, kterou někdo trefně pojmenoval tsunami. Po vystání několika front (pokladna, šatna, vstup) vás vlna unáší od jednoho exponátu k druhému až k východu. Hlavně se nikde moc nezastavovat, protože pak byste si nestihli prohlédnout celou výstavu, a to by byla škoda vzhledem k základní ceně vstupenky (270 Kč). Ale dost bylo nářků, protože jinak stojí výstava za to. Nemá smysl vyjmenovávat všechna díla, protože

je jich bezpočet. Mistr Theodorik, Mistr třeboňského oltáře, Mistr rajhradského oltáře, kresby Petra Parlěře, Šternberská madona... Za zvláštní zmínku stojí zápůjčky z církevních pokladnic a zahraničních sbírek.

Druhou expozicí je výstava Federica Dáze nazvaná Fluid 1, která se konala do 1. dubna. Český umělec argentinského původu se zatím prezentoval hlavně svými multimediálními projekty, jakým byla například jeho E-area. V komorním prostoru Galerie Zdeněk Sklenář jsou k vidění tři různé cykly. V první místnosti jsou vystaveny digitální tisky, na kterých jsou na první pohled viditelné pouze nějaké bubliny na černém nebo bílém pozadí. Při bližším prozkoumání člověk zjistí, že pod nimi prosvítá obrys formule 1. Jde vlastně o záběry těchto vozů v aerodynamickém tunelu. Příkladně spojení nejvyspělejších technik z hlediska formy i obsahu. Tisky jsou doplněny podlouhlým stolem z uhlíkových vláken, který je rovněž Dázovým dílem. V hlavní místnosti jsou vystaveny malé bílé plastiky, které vypadají jako spojené bílé bubliny, umístěné na červených poličkách. Ty však s formulí 1 nemají nic společného. Jde o do prostoru převedené lidské myšlenky, celé knihy lidských myšlenek převedené pomocí zvláštního programu do několika decimetrů krychlových převedených do plastu vytvořeného pomocí laseru. Na druhé stěně jsou

vystaveny gestické tušové kresby vytvořené záměrně v krátkém okamžiku, než umělec začne kontrolovat pohyb své ruky a přemýšlet nad svým dílem. Tyto kresby jsou umístěny do krabic z průhledného a červeného plexiskla. Nejde však o nějaký rám, ale o součást díla. Je na něm vyznačen půdorys, do kterého se během závodů formule 1 parkují závodní vozy k výměně pneumatik nebo jiné údržbě. Inspirující zřejmě byly přesně nacvičené pohyby techniků, postupy propracované do nejmenšího detailu a prováděné stále stejně. Součástí instalace je i koberec s výše uvedeným půdorysem. Součástí výstavy je i film o Federicu Dázovi.

A co můžou mít tyhle dvě výstavy společného? Za prvé jde o díla, která ve své době představovala vrchol umělecké produkce. Na jejich vytvoření se podílela skupina osob – což zejména dnes není moc obvyklé. Do třetice jde většinou o předměty, které mají významnou obsahovou stránku, kterou nelze bez doprovodných informací dešifrovat. Při ztrátě doprovodné informace tak vlastně umírá část díla a je otázka, zda zbývající část je natolik nosná, aby byla schopna zaujmout pozorovatele. Každý si může vybrat podle svého vkusu na co jít, zda se zaměří spíš do minulosti, nebo do budoucnosti.

Petr Jiška

Antropologie před svou hvězdnou hodinou

Motto:

Antropologie? O té mám knížku, pane Bouvarde.

S obrázky?

No samozřejmě, s obrázky.

Kulturní a sociální
antropologie na svoji
velkou, darwinovskou
chvilu ovšem ještě
čeká, pokud právě
nenadešla.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar měl Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Zkročená hora

První půlhodina filmu působí jako předehra ke špatnému homosexuálnímu pornu, naštěstí pak se vyčáší a film nabídne i jakýs takýs příběh, jakás takás osobní pnutí a jakés takés problémy. Není to sice na Oscara za režii, ale přinejmenším ukázky všednosti, rodea, barů a společenských zábav na americkém Západě jsou zajímavé. Jsou syrovější, živější a vůbec mnohem víc zasahující než Japonsko předvedené v Gejšě.

(šš)

Před časem vyšel obsažný encyklopedický přehled dějin fyzické antropologie, paleoantropologie, sociální a kulturní antropologie. Světem obchází strašidlo terorismu a málokterá vědní (mezi)disciplína zatím dokázala komplexně vystihnout posuny v kulturních a sociálních systémech, jejichž motivy a pohnutky gradovaly v roce 2001 a s mohutným třesknutím tehdy rozvolnily tehdejší rozdělení světa. Pojmy jako chudý jih a bohatý sever, centrum a periferie kultury a civilizace apod. sice neztratily zcela svůj obsah, ale spíš rozmazaly své hrany a rozvolnily význam. Už není tak jisté, že bohatý sever je právě ten nejlepší cíl, ke kterému by měl chudý jih dospět apod.

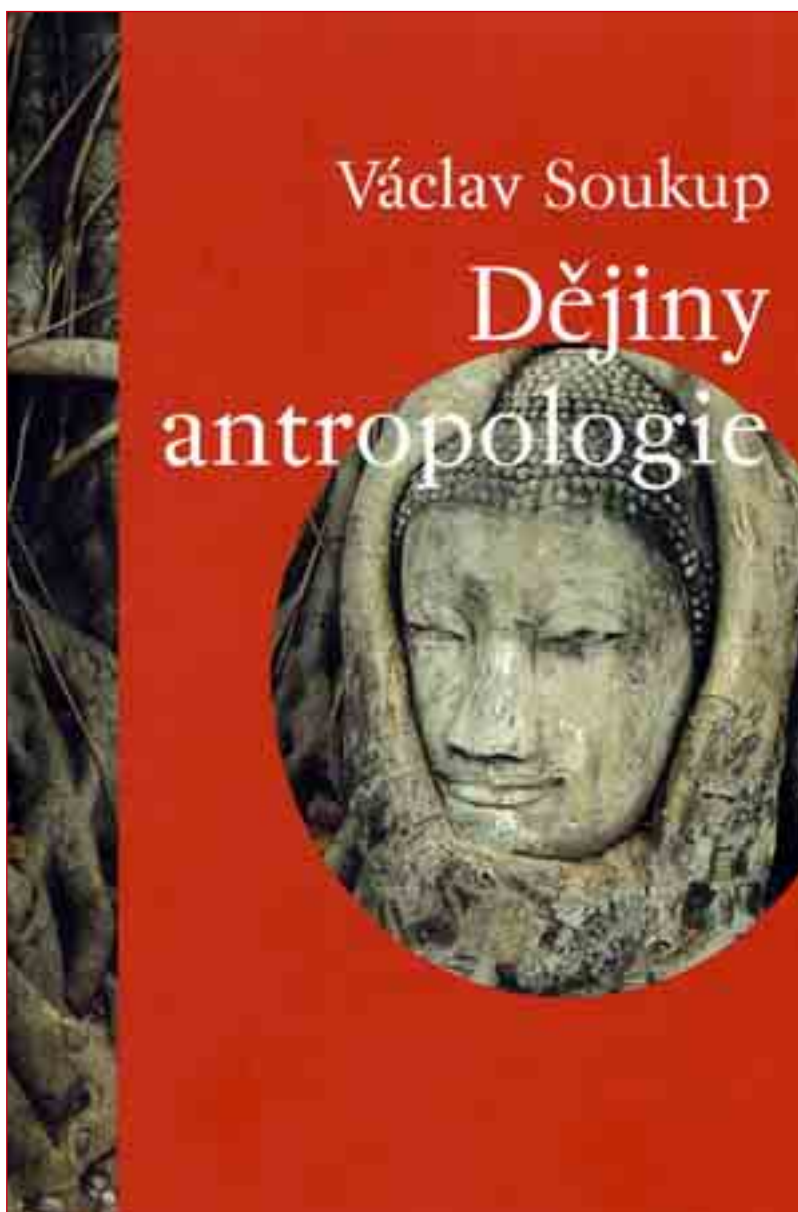
Soška Buddhy ze 7. století v tradičním kulturním kontextu. Město Káthmandú, Nepál 1979. (Foto Zdeněk Thuma)

Soška Buddhy o třináct let později. Káthmandú, Nepál 1992. (Foto Zdeněk Thuma)

Jednou z disciplín, které disponují metodami a postupy, jež by mohly vést k pochopení a popsání nastalého rozvrstvení světových kultur a společností, je antropologie ve své kulturní a sociální části. (Ta paleografická by nám totiž řekla, že jsme všichni stejní, všichni výsledek stejné evoluce, tak co se furt tak žerem.) Antropologie, aspoň jak to tak vychází z 668 stran práce Václava Soukupa *Dějiny antropologie*, stojí před svojí další hvězdnou hodinou. Jednu zažila s Charlesem Darwinem a pomohla svět změnit. Tak jako Einstein nebo Koperník změnili chápání fyzikálních jevů a světa jako takového. Darwin otrásl vírou v boha i vírou v člověka jako bytost řízenou vyšším řádem. Místo toho jej učinil nejvyšším řádem mezi zvířaty. Kulturní a sociální antropologie na svoji velkou, darwinovskou chvíli ovšem ještě čeká, pokud právě nenadešla.

Antropologii tedy vyvstal po zmapování dějin člověka jako živočišného druhu a po přehlédnutí domorodých forem života na periferii dominantních kultur, tedy po jakési přípravné fázi, hlavní úkol globalizovaného světa. „Zamyslíme-li se nad budoucností antropologie ve světě, který je na jedné straně diferencován střetem kultur, na straně druhé integrován procesy modernizace a globalizace, nemusíme mít obavu, že tato věda zanikne společně s tradičním předmětem svého výzkumu – lokálními preliterárními společnostmi. Jako relativně nový úkol sociální a kulturní antropologie je možné vytyčit studium transkulturní komunikace mezi různými národy světa. Podle Geertze to bude především antropologie, která „umožní rozhovor překračující hranice etnicity, náboženství, třídy, pohlaví, jazyka, rasy...“ Smyslem však nebude „vybudování univerzální kultury na způsob esperanta, kultury letišť a motelů, ani vynález nějaké obrovské technologie lidského řízení. Půjde o zvýšení možnosti srozumitelné diskuse mezi lidmi, kteří se vzájemně liší v zájmech, názorech, bo-

hatství a moci, a přece žijí ve světě, kde – stržení v nekonečné spojení – je stále obtížnější jít si vzájemně z cesty,“ uzavírá Václav Soukup.

Pokud by se podobné spojení – komplexní pochopení různých stránek projevů lidské kultury a sociálního chování různých kultur – povedlo kulturní antropologii a pokud by se jí to povedlo ještě v globálním měřítku, pak by se stala patrně vědou pro nadcházející století. Tak jako fyzika určila století devatenácté a chemie dvacáté.

Martin Groman

Václav Soukup: Dějiny antropologie. Karolinum, Praha 2004, úctyhodných 668 stran.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar měl Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

Jeden svět

Počet a délka reklam předvedených před jednotlivými filmy dohnala (a pravděpodobně předešla) multikina. Jde sice (většinou) o reklamy trochu jiné, ale přeci jenom jsem to od tebe, alternativní festivale s narvanými sály, nečekal.

(šš)

Lucie Dudková

(*8. 6. 1982,

† 5. 7. 2005)

Vyrůstala na vesnici
Příkazy (u Olomouce),
vystudovala
gymnázium v Litovli
a Slezskou univerzitu
v Opavě (obor
čeština- dějepis).
Ještě před promoci
zemřela při dopravní
nehodě. Dobrá
adresa vydá její
povídky postupně
v jednotlivých číslech.
Některé z nich vyšly
ve sbornících
Šrámkovy Sobotky.

Reality show

Utíkám křivolakými uličkami. Domy jsou úzké a tyčí se do výšky jako nějaké útlé rostlinky. Ve spodních patrech jsou na oknech mříže. V ruce držím meč a měla bych mít něco jako revolver. Víc zbraní nemám. Jsem strašně nešikovná. Otáčím se dozadu, ale nikdo za mnou neběží. Vydám se doleva. Uzounká ulička vede na náměstí dlážděné kočičími hlavami. Uprostřed náměstí je fontána s nějakým pohanským bohem. Držím v ruce něco jako vidle a připitoměle se usmívám. Tuhle verzi neznám. Pak se objeví malinkatá holčička v růžových šatech. Musela vyjít z jednoho z domů na náměstí, nějak jsem nezaregistrovala z kterého. Nabídne mi kornout čokoládových bonbonů a zeptá se, jestli jsem ochotná ji pomoci. Ve městě se ubytoval zlý čaroděj, který likviduje jeho obyvatele. Za svou pomoc dostanu dobře zaplacené a budu si moci koupit nové zbraně. Nuda. Nebaví mě zabíjet čaroděje. Přesto to udělám. Na téhle hře mi záleží. V posledním kole možná porazím Tomáše. Pak se mnou bude muset mluvit. Dlouho.

Bílý koberec mezi čtyřmi bílými stěnami. Čisto. Uprostřed nízký stůl s dvěma hrnkami kávy, dva bledí lidé. Miska sušenek. Jedním z těch dvou lidí jsem já. Ptám se Tomáše, jak si představuje náš budoucí život.

Má pravdu jako vždycky. Najdu si práci a přestěhujeme se do většího bytu. Když si práci nenajdu, zůstaneme tady. Bude mi pětadvacet.

Černovlasé ženě za okrovým stolem v šedivé kanceláři je líto. Mé vzdělání neodpovídá požadavkům jejích nadřízených. Navíc žiji ve společné domácnosti s mužem, jehož příjmy jsou pro dvě osoby více než dostatečné. Mám úplně všechno.

V místnosti byla opravdová zima a na stěnách visely na háčích kusy masa. Odkapávala z nich krev. Věděla jsem, že řezníci se každou chvíli vrátí. Vytrhla jsem ze špaluku řeznickou sekyru a vyběhla z místnosti. Nikdo mě nepronásledoval. Cesty byly z udusané hlíny a domky měly kruhový půdorys a špičaté střechy. Stromy kvetly růžovými květy a zdálo se, že v celém městě vůbec nikdo není. Napadlo mě, že bych to tam mohla trochu prozkoumat. Všimla jsem si malé šedivé myšky, seděla těsně vedle mé levé boty. Vypadala, že chce, abych ji následovala. Zavedla mě na něco jako mýtinu v něčem jako lesíku. Seděl na ní asi tucet ošklivých hnusných bab pokrytých strupy. Házely po sobě blátem a pokřikovaly po sobě úplně odporně sprostárny, jejichž význam jsem místy nebyla schopna pochopit. Asi je budu muset zabít, řekla jsem si a uchopila řeznickou sekyru

do obou rukou. Babizny se ale rozsekat nedaly, místo toho mě začaly hladit na různých místech a ptát se, jestli mě to vzrušuje. Probudila jsem se úplně poblítá v tmavé místnosti plné cizích lidí, kteří mě vůbec nevnímali. Všichni se tvářili, jakože dělají něco neskonale důležitého. Tomáš si mě tehdy vedl domů jako nějakou ostříhanou ovci. Klopýtala jsem úzkými uličkami mezi vysokými bílými domy a snažila se mu vysvětlit, co se mi stalo. Neposlouchal mě. Byla jsem nezaměstnaná a zkazila jsem mu klíčovou sekvenci virtuálního sexu s nějakou macatou blondýnou.

Nakrájíme tři rajčata, tři papriky, jednu velkou cibuli. Uvaříme špagety. Zeleninu osmahneme na olivovém oleji a zalejeme kečupem. Okořeníme. S trochou dobré vůle to lze považovat za omáčku na špagety. Já vím, miláčku, že lidi bydlí v plechových domečcích na předměstí a ve třiceti umírají na rakovinu kůže. Já vím, miláčku, že těžce pracuješ a chceš, abych byla šťastná. Pro mě, zapomněla jsem na sýr. Já jsem šťastná, jenom mě zneklidňuje, že si nic nepamatuju. To, co mi včera připadalo jako jasná věc, se dneska stává rozplizlým slizem a zítra z toho bude úplná blbost. Nikdo si nic nepamatuje. Nezdá se ti, že lidé nemají žádné stálé vlastnosti? Že jim je jenom přisuzujeme, jako nějaké nálepky, ale ve skutečnosti je nemají? Nemají je. Já jsem moc dlouho studovala a teď nic nedělám, protože nemám co. Už si ani nevzpomínám, co mě v té škole vlastně učili. Víam, že jsem se narodila v jiném městě, ale nevím, v čem bylo to město jiné od tohoto města. Možná to dělá ta bílá barva. Možná to dělají ti staří lidé na ulicích. Možná to dělají bary ve městě tím svým osvětlením v optimistickém stylu. Víam, že jsme se potkali na večírku v místnosti s červeným kobercem. Pil jsi víno z vysoké sklenice a já měla pocit, že někoho potřebuješ. Myslela jsem si, že to budu já. Ale náš bílý koberec mě nepotřebuje. Vůbec se na něj nepraší.

V parku rostou stromy. Asi tak metr a půl až dva od sebe. Jejich kořeny jsou obnažené a kůra napadená kůrovcem. Nemají zde ideální podmínky. Prochází se jím maminky s dětátky. Mají zarudlé obličejíčky a modrá očička. Není jich mnoho. Můj miláček spí v bílé posteli a sní o tom, jak zítra zabije pár příšer nebo přeřízne nějakou virtuální krásku, která zaručeně neotěhotní. V parku je dusno. Dusno je všude, kde není klimatizace. Kvete zlatý déšť a pod ním roste tráva, kterou si můžu strčit do pusy a žvýkat. Mohla bych si zajít na nějakou výstavu umění nebo minulosti. Ve městě je jich teď plno. Výstavy minulosti bývají obzvláště pěkné. Málokdo si ale umí představit, že se ty věci, které tam vystavují, opravdu staly. Nikdo si je nepamatuje.

Rozhodla jsem se navštívit stálou expozici 2. sv. války. Byla to poslední opravdová válka. Lidé v ní bojovali o život. U vchodu jsem si koupila kolu a párek v rohlíku. Měla jsem hlad. Expozice mě docela zklamala. Sestávala z dlouhých úzkých chodeb, na nichž byly fotky vyhublých lidí s velkýma očima a vojáků. Na dalších fotkách už byly jenom kopce mrtvol. Chodby ústily do místností, ve kterých se promítaly válečné filmy, nebo tak něco. Vojáci proti sobě útočili a umírali. Nebylo na tom vůbec nic zajímavého. V další místnosti byly fotky dvou měst po nějakém výbuchu. Ta města částečně zmizela, částečně je někdo pokryl mrtvolami. Tu válku jsem vůbec nepochopila. Ty státy musely provozovat strašně špatnou populační politiku, že pak museli zabít tolik lidí. Nejvíce jsem nepochopila, že umírali tak tiše a dobrovolně. Na některých fotkách si dokonce sami kopali hroby. Myslím, že měli něco společného s lidmi z předměstí. Možná celá ta válka nějak souvisela s rakovinou kůže.

Abych si spravila náladu, navštívila jsem výstavu exotického ptactva. Ta se mi zalíbila mnohem víc. Byla instalována na střeše jednoho z věžáků. Klece barevných

ptáček byly obklopeny zelení a fontánkami. Bylo zde hodně rodin z dětmi. V jedné kleci byl obrovský zelený papoušek, který tahal zobákem planety. Stačilo ho požádat a říci své jméno. Vytáhl mi papírek s nápisem – Nevíš, co se stalo s děvčátkem, které muselo odejít z kina, když vidělo, jak v přírodním dokumentu lavina zavalila starou bílou medvědicí? Měla bys tu holčičku najít. Je to moc důležité pro tvou budoucnost. –

Všichni lidi jsou jakože strašně chytří, říkalo to děvčátko a kopalo špičkou lakového střevíčku do krtičince. Jsou tak chytří, až se s nima nedá o ničem mluvit. Hrál si s bílým kulatým míčem a nosilo culíky. Mělo svou vlastní postel s polštářem a dekou a vlastního plyšového medvídky s mazlivým jménem. Koberec v jejím pokoji měl růžovou barvu a v kuchyni měla svůj vlastní modrý hrníček a dětský příbor. V lednici byly dobroty pro malé děti a v obýváku krabice s dětskými knížkami o roztomilých barevných zvířátkách. Do školy jezdila tramvají se spoustou jiných dětí a úkoly si po škole dělala vždycky sama. Nikoho nepotřebovala. Vyrostla, ani nevěděla jak. O té malé holčičce dnes v podstatě věděla jen to, že žila v mnohem větším bytě, než je ten, ve kterém žije dnes, a že se nikdy necítila zoufale zbytečná, protože jí bylo úplně jedno, jestli ji někdo potřebuje nebo ne. Děti jsou přirozeně sobecké a ve své podstatě šťastné. V tom kině se tehdy rozplakala, protože jí mrtvá bílá medvědice připomněla jednoho medvídky z obrázku v její skládací knížce. Nic víc. Toho medvídky považovala za jednu ze svých věcí a své věci tehdy nerada ztrácela. Dneska už žádné obrázkové knížky nemá. Případ s velkou bílou medvědicí je už dávno pasé a planetu může tak akorát zmuchlat a hodit do koše.

– Proč jsi koupila rodinné balení míchané ovocné zmrzliny? Budeš to snad jíst? Pro mě, ale pokud vím, oba dva držíme dietu.

- Naštvaný pohled pana nepostradatelného důležitého Einsteina. Koupila jsem ji, protože je tady všechno úplně bílý a protože mě to trošičku štve. Protože chci, aby tady bylo něco barevného aspoň v tom blbým mrazáku. Koupila jsem ji protože jsem šílená a lezu si na mozek. - Ty nejsi šílená a nelezeš si na mozek. Ty prostě jenom pořád musíš mít něco extra. Ta tvoje fobie z počítačových her je fakt vtipná. Můžeš mi říct, jak chceš trávit volný čas? - Celej můj život je volnej čas. Volnej čas, ve kterým zakopávám o cizí lidi a cizí příběhy, který vlastně vůbec nejsou. A pak - pocit, že mi nějaká malinkatá beruška leze po ruce, zastaví se, vykaká se a pomaloučku leze dál.

A bylo to tady. Zase jsem měla nějakou vlastní věc. Malinkatého angličáka s červenou metalízou. Postavila jsem ho na kuchyňskou linku a pozorovala ho z různých úhlů. Tomáš se za chvíli vrátí z herny. Trávíme teď večery odděleně. Chodím se procházet. Širokou ulicí dlážděnou velikými čtverci vybělenými sluncem. Občas na ní žebrají chlapečci z předměstí. Jeden z nich mi ho dneska dal. Za pár drobaků. Byla jsem šťastná.

Od které doby mi začalo vadit, že vůbec nic nevím. Nevím nic o lidech, kteří žijí v jiných městech. Nevím nic o tom, jak se tady vzalo město, ve kterém žiju. Nevím, jestli lidé vždycky žili ve velkých domech s malými pokojíčky, jestli jedli to, co my, a umírali na stejné choroby. Je mi divně. Nemám vůbec žádný kontakt s věcmi kolem sebe. Vidím je, že jsou. Můžu je nahmatat. Ale to můžu v počítačové hře taky. To, co je, se musí nějak lišit od toho, co není.

Ta žena chodila po ulicích s velkým bílým psem. Byla pěkně opálená a nevadilo jí spávat venku. Vypadala zdravě a mezi muži z předměstí byla velice oblíbená. Za pár drobných udílela rozmazleným měšťan-

kám, třeba zrovna takovým, jako jsem byla já, rady do života. - Paní, já opravdu nechápu, co vás trápí. Nemáte dítě, protože si to nemůžete dovolit. Odcizil se vám váš muž. Nelíbí se vám bílá barva našeho města. To by mohl říct každý. Já například bydlím na ulici od té doby, co jsem pobrala rozum. Nestěžuju si. Vy hledáte minulost. Můžu vám zodpovědně říct, že žádna není. Stejně tak jako budoucnost. Sedněte si tady vedle mě a rozhlídněte se kolem sebe. Není to hezký? - Dvě ženský na nízké železné lavičky na trávě mezi dvěma věžáky. Kolem plechové domečky chudých lidí. Jsou prázdné. Jejich obyvatelé jsou na výstavě o národech střední Afriky a jejich umění. Je to jejich oblíbená výstava. Uklidňuje je. Je tu ticho a v dálce jsou obrysy lesa, ve kterém bydlí ptáci a malinkatí králíci. Kolem nás jde stařenka o berlích. Počítá si kroky. Po každém desátém se zastaví a zhluboka vydechne. Je to pěkná stařenka s šedými vlasy. Žena s bílým psem se na ni usměje a podá jí čutoru s páchnoucí tekutinou. Stařenka poděkuje a pořádně si přihne, pak přitáhne berle k vetřáku tělu a začne znovu odpočítávat - jedna, dva, tři. Jo, má pravdu, ta stará štětka. Je tu hezky.

Protože mi vadilo, že o skutečném světě vůbec nic nevím a to, co o něm vím, vůbec nechápu, rozhodla jsem se vymyslet si svůj vlastní svět. Pořádila jsem si sešit, tužku, pastelky a náčrtník. Do náčrtníku jsem nakreslila placku, obklopila ji vodou a nadepsala to svět. Rozdělila jsem ho na různě velká políčka a popsala je jako světadíly. Ty jsem pak rozdělila na státy. Ke každému státu jsem napsala počet obyvatel, suroviny, které se tam těží, a hlavní vývozní artikl. Pak jsem nakreslila různé panáčky, dala jim jména a připsala k nim, co objevili. Např. - Pan Bílý Blatouch, objevitel bílých koberců, paní letní Sazenička, objevitelka širokých bílých dlažebních kostek, co se lesknou na slunci. Pak jsem nakreslila pár dře-

věných domečků v kruhu a nadepsala to - prvopočátky našeho města. Pokračovala jsem tím, že jsem popsala, jak tehdy fungovala lidská společnost. Lidé bydleli v těch domečkách a pracovali na přilehlých polích. Úrodu si potom rozdělili. Měli spoustu dětí a večer všichni hráli společenské hry. Nikdy nebyli sami a pořád si povídali. Tak jsem to všechno nakreslila a napsala a pak jsem si to po sobě prohlížela a měla jsem radost.

Nakreslila jsem taky spoustu rostlin a živočichů a dala jsem jim jména a popsala jsem jejich vlastnosti. Tomáš si ten můj náčrtník a sešit prohlížel a moc se mu to líbilo. Dokonce do něj doplnil některé údaje. Nové země, vývoj písma, historii počítačových her a tak. Pak jsme se ty údaje naučili nazpaměť a po večerech se z nich zkoušeli. Většinou jsme si všechno pamatovali a to nás těšilo.

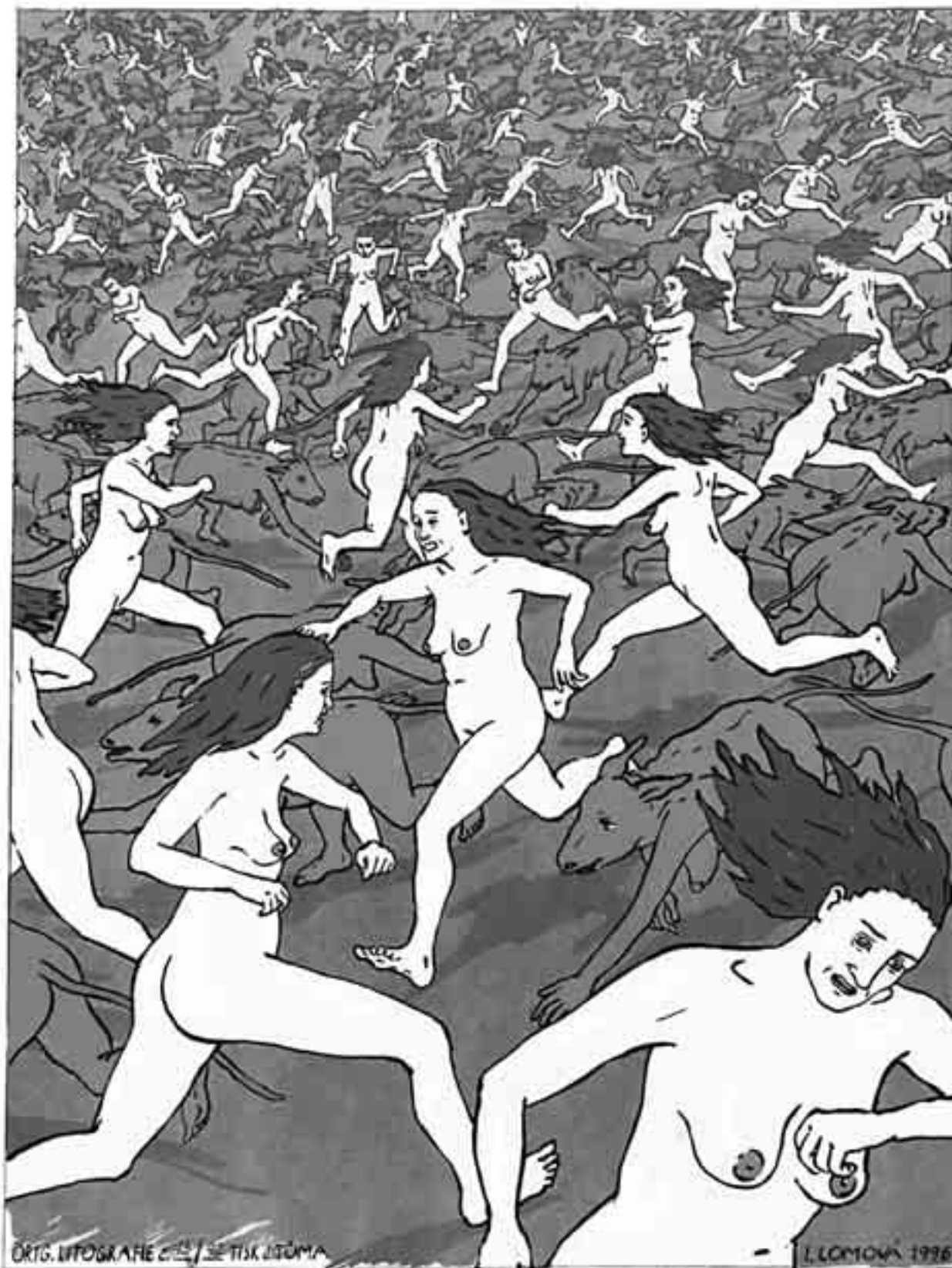
Jednoho teplého letního večera mi Tomáš donesl malinkaté mušličky z moře a drobounké modré květiny a řekl, že bychom ten náš svět mohli vylepšit. Že když ho máme tak pěkně vymyšlený, tak bychom ještě mohli napsat, jak to v tom našem světě bude fungovat. Nebudeme vymýšlet zákony, zákony už jsou a není na nich nic pěkného. Vymyslíme si pravidla. Pravidla jsme vymýšleli skoro celou noc. Bylo to složitější, než jsme předpokládali. Když jsme si je pak po sobě přečetli, musela jsem se smát. Byla to ta nejuhozenější pravidla na světě: Nesmíš nikoho zabít, ale to každé ví. Musíš věřit v posmrtný život, protože v něco věřit musíš. Dvakrát týdně si zajdeme do přírody, protože je to pěkné a zdravé. Nebudeme „to“ dělat s cizími lidmi přes internet, protože je to trapné. Žena musí aspoň jednou týdně uvařit svému muži sýrovou specialitu, protože to má rád. Muž musí naslouchat své ženě, protože ji má rovněž rád.

Od té doby je mi mnohem líp. Můj život má jasná pravidla a vůbec nevadí, že jsem si je vymyslela sama.

DOBŘÁ ADRESA A SDRUŽENÍ ČESKÝCH UMĚLCŮ GRAFIKŮ HOLLAR

vás zvou
na výstavu:

GRAFICKÉ TECHNIKY 4 – LITOGRAFIE

Ivana Lomová

Od 30. 3. do 23. 4. 2006 v Galerii Hollar, Smetanovo nábřeží 6, Praha 1

GRAFICKÉ TECHNIKY 4 – LITOGRAFIE

Vladimír Suchánek

Ve středu 5. dubna 2006 od 17 hodin se koná v rámci výstavy v Galerii HOLLAR

BESEDA O TECHNICE LITOGRAFIE

Uvede Karel Žižkovský

Účastníci besedy Jiří Bouda, Jiří Lípa, Pavel Sivko a Vladimír Suchánek

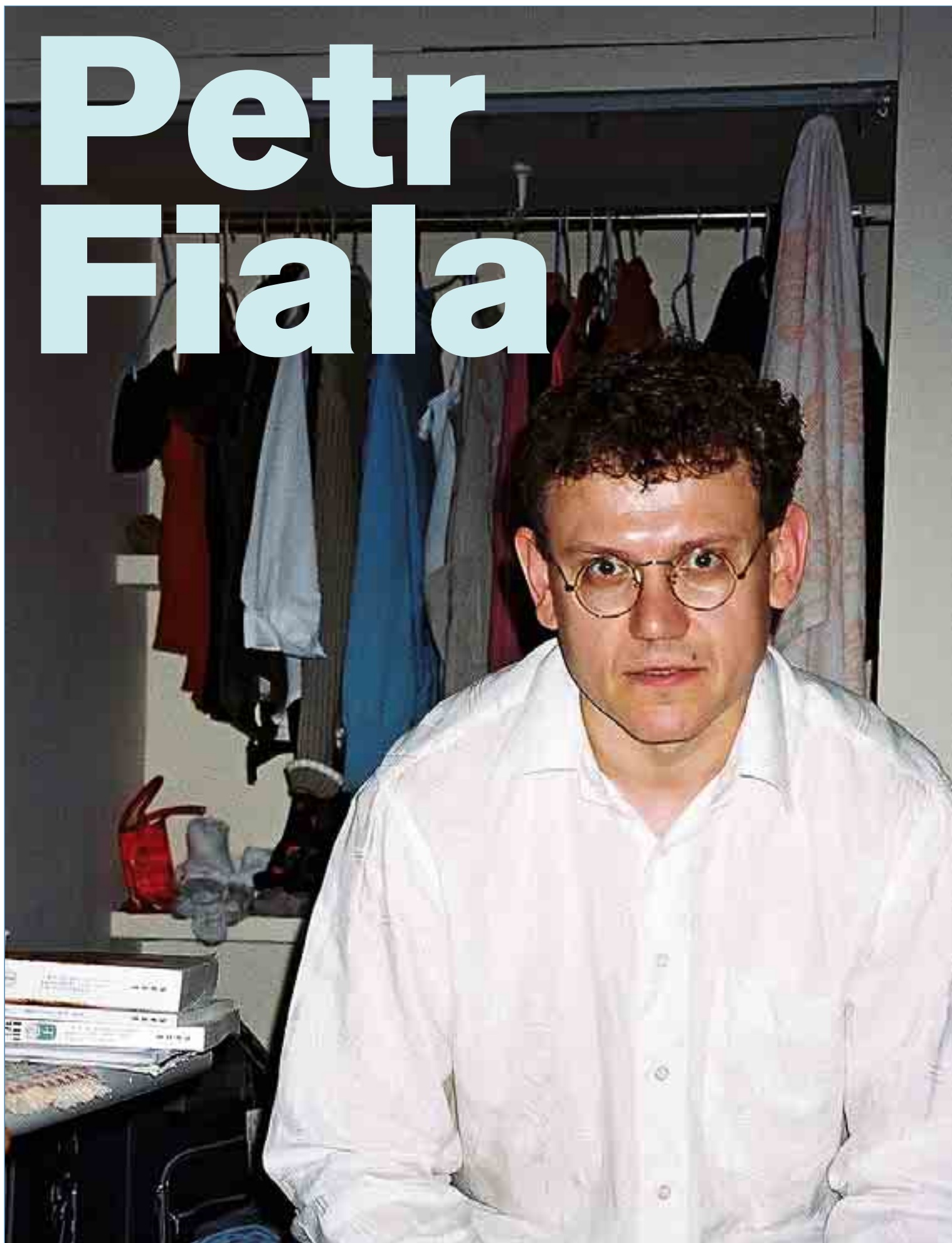
Odhalujeme minulost české kultury (surrealista Pavel Řezníček a divadelník Arnošt Goldflam)

Stalinista Řezníček se stalinistou Goldflamem (první zleva) vedli v Brně r. 1967 tajnou bolševickou organizací. Uprostřed stojící je Joseph Steyskal, který později emigroval. Nyní vede v Sydney v Austrálii stalinistickou buňku. Dívky na snímku jsou rudé komisařky.

Petr Fiala

se narodil v prosinci 1964 v Brně. V roce 1989 ukončil studia práv na brněnské právnické fakultě (JUDr.), o rok později absolvoval v oboru sociologie na FF MU v Brně (Mgr.). Povídky, které v devadesátých letech publikoval v novinách a časopisech, vyšly v roce 2000

v brněnském nakladatelství Host pod názvem Citová angažmá. V příloze HN v roce 2004 publikoval svoji jedinou práci literatury faktu *Blufování v Číně*, zabývající se kuriózní kapitolou z historie česko-čínských vztahů.

Je autorem konceptu ‚sendvičové literatury‘.

Po odchodu z Masarykovy univerzity v roce 1995 pracoval téměř nepřetržitě jako právník (v Brně a v Praze). Obratu ‚pracoval jako‘ ve svém životopise užívá, aby rozčílil pana Vaculíka.

Od roku 2001 do r. 2005 byl studentem sinologie na Ústavu Dálného východu FF UK v Praze. Ve školním roce 2002/2003 absolvoval zhruba devítiměsíční jazykovou stáž na Center for Chinese Language and Culture Studies (CCLC; dříve Mandarin Training Center, MTC) na Tchaj-wanu. Od roku 2004 je studentem postgraduálního studia National Taiwan University v Tchaj-peji.

Informace k medailonu přebíráme z www.blisty.cz

Nedostatek poezie

Pravila žena Cyrilovi: „Cyrile, bylo potřeba opravit střechu.“

Copak střechu, celý dům! myslí si Cyril a sedá do auta, které by ale taky bylo potřeba opravit. A protože je auto rozbité, Cyrilovi se nepodaří nastartovat. To bude startér, bylo by ho potřeba opravit, myslí si Cyril, a jde zpátky do domu. Vejde do kuchyně (už na první pohled je vidět, že vymalování by jí neublížilo), sedá si na lenošku. Opravdu, nesedá do lenošky, ale na lenošku, a to velmi zlehka, protože lenošce chybí jedna noha, Cyril to ví, a tak sedá opatrně, jen na krajíček. Lenoška se kývá, kývá, snadno by se mohla zvrátit. Měla by se opravit, uvažuje Cyril. Potom přemýšlí nad tím, jak je možné, že všechno je tak zanedbané. To bude tím, že tu chybí poezie, napadne ho konečně.

Bere si do ruky papír a tužku a začíná psát báseň...

Pro radu k básníkovi

Cyrl si řekl, že na to, aby našel dobré básně, udělá nejlíp, když se poohlédne po nějakém básníkovi.

Kdepak nějakém, říkal si Cyril, dobrém, protože jen dobrý básník píše dobré básně.

Věděl o jednom básníkovi, který bydlel nedaleko, a tak uvažoval, že by za ním zašel. Pak ho ale napadlo, že vlastně není vůbec jisté, že básník, o kterém ví, je dobrý básník. Namísto za básníkem, vydal se Cyril do hospody.

„Vítej Cyrile,“ volali na něj od stolu, sotva vstoupil.

„Copak vy mě znáte?“ divil se Cyril.

„Jápak bychom tě neznali – auto ti nejezdí, barák ti padá a pořádnou báseň napsat taky neumíš... A to ještě nevíš, že žena ti byla nevěrná.“

„Žena že mi byla nevěrná?“ divil se Cyril.

„Jápak by nebyla, my o tom přece musíme vědět!“ smáli se.

Pod Cyrilem se podlomila kolena. Naštěstí přiskočil číšník a pod Cyrilův klesající zadek ještě stačil podstrčit židli. „Tak žena mi byla nevěrná...,“ opakoval Cyril nevěřičně.

„Nic si z toho nedělej, Cyrile, to je život! To se prostě stává!“

Cyrl tomu nemohl uvěřit. „Auto mi nejezdí, barák mi padá, pořádnou báseň napsat neumím, teď ještě ke všemu mi byla žena nevěrná...“ opakoval Cyril jako básničku. Potom ho ale napadlo: Jaképak jako, to už je přece báseň; a ne jen tak ledajaká, napsaná životem, takovou báseň by jen tak někdo nevymyslel. A to už věděl, že on sám je básníkem, protože toho ví o životě dost, aby mohl psát básně.

Tak se stal z Cyrila básník.

Jsou taky dobré básně

Cyrl psal a psal,

až na samý konec dne, v podvečer,

přehlédl své dílo.

Napsal strašně dlouhou báseň.

Přečetl si ji a posoudil.

Báseň se mu nelíbila.

Zkusil ji změřit, a taky zvažil papír, na kterém byla báseň napsaná. Teď už se o tom nedalo pochybovat – báseň byla celá špatná.

Cyrl vzal papír, na kterém byla báseň napsaná (byla to vlastně už menší knížka), papír roztrhal a spálil.

Nakonec si pomyslel: Eh, jsou taky dobré básně!

Cyrilovo uvědomění

Když se Cyril vrátil z hospody, uvědomil si, že má hlad.

Vzal tedy pánev, na pánev nalil trochu oleje, potom pod pánví zapálil oheň.

Pánev se ohřála a olej začal prskat.

Teď by to chtělo cibuli, pomyslel si Cyril.

Vzal tedy cibuli, oloupal ji (slzy měl při tom nakrajíčku), nakrájel a hodil na pánev.

Teď by to chtělo vejce, pomyslel si Cyril.

Vzal tedy vejce, nožem je rozklepnul a jeho obsah vylil na pánev.

Bílek i žloutek se roztekl po pánví. Stejným způsobem dopravil Cyril na pánev ještě další dva obsahy vajec.

Teď by to chtělo ždibítek soli, pomyslel si Cyril.

Vzal ze slánky špetku soli a vajíčka osolil.

Teď by to chtělo trochu zeleniny, napadlo Cyrila.

Vzal tedy petrželovou nať, omyl ji, nadrobno nakrájel a osolená vajíčka na cibulce jimi posypal. Potom smažená vejce přesunul z pánvičky na talíř.

Teď by to chtělo chleba. A taky něco na zapití, myslel si Cyril.

Nakrájel tedy chleba a otevřel pivo.

Když se najedl a napil, natáhnul se na postel. Konečně spokojeně usnul.

Z Cyrilova básnického díla:

Shlížím se v zrcadle Tvých očí.

Co vidím?

Jsem to já?

•

Ledovec Tvé pýchy

pluje po hladině

mé vášně.

Sem a tam, sem a tam...

•

Taky se smrtí je to zvláštní,

člověk tu je, a pak najednou není,

a nezáleží na tom, co říkal nebo dělal,

člověk tu je, a pak najednou není.

Jako by to byla nějaká povinnost – zemřít;

úřední povinnost...

Z Cyrilovy sbírky Verše jedna báseň (jeden verš = jedna báseň) (2005)

4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	16,34
79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	992
4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	876
5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	75,45
132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	16
32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	948
7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	1,22
5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	267,8
1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	424
4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	208
180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	204
1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	16
1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	308
1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	272
16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	115,36
992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	222,53
876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	115,91
75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	118,89
16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	26,6
948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	1,12
1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	150,82
267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	158,48
424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	113,09
208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	115,36
204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	26,63
16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	113,06
308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	113,18
272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	113,22
115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	150,5
222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	30,2
115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	28,52
118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	242,62
26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	26,66
1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	111,4
150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	36,45
158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	575,03
113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	57,18
115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	26,85
26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	27,2
113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	28,61
113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	26,93
113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	27,64
150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	4,19
30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	79,54
28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	4,62
242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	5,05
26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	132
111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	32,32
36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	7,11
575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	5,36
57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,51
26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	4,64
27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	180
28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	1,34
26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	1,44
27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	1,41
4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	16,34
79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	992
4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	876
5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	75,45
132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	16
32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	948
7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	1,22
5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	267,8
1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	424
4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	208
180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	204
1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	16
1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	308
1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	272
16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	115,36
992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	222,53
876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	115,91
75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	118,89
16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	26,6
948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	1,12
1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	150,82
267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	158,48
424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	113,09
208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	115,36
204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	26,63
16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	113,06
308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	113,18
272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	113,22
115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	150,5
222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	30,2
115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	28,52
118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	242,62
26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	26,66
1,12	992	28,61	158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	111,4
150,82	876	26,93	113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	36,45
158,48	75,45	27,64	115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	575,03
113,09	16	4,19	26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	57,18
115,36	948	79,54	113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	26,85
26,63	1,22	4,62	113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	27,2
113,06	267,8	5,05	113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	28,61
113,18	424	132	150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	26,93
113,22	208	32,32	30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	27,64
150,5	204	7,11	28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	4,19
30,2	16	5,36	242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	79,54
28,52	308	1,51	26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	4,62
242,62	272	4,64	111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	5,05
26,66	115,36	180	36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	132
111,4	222,53	1,34	575,03	118,89	1,41	26,85	1,12	992	28,61	158,48	32,32
36,45	115,91	1,44	57,18	26,6	16,34	27,2	150,82	876	26,93	113,09	7,11

Končí věk mediálních magnátů,“ prohlásil podle britského deníku The Guardian Rupert Murdoch. Ten je přitom jako vlastník News Corporation, jedné z největších a nejvlivnějších mediálních společností, přímo prototypem mediálního magnáta. Murdochův výrok ovšem není jen bonmotem. Odráží se v něm řada trendů, které dnes v médiích můžeme pozorovat.

Prvním a nezpochybnitelným trendem je, že tradičním novinám neustále ubývá čtenářů. Například u českého tisku klesl Právu a Lidovým novinám počet prodaných výtisků za poslední dva roky zhruba o 10 %. Mladá fronta Dnes si prodaný náklad víceméně drží za cenu toho, že bojuje o nové čtenáře na území, které měl donedávna propachtovaný „soft“ bulvár typu Blesku. S klesajícími prodeji bojují noviny v západní Evropě i v USA. Jak ve svém sloupku v týdeníku Ekonom upozornil Milan Šmíd, v 60. letech četly ve Spojených státech noviny tři čtvrtiny populace. Dnes je to podle aktuálních údajů 51,6 %.

Internet roste

Úbytek čtenářů, především u seriózních novin a titulů tzv. středního proudu, se přitom v posledních letech zrychluje. Jednou z příčin je, že noviny jako zdroj informací vytlačuje internet. Tomu odpovídá i to, že se neustále zvyšuje podíl internetu na celkovém objemu investic do reklamy, například v Německu je nárůst online reklamy přímo skokový.

Chování inzerentů se řídí jasnou logikou: Za své peníze chtějí být vidět co nejvíc. Ve chvíli, kdy jeden z nejpobulárnějších českých blogů, ostravak.bloguje.cz, má vyšší četnost než některé regionální novinové tituly, je rozhodování jednoznačné. A to nemluvíme o nejnavštěvovanějších stránkách – Super.cz má denně kolem 640 tisíc ná-

vštevňků, což mu české deníky můžou jen zdálky závidět.

Ostatně na nárůst popularity internetu zareagoval i už zmíněný Rupert Murdoch, který dlouhou dobu setrval pouze u tis-ku. V roce 2005 však ke svému impériu připojil internetový portál MySpace.com.

Tisk se mění

Jak na posilování internetu a ztrátu vlastních pozic reagují tradiční deníky? Obecně lze říct, že u nich převládá trivializace hraničící s bulvarizací. Jediný segment deníkového trhu, jemuž roste jak čtenost, tak příjmy z inzerce, jsou bezplatně rozdávány noviny typu Metro a některé typy bulvárních deníků.

Už při prvním pohledu na noviny zdarema je zřejmý princip, na němž pracují: minimalizují náklady na redakční práci a slouží v podstatě jen jako nosič inzerce, lehce obalené do přebraných agenturních zpráv. Tento typ tisku nemůžeme označit za bulvár, koneckonců agenturní zprávy jsou (nebo by měly být) nestranné a vyvážené, ovšem bezplatné noviny rezignují na funkci, kterou vždy měl seriózní tisk, ať už náročnější, nebo zaměřený na střední vrstvy čtenářů. Touto funkcí je právě obohacování reklamních výstupů o vlastní zprávy, investigativní činnost a doplňování souvislostí a návazných informací. Obraz světa v „Metrech“ je proto triviálnější než u tradičních novin.

Stálou čtenářskou oblibu si u nás drží bulvární deníky. Na českém trhu je v tomto segmentu ještě mezera, viz nedávný nástup deníku Aha! (zůstává ovšem otázka, jaká bude jeho životnost).

Seriózní deníky v Anglii na změnu čtenářských preferencí zareagovaly změnou formátu. Celá „velká trojka“, to znamená The Guardian, Times i Independent, přešly před více než rokem z původního broadsheetu na menší berlínský formát. Změna se

jim z pohledu čísel vyplatila – za rok 2005 se počet jejich čtenářů ve srovnání s rokem předchozím zvýšil o 9 (Times) až 14 (The Guardian) procent.

Je zajímavé, že za stejné období se v Anglii o 7–11 % snížil počet čtenářů listů, které vycházejí ve formátu tabloid, jenž se tradičně spojuje s bulvárem.

Zůstane u formátu?

Změny, k nimž na deníkovém trhu pod vlivem prodeje a pohybů v inzerci dochází, mohou mít i návazný vliv na obsah novin. O českém trhu platí, že se prosazují jednoduché, zdarma rozdávány noviny a odlehčený bulvár. Podobný, i když méně výrazný efekt zřejmě bude mít i zmenšování formátů prestižních západoevropských titulů.

Nikde pochopitelně není psáno, že velký formát s sebou automaticky přináší kvalitní žurnalistiku. Ostatně ani broadsheet nevznikl z nějakých ušlechtilých důvodů, ale proto, že v roce 1712 začaly britské noviny platit daně v závislosti na počtu svých stránek. Nicméně postupem doby se dlouhé články, které s velkým formátem úzce souvisely, staly v britské žurnalistice synonymem kvality. Přechod na menší formát si vyžaduje jiné řazení fotografií a titulků a jiný způsob výběru zpráv na titulní stranu. To na první pohled ztraktivní vzhled deníku na novinovém stánku, podporuje to však tendenci k odklonu od seriózních, „těžkých“ témat.

Menší stránky také přinesou zkrácení textů. Přitom právě jejich zvrubnost byla základním znakem, který odlišoval deníky pro náročné od středního proudu a bulváru.

Odklon čtenářů a inzerentů od novin tedy v důsledku velice pravděpodobně přinese celkové zploštění nabídky na poli deníků. Na tom prodělají zejména nejručnější menšiny, mimo jiné i menšina lidí s nadprů-

měrným zájmem o věci veřejné, kteří vyhledávají náročné a seriózní noviny.

Co přinese budoucnost

Svou představu o budoucnosti nastínil při své řeči zmiňované v úvodu tohoto článku i Rupert Murdoch. Podle něj se vliv přesouvá od tradičních elit mediálního průmyslu (šéfredaktorů, vydavatelů a vlastníků) směrem k masě drobných bloggerů. Tradiční noviny sice před sebou ještě mají řadu let existence, nakonec se ale stanou jen jedním z řady kanálů, kterými budou nové generace odchované digitální revolucí získávat informace.

Zůstává otázkou, zda může kvantita nahradit kvalitu – v tomto případě zda mnohost informačních zdrojů, přičemž všechny jsou nebo mohou být zkreslené a nekompletní, nahradí činnost tradičních seriózních novin. Ty se vždy profilyovaly tím, že třídily informace důležité od triviálních a dodávaly k nim kontext a zasvěcené názory. Těžko doufat, že zázemí pro takovou činnost bude mít i sebepohotovější blogger.

Seriózní noviny měly i další významnou společenskou funkci – byly sice určeny primárně pro náročnější čtenáře, ale přístup k nim pochopitelně měli příslušníci všech společenských vrstev. Pokud tento společenský svorník zanikne, elita se k relevantním informacím dostane i jinak, prohloubí se však propast mezi ní a „informačním proletariátem“.

Existuje ovšem i pozitivní scénář: Najde se dostatečně velká skupina lidí, které roztržštěné internetové zdroje nebudou vyhovovat a „užijí“ pro své potřeby seriózní noviny. Jaká varianta ovšem nakonec zvítězí, to neví ani Rupert Murdoch.

Figury

Figura 1 2004

Figura 1 2005

Figura 2 2005

Figura 3 2005

Figura 1 2006

Figura 2 2006

Figura 3 2006

Akryly a akvarely

Leguán

Mikrokosmos

Pod hladinou

Půda

Stroj času

Lepší pták v ruce než dva ptáci v křoví aneb Filipika zneuznávaného překladaatele

Vůbec nechápu, proč ten Skřípec dali zrovna mně. Do českého překladu jsem totiž nenapsal nic, co by v anglickém originálu nebylo. Nazýval jsem rýč rýčem, stálo mě to všechno krev, pot a slzy a ty texty jsou si podle mě podobné jako dva hrachy. Přesto mě odborná porota klepla přes kotníky řkouc, že můj překlad nemá hlavu ani ocas a že se v českém jazyce pohybuju jako býk v čínském obchodě.

Utěšuju se sice tím, že i ten nejlepší hřebec někdy klopýtne a že se člověk přeci jen nemůže zavděčit celému světu i své ženě. Jenže jsem stejně v průšvihů až po oči. Má žena mi dala botu a utekla za držitelem nějaké Jungmannovy ceny, všechna nakladatelství si mě drží na vzdálenost paže a posílají mě od pilíře ke sloupu. Nejenže nemám kbelíky plné peněz, ale jsem chudý jak Job a hubený, jen kůže a kosti.

Nebudu dlouho bušit kolem křoví, protože bych taky mohl přijít den po trhu. Nechci přilévat palivo do ohně a vím, že bych neměl prát své prádlo na veřejnosti, ale přesto jsem se rozhodl, že to tu všechno řeknu pěkně od mozku. Doufám, že tím zabiju dva ptáky jedním kamenem: jelikož jsme všichni překladatelé v téhle zemi na jednom člunu, nenechám na sebe nikoho lít pohrdání, a dokážu všem svým kriti-

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

kům, že tentokrát dali náplast vedle rány a že by si nejprve měli zamést před vlastními dveřmi. Za svou pravdu se budu bít kyčlí i stehem! Nedopustím, aby tu partička vyvolených, kteří jsou všichni jeden za šest a druhý za půl tuctu a myslí si, že se narodili se stříbrnou lžící v puse, tahala za struny a omotala si nás ostatní kolem malého prstu.

Vím, dlouho jsem nevydechl ani slovo a spousta lidí měla za to, že nehnu ani loktem. Byl jsem tichá voda, ale tichá voda, jak známo, běží hluboko. Jenže džbán už chodí do studně příliš dlouho. A kdo chce s liškami býti, musí hrát lišku a já ještě nejsem u konce s vtipem. Varuju předem – rozhodně tu nemlátím vzduch. Kdo seje vítr, sklídí cyklon, a já jsem silný jako vůl.

Možná si někdo myslí, že křičím jako malé dítě, které ztratilo chraстítka, dělám tu z krtiny horu, protože vidím červeně. Jenže já jsem klidný jako okurka.

Já vám ještě ukážu, jaký jsem překladaatel! Zítra ráno časně vstanu, protože ranní pták vyzobe červa, a přiložím paži ke kolu: přeložím nějakého toho Shakespeara – že bych skočil z pánve na smažení přímo do ohně, se nebojím, protože se svojí znalostí anglických idiomů to určitě zvládnou. A jak říká známé anglické přísloví, kdo se směje naposled, ten se směje nejhlasitěji.

O Karolíně (od jejího muže Jakuba)

Ona má teda na stole nepořádek. Asi dvacet centimetrů trvalé pokrývky, téměř organické, alespoň místy. Na zemi byl taky. Ale protože se nám bytem plazí naše mládě, muselo rumišť pod stolem zmizet a tak vznikla nová sesouvající se hromada na skříni. Když něco spadne, prostě se to hodí zase zpátky. Většinou toho pak spadne stojanu a nemá v jedné ruce štětec a v druhé paletu. ještě víc.

Najde si jiný stůl, ne ten svůj, nějaký bez pokrývky, anebo, když dojdou stoly, si prostě sedne na zem.

Karolína Klinecká

*29. 12. 1983 v Praze, studuje architekturu na VŠUP

Ona když čte nebo se učí, a to někdy musí, protože studuje architekturu, leží nejraději ve vaně nebo na zemi nebo sedí v houpacím křesle.

Ona má ráda tulipány.

Ona dělá všechno na poslední chvíli.

Ona má okousané nehty.

Ona když něco drží a přestane to potřebovat, tak to prostě pustí a ta věc tam pak leží a zanechává stopu. Kleště, metr, tužku, sponku. Umělci všichni zanechávají nějakou stopu, jako šneci. Je to nemoc z povolání. Učí je to tak v těch jejich školách. Ale kdo to má uklízet?!

Leguán

A k r y l y a

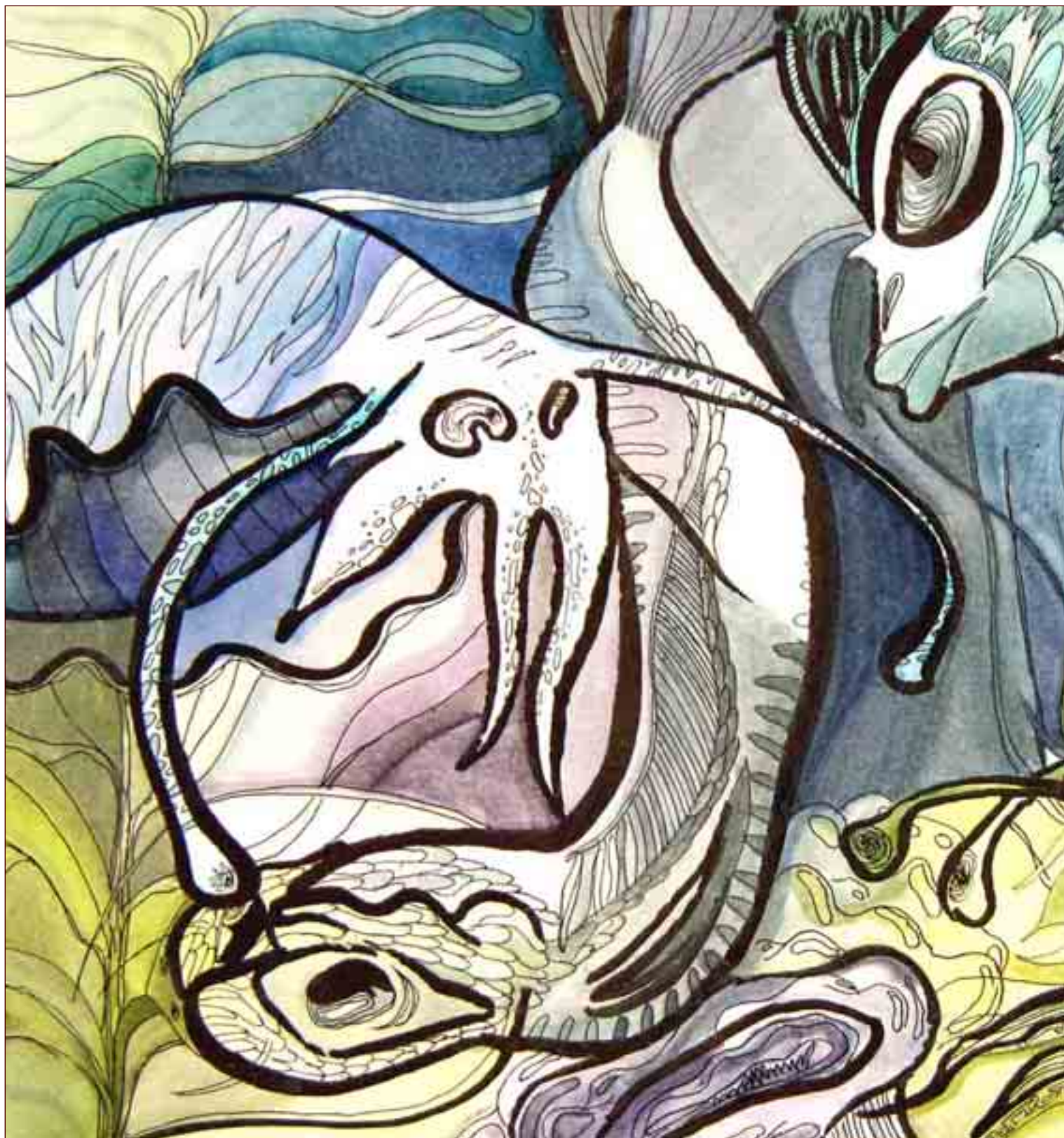
Mikrokosmos

a k v a r e l y

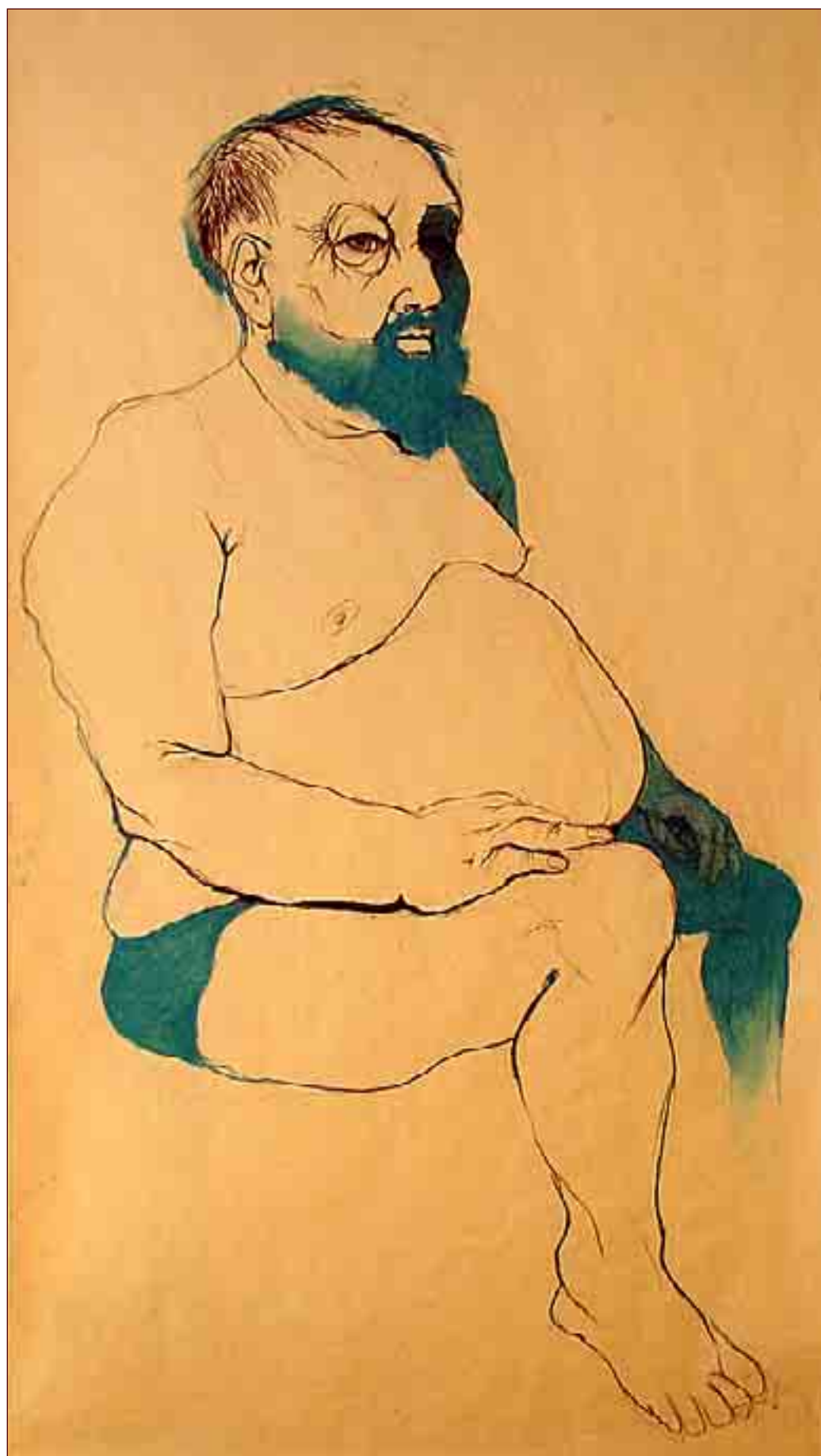
Pod hladinou

Stroj času

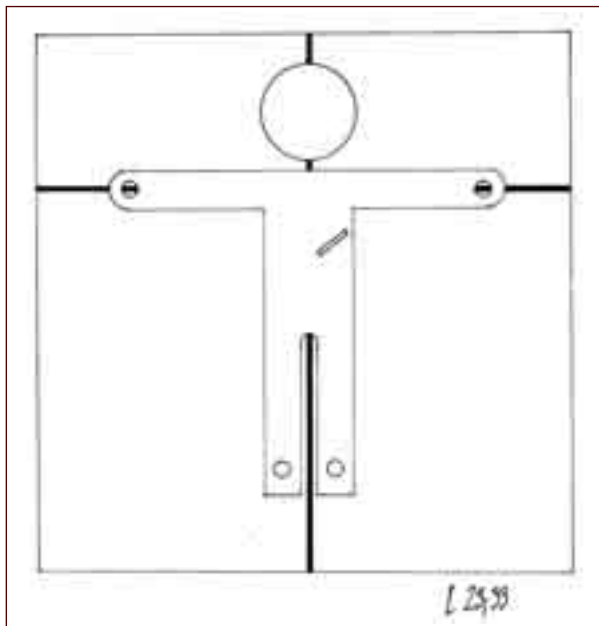

u r y

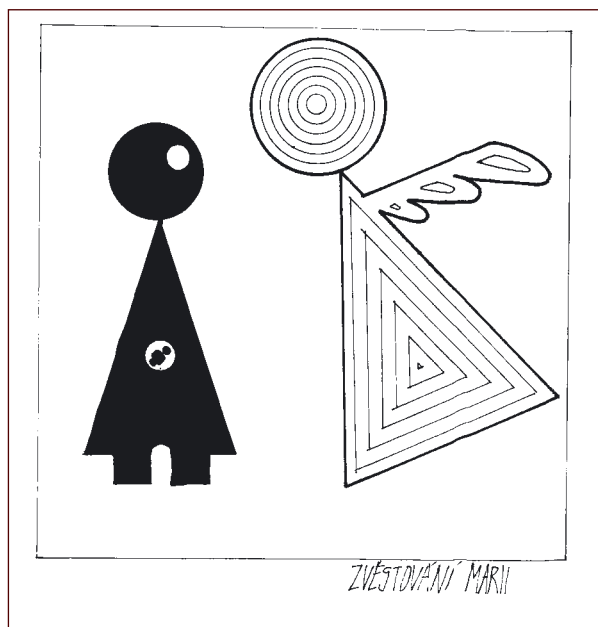

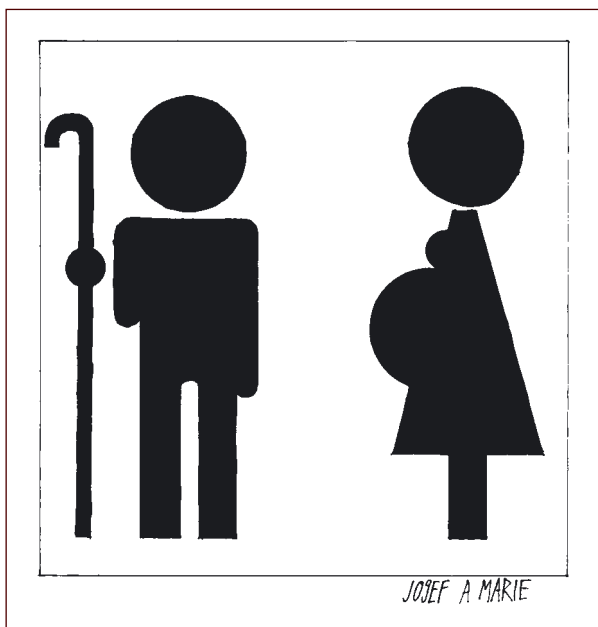
L 23;33

B i b l i c k é 2 0

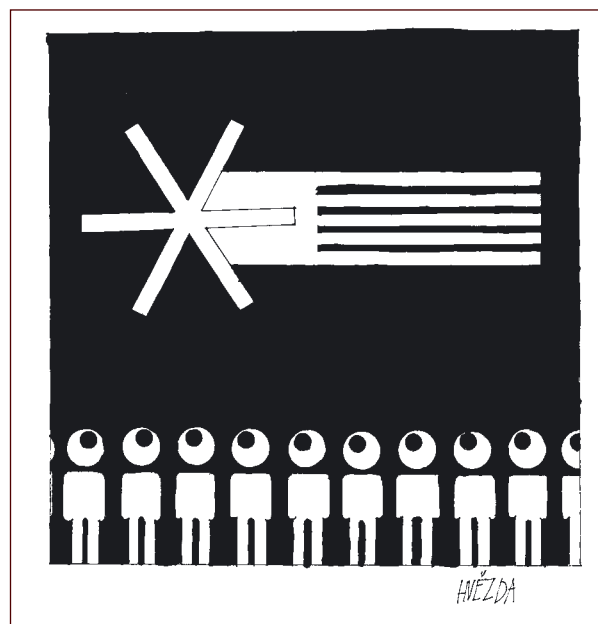
Zvěstování Marii

Josef a Marie

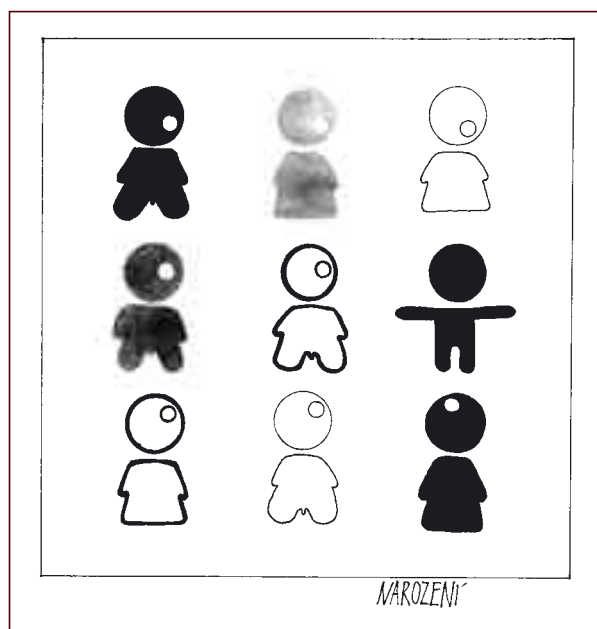
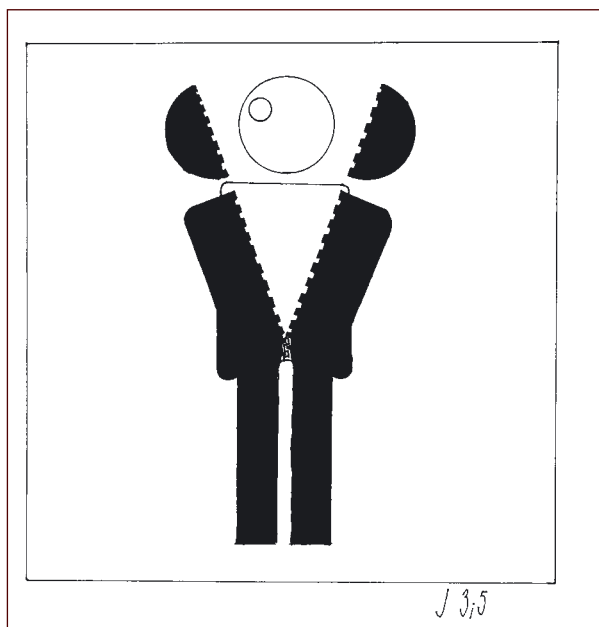

Hvězda

ilustrace 0 4

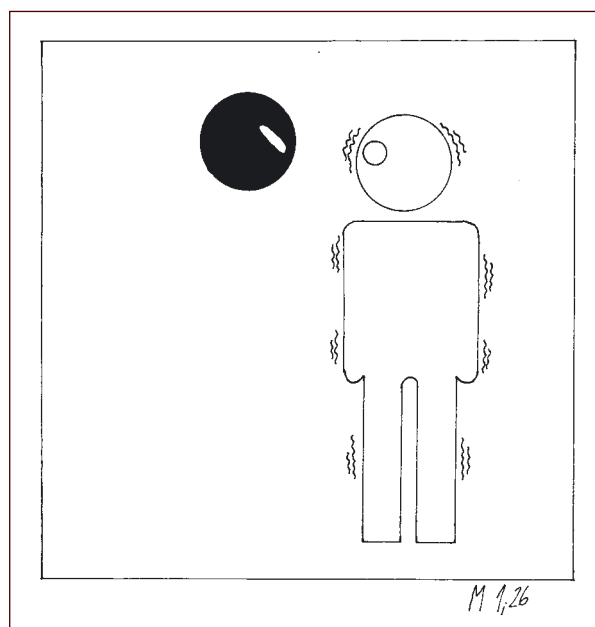
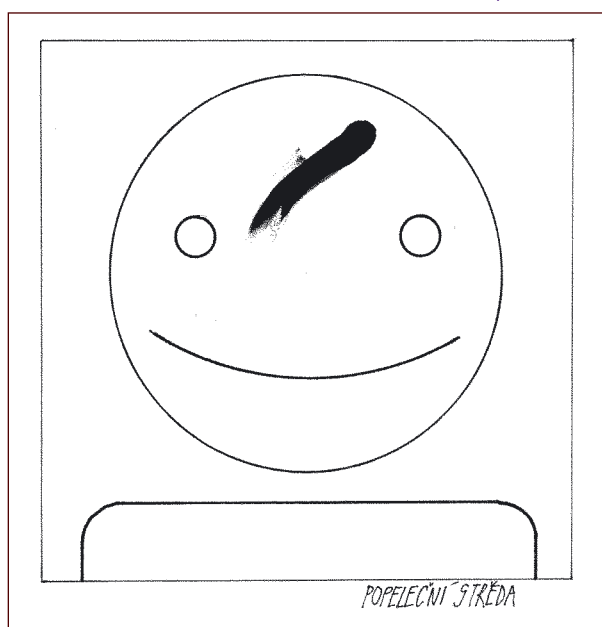
J 3;5

Mt 6;28

M 1;26

Popeleční středa

V příštím čísle (vychází 1. května 2006)

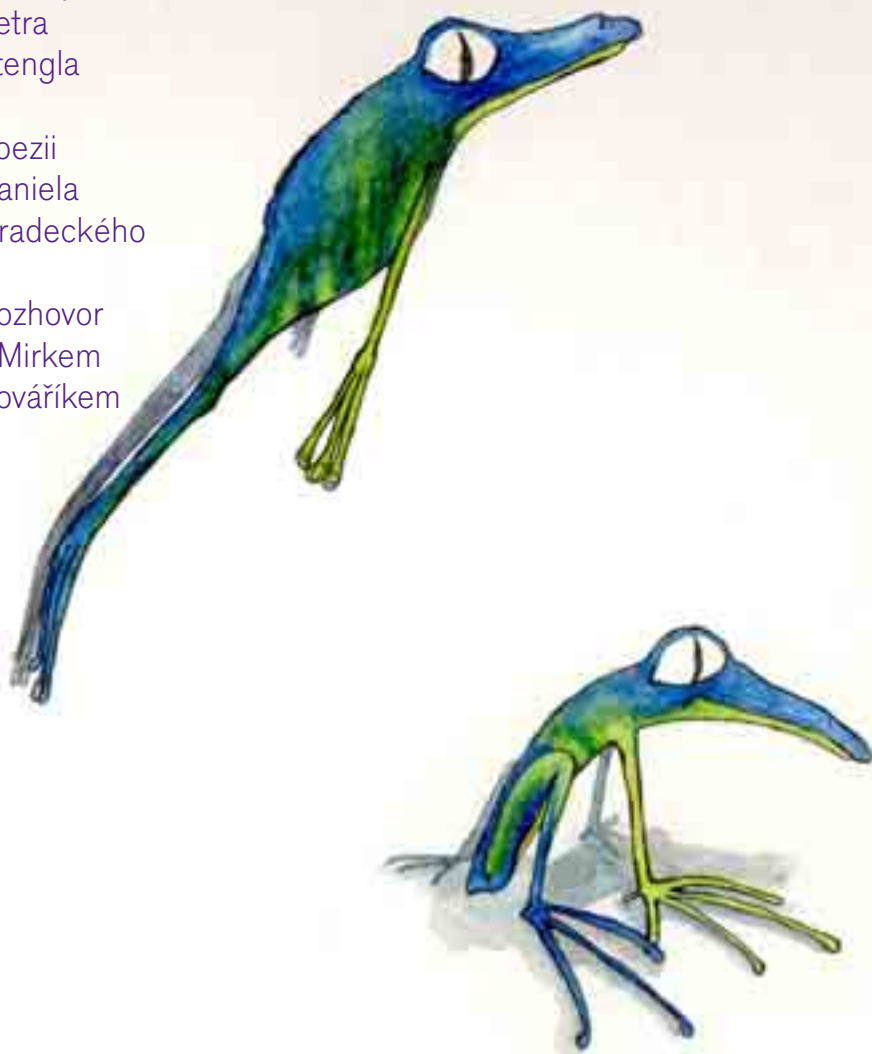
najdete:

Karolína Klinecká: „Žáby“ (k příloze na str. 65)

Luxfery
Petra
Štengla

Poezii
Daniela
Hradeckého

Rozhovor
s Mirkem
Kováříkem

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!